

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

***ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΑΠΟ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΟΥΣ
ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ
ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΘΕΜΑΤΑ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ***

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

ΛΟΪΖΟΥ ΕΛΕΝΑ

ΤΟΥΡΚΟΛΙΑ ΕΥΣΤΑΘΙΑ

ΤΣΙΩΤΑ ΖΩΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΩΝ/ΝΑ

*Πτυχιακή Εργασία για την λήψη πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία
από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελμαίων
Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού
Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.) Πάτρας*

ΠΑΤΡΑ 2010

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η πτυχιακή αυτή μελετάει το θέμα των υιοθεσιών από ομοφυλόφιλα ζευγάρια και εξετάζει την πραγματική κατάσταση στην Ελλάδα μέσα από τη διερεύνηση των απόψεων των επαγγελματιών Κοινωνικών Λειτουργών που εργάζονται σε υπηρεσίες οι οποίες πραγματοποιούν υιοθεσίες, σχετικά με το δικαίωμα υιοθεσίας από ομοφυλόφιλα ζευγάρια.

Αρχικά μελετούνται οι θεωρητικές προσεγγίσεις της ομοφυλοφιλίας οι οποίες χωρίζονται σε Βιολογικές-Γενετικές, Ψυχαναλυτικές, Κοινωνικές-Πολιτισμικές και τέλος οι Σύγχρονες προσεγγίσεις. Στην συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύεται ο ορισμός της ομοφοβίας και τα είδη της, τα οποία κατανέμονται σε τρεις κατηγορίες την Εσωτερικευμένη ομοφοβία, την Θεσμική και τέλος στην Συλλογική ή Κοινωνική ομοφοβία. Σε αυτό το κεφάλαιο ακόμα αναλύονται τα αίτια της ομοφοβίας (τα οποία μπορεί να είναι λόγω υπαγορεύσεως της φύσης, λόγω θρησκείας, λόγω υπεροχής στερεοτύπων) αλλά και οι διακρίσεις που γίνονται λόγω της ταυτότητας του φύλου στον τομέα της εργασίας ή ακόμα και στους θεσμούς της κοινωνίας.

Ακολούθως εξετάζεται η υιοθεσία ως θεσμός, δηλαδή το τι ονομάζουμε υιοθεσία, ποια είναι τα είδη της, ποια η διαδικασία ώστε να πραγματοποιηθεί μια υιοθεσία και ποιές υπηρεσίες πραγματοποιούν υιοθεσίες. Επιπρόσθετα, παραθέτουμε κάποιες δυσκολίες που θα μπορούσε να αντιμετωπίσει το υιοθετημένο άτομο και τέλος ποιος είναι ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού σε μια τέτοια διαδικασία.

Εν συνεχεία στο τέταρτο κεφάλαιο της βιβλιογραφικής ανασκόπησης αναλύεται το Νομικό πλαίσιο που ισχύει στη Ελλάδα και στο εξωτερικό περι του γάμου ομοφυλοφίλων, του Συμφώνου Συμβίωσης αλλά και του δικαιώματος υιοθεσίας. Ακόμα αναλύονται τα εμπόδια στην υιοθεσία που αντιμετωπίζουν ομοφυλόφιλοι και το κατά πόσο ο σεξουαλικός προσανατολισμός είναι σχετικός με την γονική δυνατότητα αλλά και το δίλλημα που αντιμετωπίζει ο Κοινωνικός Λειτουργός σε μια τέτοιου είδους υιοθεσία.

Ακολουθεί η έρευνα που διεξήχθη σε επαγγελματίες Κοινωνικούς Λειτουργούς προκειμένου να διερευνηθεί η αποψη τους σχετικά με το θέμα της υιοθεσίας από ομοφυλόφιλα ζευγάρια και παρέχονται τα στοιχεία της, τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την ανάλυση καθώς και τα συμπεράσματα που σχετίζονται με τα αποτελέσματα αυτά.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέρος Α

A. Εισαγωγή.....	7
B. Σκοπός Μελέτης.....	8
Γ. Εννοιολογική Ανάλυση Ορισμών.....	9
Δ. Ιστορική Αναδρομή.....	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑΣ

1.1 Βιολογικές- Γενετικές Προσεγγίσεις της ομοφυλοφιλίας.....	13
1.2 Ψυχαναλυτικές Προσεγγίσεις της ομοφυλοφιλίας.....	16
1.3 Κοινωνικές- Πολιτισμικές Προσεγγίσεις της ομοφυλοφιλίας.....	19
1.4 Σύγχρονες Προσεγγίσεις της ομοφυλοφιλίας.....	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΟΜΟΦΟΒΙΑ

2.1 Ορισμός Ομοφοβίας.....	27
2.2 Είδη Ομοφοβίας.....	28
2.2.1 Εσωτερικευμένη Ομοφοβία.....	28
2.2.2 Θεσμική Ομοφοβία.....	29
2.2.3 Συλλογική ή Κοινωνική Ομοφοβία.....	31
2.3 Αίτια Ομοφοβίας.....	33

2.3.1 Προκατάληψη με βάση τα πρότυπα που υπαγορεύει η φύση.....	35
2.3.2 Προκατάληψη λόγω θρησκείας.....	36
2.3.3 Προκατάληψη λόγω υπεροχής στερεοτύπων.....	36
2.3.4 Φαινόμενο της “Χιονοστιβάδας”.....	37
2.4 Διακρίσεις στην εργασία.....	38
2.5 Θεσμικές Διακρίσεις.....	40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΥΙΟΘΕΣΙΑ

3.1 Τι είναι Υιοθεσία.....	45
3.2 Η Εξέλιξη του Θεσμού της Υιοθεσίας.....	46
3.3 Το Φαινόμενο της Υιοθεσίας στη Σύγχρονη Ελλάδα.....	47
3.4 Διακρατική Υιοθεσία.....	49
3.5 Ανοιχτή Υιοθεσία.....	51
3.6 Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας.....	54
3.6.1 Κέντρο Βρεφών «Η Μητέρα».....	57
3.6.2 ΠΙΚΠΑ.....	60
3.7 Προϋποθέσεις Καταλληλότητας Θετών Γονέων.....	62
3.8 Διαδικασία Υιοθεσίας.....	63
3.9 Δυσκολίες που Αντιμετωπίζει το Υιοθετημένο Άτομο.....	65
3.10 Ο Ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στην Υιοθεσία.....	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΑΠΟ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΑ ΖΕΥΓΑΡΙΑ

4.1	Νομοθετικό Πλαίσιο για το Σύμφωνο Ελευθερης Συμβίωσης.....	70
4.1.1	Νομοθετικό Πλαίσιο για το Σύμφωνο Ελευθερης Συμβίωσης και το Γάμο ομοφυλοφίλων στον υπόλοιπο κόσμο.....	72
4.2	Θεσμικό Πλαίσιο Υιοθεσίας απο ομοφυλόφιλα ζευγάρια.....	78
4.2.1	Εμπόδια στην Υιοθεσία απο λεσβίες και ομοφυλόφιλους.....	80
4.3	Ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν είναι σχετικός με την γονική δυνατότητα.....	82
4.3.1	Ευρήματα προς υποστήριξη της ομοφυλοφιλικής κηδεμονίας.....	83
4.4	Το δίλλημα των Κοινωνικών Λειτουργιών.....	85
4.4.1	Θέματα έρευνας απο τον Κοινωνικό Λειτουργό σε σχέση με τους ομοφυλόφιλους πελάτες πριν ή μετά την υιοθεσία.....	87

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

1.1	Σκοπός Έρευνας.....	90
1.2	Στόχοι Έρευνας.....	90
1.3	Μέθοδος Έρευνας και Ερευνητικό Εργαλείο.....	90
1.4	Πληθυσμός Έρευνας.....	91
1.5	Τόπος και Χρόνος Διεξαγωγής.....	91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Π	
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	92
ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	95
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	98
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	98
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.....	99
ΣΥΜΦΩΝΟ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.....	106
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΤΗΣ	
ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΜΕ ΤΟ Ν.Α. 795/1970	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ.....	107
ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ	
ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ	
ΚΟΜΜΑΤΩΝ	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ.....	112
ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΑΠΟ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	119

ΜΕΡΟΣ Α'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τις τελευταίες δεκαετίες οι ομοφυλόφιλοι και των δυο φύλων άρχισαν να οργανώνονται και να διεκδικούν τα δικαιώματά τους σαν κοινωνικοπολιτική ομάδα με καινούργιους και μαχητικούς τρόπους. Η έξοδος από το κοινωνικό περιθώριο συντελέστηκε λόγω της ανοχής στην διαφορετικότητα που χαρακτηρίζει τις ανεπτυγμένες δυτικές κοινωνίες, την ιδεολογική άνοδο της κατοχύρωσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων και το αίτημα για άρση του αποκλεισμού και των διακρίσεων των ειδικών ομάδων. Κατά περίεργο τρόπο η συζήτηση για τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων επιταχύνθηκε από την κρίση που προκάλεσε η εμφάνιση της επιδημίας του AIDS και την επικέντρωση που ακολούθησε στα ζητήματα υγείας των ομάδων αυτών. Αυτή η εξέλιξη δεν συντελέστηκε χωρίς αντιδράσεις, καθώς ένα σημαντικό τμήμα της κοινωνίας, το πλέον συντηρητικό, δεν αποδέχτηκε εύκολα αυτή τη νέα κατάσταση την οποία θεώρησε ως καταχρηστική άσκηση δικαιωμάτων εκ μέρους των ομάδων αυτών.

Τα πρότυπα της σεξουαλικής ελκυστικότητας έχουν αναθεωρηθεί με την πάροδο του χρόνου και για τα δυο φύλα και η έννοια του ιδεώδους σεξουαλικού προτύπου μεταβάλλεται υπο την επιρροή της διαφήμισης και των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η αλλαγή αυτή αντικατοπτρίζεται και στην ομοφυλόφιλη επιλογή, όπου εκατομμύρια γυναίκες και άνδρες αποδέχονται ανοιχτά και δημόσια τις επιλογές τους καλλιεργώντας μια διαφορετική κουλτούρα ανοχής, η οποία επηρεάζει και τους ετερόφυλους άνδρες και γυναίκες. Η προσπάθεια για την κατανόηση της διαφορετικότητας της σεξουαλικής συμπεριφοράς είναι παλαιά. Σε ψυχαναλυτικό επίπεδο ξεκινά από το Freud το 1920 και καταλήγει στις μέρες μας στο ζήτημα της σεξουαλικής ταυτότητας και της εξοικείωσης με αυτή την επιλογή. (Billy E. Jones – Marjorie J. Hill, 2006)

Σημαντική αντιφατικότητα περιβάλλει το θέμα της κηδεμονίας από ομοφυλόφιλους και λεσβίες και φαίνεται σίγουρο ότι θα κλιμακωθεί. Είναι ένα σημαντικό συστατικό της συζήτησης για το αν οι ομοφυλόφιλοι θα έπρεπε να τους επιτρέπεται να παντρεύονται. Το γεγονός αυτό εξακολουθεί να διχάζει τους πολιτικούς καθώς φτιάχνουν νόμους και πρακτικές σχετικές με τα προνόμια του εργασιακού χώρου, τη φροντίδα διατροφής, την υιοθεσία και μια σειρά από άλλες

σημαντικές κοινωνικές και προσωπικές ερωτήσεις.

Τη στιγμή ακριβώς που αυτές οι συζητήσεις πληθαίνουν σε νομοθετικό και ρητορικό επίπεδο η πραγματικότητα ξεπερνά τον ρυθμό της συζήτησης. Δηλαδή, ένας αυξανόμενος αριθμός λεσβίων και ομοφυλόφιλων γίνονται γονείς και ζουν ως οικογένειες κάθε μέρα, άσχετα από το τι λένε ή κάνουν οι πολιτικοί. Γίνονται μητέρες και πατεράδες με πολλούς τρόπους, αλλά κυρίως μέσω γονιμοποίησης, παρένθετης κηδεμονίας και υιοθεσίας, κυρίως στο εξωτερικό. Η τελευταία εναλλακτική, η οποία γίνεται όλο και πιο δημοφιλής, παρέχει αντιλήψεις μέσα στις πολιτιστικές αλλαγές που λαμβάνουν μέρος με δυο κυρίως τρόπους: αποδुकνεύοντας ότι η υιοθεσία παιδιών από ομοφυλόφιλους είναι μια τρέχουσα, αμείωτη πρακτική και δείχνοντας ότι οι συμπεριφορές των Αμερικανών αναπτύσσονται.

Υπάρχει έλλειψη ολοκληρωμένης έρευνας για να βοηθήσει στην πληροφόρηση και την διαμόρφωση του διαλόγου. Υπάρχουν μελέτες που αποδεικνύουν ότι η ικανότητα κηδεμονίας από ομοφυλόφιλους και τα αποτελέσματα των παιδιών τους είναι συγκρίσιμα με αυτά των ετερόφυλων. Αλλά γνωρίζουμε ελάχιστα για δυο βασικές απόψεις της διαδικασίας: α) ποιες είναι οι πολιτικές και οι πρακτικές των υπηρεσιών υιοθέτησης προς τους πιθανούς γονείς που είναι ομοφυλόφιλοι ή λεσβίες και θέλουν να υιοθετήσουν και β) μέχρι πιο σημείο οι υπηρεσίες βάζουν παιδιά προς υιοθέτηση από ομοφυλόφιλους. (Ινστιτούτο Υιοθεσίας Evan B. Donaldson, 2000)

ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ο σκοπός της εργασίας αυτής, είναι να μελετηθεί το θέμα των υιοθεσιών από ομοφυλόφιλα ζευγάρια και να εξεταστεί η πραγματική κατάσταση στην Ελλάδα μέσα από τη διερεύνηση των απόψεων των επαγγελματιών Κοινωνικών Λειτουργών που εργάζονται σε υπηρεσίες οι οποίες πραγματοποιούν υιοθεσίες, σχετικά με το δικαίωμα υιοθεσίας από τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια.

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΡΙΣΜΩΝ

ΥΙΟΘΕΣΙΑ: Η αναγνώριση ξένου παιδιού, η θέση του σε τάξη τέκνου με δικαστική απόφαση.(Τεγόπουλος – Φυτράκης, σελ. 793).

ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΟΣ: Ορίζεται αυτός που αισθάνεται σεξουαλική έλξη προς άτομα του ίδιου φύλου και συνάπτει ερωτικές σχέσεις μαζί τους.(εγκυκλοπαίδεια Πάπυρους Λαρους Μπριτάνικα,1991)

ΟΜΟΦΟΒΙΑ: Στις κοινωνικές επιστήμες, οι προκαταλήψεις και οι διακρίσεις εναντίον των ομοφυλόφιλων ονομάζονται ομοφυλοφιλοφοβία ή ομοφοβία, αν και ο όρος μπορεί επίσης να αναφέρεται μόνο στο φόβο ή στην αντιπάθεια για τους ομοφυλόφιλους. Η ομοφοβία είναι και μια αρνητική στάση (προκατάληψη) προς τους ομοφυλόφιλους και μια άδικη πράξη (διάκριση) εναντίον τους.(Thio,2003)

ΑΠΟΨΗ: Τρόπος αντιμετώπισης θεωρήσεως των πραγμάτων, αντίληψη και γνώμη.
(Τεγόπουλος – Φυτράκης, σελ. 174)

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η ομοφυλοφιλία φαίνεται να υπάρχει από την αρχή της ανθρώπινης ύπαρξης, μέσα στις πρωτόγονες κοινωνίες, όπου μέσα από μελέτες που έχουν διεξαχθεί, η ομοφυλοφιλική συμπεριφορά του εφήβου είναι αποδεκτή και θεωρείται σαν προετοιμασία του εφήβου για να γίνει “άνδρας”. Παρόμοια όμως εικόνα στις πρωτόγονες κοινωνίες δείχνουν και για τη γυναίκα, που ερωτεύεται η μία την άλλη, για να τη μυήσει στους ρόλους που αναπτύσσουν για τη μητρότητα και την υποταγή και υποδούλωση στον άνδρα. Τόσο λοιπόν, η ανδρική ταύτιση της ομοφυλοφιλίας, όσο και ο γυναικείος ερωτισμός φαίνεται να χαρακτηρίζουν τις πρώτες ανθρώπινες ομάδες.

Πολλές είναι οι αναφορές στην ομοφυλοφιλία στην Αρχαία Ελλάδα, έτσι ώστε πολλοί μελετητές να πιστεύουν ότι ήταν κάτι διαδεδομένο. Οι αναφορές στον Όμηρο για τη φίλια Αχιλλέα και Πάτροκλου, ειδικά ο θρήνος του πρώτου για το χαμό του συντρόφου του, κάνουν πολλούς να πιστεύουν ότι ήταν ερωτικό ζευγάρι. Οι απόψεις ενισχύονται από το μύθο για τον έρωτα του Δία για το Γανυμήδη.

Στην Αρχαία Αθήνα θεωρείται κομμάτι του “παιδαγωγικού έρωτος”, κατά τον οποίο ο δάσκαλος δεν είχε μόνο πνευματικό ενδιαφέρον για το μαθητή. Διαδεδομένη είναι και η αντίληψη ότι μεγαλύτερης ηλικίας Αθηναίοι πήγαιναν στα γυμναστήρια, όπου έφηβοι γυμνάζονταν γυμνοί, για να τους θαυμάσουν και να βρουν εραστές. Στη Σπάρτη και στις δωρικές κοινωνίες πιστεύεται ότι ήταν τμήμα της ζωής των στρατιωτών και αναπόσπαστο τμήμα της κοινοτικής ζωής.

Η ομοφυλοφιλία στην αρχαία Ελλάδα δεν ήταν “ελεύθερη” αλλά κωδικοποιημένη σύμφωνα με αυστηρούς κανόνες, που απέκλειαν όχι μόνο την ένωση μεταξύ δούλων και ελεύθερων, αλλά επίσης την παθητική ηδονή και την πορνεία, καθώς και κάθε σχέση που στηριζόταν μόνο στην ηδονή και δεν είχε παιδαγωγικό χαρακτήρα. Οι περιορισμοί αυτοί ωστόσο εγγράφονταν στο πλαίσιο των αστικών νόμων, δεν αμφισβητούσαν τον “φυσικό” χαρακτήρα της ομοφυλοφιλίας, εξέφραζαν αντίθετα την πρόθεση να επιβληθούν όρια στην εξάπλωση ενός ενστίκτου που θεωρούνταν “επικίνδυνα φυσικό” και έπρεπε να τεθεί σε σοβαρό έλεγχο, προς το συμφέρον όλων. Οι Έλληνες δεν αναζήτησαν ποτέ “αιτίες” για την ομοφυλοφιλία, ούτε ποτέ κατέβαλαν καμία προσπάθεια για να εξηγήσουν, πράγμα που σημαίνει ότι τη θεώρησαν, 'όπως ο Αριστοφάνης, τόσο λίγο παράξενη όσο και την επιθυμία να πίνει κανείς, να τρώει και να γελάει.

Ο Μισέλ Φουκώ στο βιβλίο του “L'usage de plaisir (κεφάλαιο iv, 1), από βιβλία ιστορικών σχετικά με τα ήθη των αρχαίων, βγάζει το συμπέρασμα ότι η οροθετική, ηθική γραμμή στην Ελλάδα, δεν περνούσε ανάμεσα στους ομοφυλόφιλους και τους ετεροφυλόφιλους, αλλά ανάμεσα στους εγκρατείς και τους έκφυλους. Το να μην μπορείς να αντισταθείς στα αγόρια δεν ήταν

περισσότερο σοβαρό απο το να ενδίδεις στα θέλητρα μιας γυναίκας και μόνο η έλλειψη αυτοελέγχου επέσυρε την αποδοκιμασία. Αντίστροφα, για να εγκωμιάσουν την εγκράτεια ενός άνδρα, υπογράμμιζαν ότι ήταν ικανός να απέχει τόσο απο τα αγόρια όσο και απο τις γυναίκες.

Ορισμένοι αρχαίοι Έλληνες θεωρούσαν απόλυτα φυσική την έλξη που δοκιμάζει ένα ανθρώπινο ον απο την ομορφιά ενός άλλου ατόμου, όποιο κι αν είναι το φύλο του. Ο ρήτορας Αισχύνης όταν επικαλείται τους νόμους που διέπουν τις σχέσεις ανάμεσα σ' έναν άνδρα κι ένα παιδί, αναφέρει τις συμπεριφορές που υπακούουν στις ανάγκες της φύσης.(Fernandez, 1995)

Ο κωμωδιογράφος Αριστοφάνης χαρακτηρίζει φυσική αναγκαιότητα την ομοφυλόφιλη επιθυμία, τοποθετώντας την δίπλα στην ετεροφυλόφιλη επιθυμία, την επιθυμία να φάμε, να πιούμε, να γελάσουμε.(Νεφέλες, 1075) Ο τραγικός Ευριπίδης δεν βρίσκει καλύτερο τρόπο να δικαιολογήσει τον Λαΐο που απήγαγε τον νεαρό Χρύσιππο, απ'το να τον βάλει να πει: “Τα υπολόγισα όλα, αλλά η φύση με ανάγκασε να το κάνω”(Απόσπασμα 840).

Επιπρόσθετα, ο φιλόσοφος Αριστοτέλης εκφράζει για την ανθρώπινη φύση, την απαλλαγμένη απο κάθε ηθική εκτίμηση, κρίση για την ομοφυλοφιλία: “ Όταν αιτία είναι η φύση, κανείς δεν θα ονόμαζε αυτά τα άτομα ανήθικα, όπως δεν ονομάζει ανήθικες τις γυναίκες επειδή έχουν παθητικό και όχι ενεργητικό ρόλο κατά την ερωτική συνομιλία”.(Ηθικά Νικομάχεια,7, 5, 3)

Αντιφατική και με παλινωδίες εμφανίζονται οι απόψεις του φιλόσοφου Πλάτωνα. Σε ολόκληρο το πρώτο μέρος του έργου του “Συμπόσιο”, παρουσιάζει την ερωτική επιθυμία σχεδόν σαν αποκλειστικά ομοφυλόφιλη. Στο έργο αυτό περιέχεται η περίφημη απολογία του αντρικού έρωτα. Αν οι άντρες που έλκονται αυθόρμητα απο άτομα του δικού τους φύλου καταλήγουν στο να παντρεύονται γυναίκες, αυτό συμβαίνει τυχαία, απο λάθος και κάτω απο την πίεση του περιβάλλοντος τους. Παίρνουν γυναίκα και κάνουν παιδιά γιατί υποχρεώνονται απο τη συνήθεια, χωρίς να οδηγούνται σ' αυτό απο τη φύση. Στους νόμους του ωστόσο, ο Πλάτων καταδικάζει την ομοφυλοφιλία στο όνομα της φύσης. Μια καλή νομοθεσία, προτείνει, πρέπει να απαγορεύει αυτή τη μορφή σχέσεων. Εκείνο που περισσότερο μέμφεται στην ομοφυλοφιλία είναι περισσότερο το αναιτιολόγητο της ηδονής, η ασέλγεια στην ηδονή, η θορυβώδης αναζήτηση της ηδονής παρά ο αντρικός έρωτας.

Απο το Μεσαίωνα όμως, μέχρι τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο οι πουριτανικές, έντονα αυταρχικές και συντηρητικές αντιληψεις των Ευρωπαϊκών και Αμερικανικών κοινωνιών διαμορφώνουν τη σεξουαλική συμπεριφορά των ανθρώπων, όπου η δίωξη, η απαγόρευση και η θανάτωση των ανήθικων και αμαρτωλών ομοφυλόφιλων στιγμάτισαν την ομοφυλοφιλία και την έβγαλαν έξω απο την κοινωνική σχέση των ανθρώπων.

Ειδικότερα στο Μεσαίωνα, με την απάνθρωπη δίωξη της θρησκευτικότητας που επέβαλε η καθολική Εκκλησία, καταδικάστηκε η ομοφυλοφιλία και θεωρήθηκε “διαβολική υπόθεση”,

εξολοθρεύοντας κάθε έκφραση και αίσθηση ομοφυλοφιλικής συμπεριφοράς. Σημαντικό ρόλο στην κυριάρχηση αυτής της αντίληψης έπαιξαν και τα απολυταρχικά καθεστώτα, που για καθαρά πολιτικούς λόγους θέσπισαν αυστηρότατους νόμους για την ομοφυλοφιλία. Επιπλέον, και ο ιατρικός κόσμος, ιδιαίτερα τον 19 αιώνα, χαρακτήρισε την ομοφυλοφιλία σαν ψυχική ανωμαλία, πάθηση και διαστροφή, με τη σύμφωνη γνώμη της Εκκλησίας που την ονόμασε “μεγάλο αμάρτημα”.(Fernandez,1995)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑΣ

1.1 ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ – ΓΕΝΕΤΙΚΕΣ

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑΣ

Οι κοινωνιοβιολόγοι προτείνουν μια αναπτυξιακή – γενετική εξήγηση της ομοφυλοφιλίας. Αυτή η υπόθεση υπονοεί ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός είναι περισσότερο χαρακτηρισμός παρά έκφραση των γενικών σεξουαλικών και αισθηματικών κινήτρων.

Σύμφωνα με τους Strong, De Vault, Werner – Sayad (1996) πίστευαν πως η ομοφυλοφιλία ήταν κάτι κληρονομικό. Η βιολογική αυτή προσέγγιση επηρεάστηκε με την πάροδο του χρόνου και αντικαταστάθηκε από ψυχολογικές και κυρίως ψυχαναλυτικές θεωρίες.

Ο E. O. Wilson (1975) θέλοντας να διατυπώσει μια πιθανή εξήγηση για την κατανόηση και την ανάπτυξη της διαπροσωπικής συμπεριφοράς ανάμεσα σε όλα τα κοινωνικά ζώα και ειδικότερα τον άνθρωπο, υποστηρίζει ότι η ομοφυλοφιλία είναι ίσως ένας βιολογικά "φυσιολογικός" χαρακτήρας που έχει τη ρίζα του σε ένα σημαντικό γεγονός στην αρχή της κοινωνικής ένταξης του ανθρώπου. Επιπροσθέτως, αναφέρει ότι "οι ομοφυλόφιλοι ίσως είναι οι γενετικοί φορείς μερικών ανθρώπινων σπάνιων ορμών".(Wilson, 1975)

Η αναζήτηση μιας ορμονικής αιτιολογίας για την ομοφυλοφιλία άρχισε με τα πρώτα βήματα της ενδοκρινολογίας, πριν από περίπου έναν αιώνα. Πρώτος ο Kraft το 1892 έκανε τη σκέψη, χωρίς όμως να αποδείξει ότι μια ενδοκρινολογική ανωμαλία μπορεί να συμμετέχει στο μηχανισμό της ομοφυλοφιλίας. Οι νευροενδοκρινολογικοί παράγοντες ίσως επηρεάζουν το σεξουαλικό προσανατολισμό με έμμεσο τρόπο και όχι τόσο άμεσα. Επίσης, η έκκριση ορμονών πριν τη γέννηση επηρεάζει τη σχετική με το φύλο διαφοροποίηση του εγκεφάλου και πιθανόν κατά συνέπεια την ανάλογη με το φύλο επιθετικότητα. (Κιτρομηλίδου – Ζήρα, 1982)

Σύμφωνα με τη θεωρία της ορμονικής διαταραχής η ομοφυλοφιλία οφείλεται σε μία διαταραχή της ισορροπίας των σεξουαλικών ορμονών. (Χουρδάκη & συν..., 1985)

Οι Wilson, Weinrich & Ruse (1984), ασχολούμενοι με την έρευνα του "πώς καθορίζεται ο σεξουαλικός προσανατολισμός", θεώρησαν την ανθρώπινη ομοφυλοφιλική συμπεριφορά ως

αντίδραση με αναπτυσσόμενο χαρακτήρα. Η πρώτη υπόθεση προϋποθέτει μία γενετική βάση. Η δεύτερη προϋποθέτει πλεονεκτήματα προσδόκιμης επιβίωσης, καθώς και δυνατότητες ανακύκλωσης αυτών των χαρακτηριστικών. Κάθε βιολογικό χαρακτηριστικό έχει γενετική βάση και δεν αναπτύσσεται εάν στο DNA του οργανισμού δεν υπάρχει η “εντολή” για την έκφραση αυτού του χαρακτήρα.

Έρευνες του Douglas Futuyma (1984) υποδεικνύουν ότι αν στην αναπτυξιακή θεωρία εξήγησης της ομοφυλοφιλίας υπάρχει ένα γονίδιο που ελέγχει την εμφάνιση της αποκλειστικά ομοφυλόφιλης προτίμησης, τότε αυτό θα περνούσε σπάνια στις επόμενες γενιές. Συνεπώς θα υπήρχε σε ελάχιστο ποσοστό στον πληθυσμό, αφού οι ετεροφυλόφιλοι αναπαράγονται συχνότερα από τους ομοφυλόφιλους και τα γονίδια που ελέγχουν την ετεροφυλοφιλία (εαν υπάρχουν) θα αντικαθιστούσαν αυτά που ελέγχουν την ομοφυλοφιλία (εαν υπάρχουν). (Futuyma, 1984)

Ο Simon Le Vay (1999), υποστηρίζει ότι να πιστεύουμε σε μία βιολογική εξήγηση του φυλετικού προσανατολισμού διαφέρει με το ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός είναι έμφυτος ή γενετικά καθορισμένος.

Η θεωρία που αποδίδει την ομοφυλοφιλία στην έλλειψη σεξουαλικών ορμονών είναι βασισμένη σε αρκετές μελέτες. Μια μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ομοφυλόφιλοι άνδρες παρουσίασαν πιο χαμηλά επίπεδα αρσενικών σεξουαλικών ορμονών απ'ότι οι ετεροφυλόφιλοι. Μια άλλη μελέτη έδειξε ότι η ημερήσια έκκριση γυναικείων σεξουαλικών ορμονών των ομοφυλόφιλων γυναικών ήταν αισθητά χαμηλότερη από την αντίστοιχη των ανδρικών ορμονών. Τα στοιχεία μπορεί να είναι πειστικά για αρκετούς ανθρώπους που θεωρούν τους ομοφυλόφιλους άνδρες θηλυπρεπείς και τις λεσβίες ανδροπρεπείς. (Thio, 2003)

Οι εμβρυϊκές ορμόνες φαίνεται πώς έχουν κάποιο ρόλο στην οργάνωση του κεντρικού νευρικού συστήματος. Η Λαγουμίδου (1996) καταγράφει ότι η ενεργητική παρουσία των ανδρογόνων στην εμβρυϊκή ζωή συμβάλλει μάλλον σε έναν σεξουαλικό προσανατολισμό προς τις γυναίκες. Αντίθετα, μία έλλειψη εμβρυϊκών ανδρογόνων είναι δυνατόν να οδηγεί σε ένα σεξουαλικό προσανατολισμό προς τους άνδρες. (Dorner, 1978)

Ο Loraine με τους Kolodny, Masters, Hendryx και Toro, το 1971, δημοσίευσαν τα αποτελέσματα μιας έρευνας τους στη New England Journal of Medicine και υποστήριζαν ότι οι άνδρες που εμφάνιζαν αποκλειστική ή μερική ομοφυλοφιλική προτίμηση είχαν μειωμένο επίπεδο πλάσματος τεστοστερόνης σε σύγκριση με τους ετεροφυλόφιλους άνδρες. Ενώ οι Meyer και Bahlburg (1984), ανακοίνωσαν τα αντίθετα αποτελέσματα ως προς την τεστοστερόνη. (Λαγουμίδου, 1996)

Αυτή η μείωση εμφανίζεται όταν το άτομο βρίσκεται αντιμέτωπο με μη φυσιολογικές συνθήκες, όπως για παράδειγμα υπο την επίδραση αυξημένου άγχους και stress. Επιπλέον, όσο

αυξάνεται η ένταση, τόσο μειώνεται η παραγωγή του εν λόγω πλάσματος.(Kreuer, Rose & Jennings, 1972)

Στο επιστημονικό περιοδικό “Science” έγινε δημοσίευση του αποτελέσματος μιας έρευνας που υποστηρίζει ότι ένα τουλάχιστον γονίδιο, που πιθανά συνδέεται με την ομοφυλοφιλία, συναντάται σ' ένα σημαντικό ποσοστό ομοφυλόφιλων ανδρών που συμμετείχαν στο δείγμα (σε κάποια συγκεκριμένη περιοχή του χρωμοσώματος X). (Λαγουμίδου, 1996). Κατά τον Κρουσταλάκη (2002), εμφανίζονται ανωμαλίες στον κώδικα προγραμματισμού ανάπτυξης του φύλου.

Επιπρόσθετα, η Λαγουμίδου (1996), υποστηρίζει ότι τριάντα τρία (33) από τα σαράντα (40) ζευγάρια αδελφών που έχουν ομοφυλόφιλο σεξουαλικό προσανατολισμό έχουν το γονίδιο αυτό. Από την πλευρά της μητέρας (φορέα του χρωμοσώματος X) η εμφάνιση ομοφυλόφιλων στο οικογενειακό της δέντρο είναι μεγαλύτερη από αυτή του μέσου όρου του πληθυσμού: το 7,5% των θείων και των ξαδέλφων είναι ομοφυλόφιλοι, ενώ το ποσοστό γενικά στον πληθυσμό είναι περίπου 2-4%.

Ο Hamilton (1964) υποστηρίζει ότι τα γονίδια που αυξάνουν τις πιθανότητες επιβίωσης ή αναπαραγωγής του ατόμου “εξαπλώνονται” και τελικά επικρατούν στον πληθυσμό των γονιδίων, σε σχέση με τα γονίδια, αν υπάρχουν, τα σχετικά με τη λανθασμένη σεξουαλικότητα που γι' αυτό το λόγο εμφανίζουν μικρό ποσοστό κληρονομικότητας.(Λαγουμίδου, 1996)

Οι ερευνητές διεξήγαγαν την πρώτη μελέτη για περιοχές που σχετίζονται με το σεξουαλικό προσανατολισμό και αποκάλυψαν τμήματα σε τρία διαφορετικά χρωμοσώματα που είναι πιθανόν να προδιαθέτουν για ομοφυλοφιλία. Ο Δρ. Moustanski (x.x.) υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει κάποιο ομοφυλόφιλο γονίδιο και πως για τις διαφορές στο σεξουαλικό προσανατολισμό μπορούν να ευθύνονται πολλαπλά γονίδια, που ίσως αλληλεπιδρούν με περιβαλλοντικές επιρροές. Επιπλέον, πιστεύει ότι η έρευνα συμβάλλει στην απόδειξη ότι τα γονίδια αλληλεπιδρώντας με άλλους παράγοντες παίζουν σημαντικό ρόλο στο αν ένας άνδρας είναι ομοφυλόφιλος ή ετεροφυλόφιλος.

Πρόσφατες μελέτες (η μία από τον Michael Bailey στο Πανεπιστήμιο Northwestern και τον Richard Pillar και η άλλη από τον Frederic Whitam από το Πανεπιστήμιο της Αριζόνα) δείχνουν ότι για ένα μονοζυγωτικό δίδυμο ομοφυλόφιλο αδελφό η πιθανότητα να είναι ομοφυλόφιλος και ο άλλος είναι περίπου 59-60%, ενώ για έναν ετεροζυγωτικό δίδυμο ομοφυλόφιλο αδελφό η πιθανότητα είναι 25-30%.(Simon Le Vay,1999)

Τα αποτελέσματα αυτών των μελετών θεωρείται ότι αποδεικνύουν ότι η ομοφυλοφιλία καθορίζεται κυρίως από γονίδια, επειδή οι μονοζυγωτικοί δίδυμοι είναι γενετικά περισσότερο όμοιοι από τους ετεροζυγωτικούς, οι οποίοι είναι γενετικά περισσότερο όμοιοι από τους υιοθετημένους. Όμως αυτές οι μελέτες δεν είναι σαφείς όσον αφορά στο που βρίσκονται τα γονίδια

της ομοφυλοφιλίας.

Ο Thio (2003), υποστηρίζει ότι η θεωρία των ορμονών έχει δεχθεί πολλές επικρίσεις. Πρώτον, σύμφωνα με μια εξέταση της σχετικής βιβλιογραφίας μόνο τρεις μελέτες έδειξαν ότι υπάρχουν διαφορές μεταξύ των ομοφυλόφιλων και των ετεροφυλόφιλων και είκοσι μελέτες δεν έδειξαν ότι υπάρχουν διαφορές. Δεύτερον, ακόμα και εάν όλες οι μελέτες έδειξαν ότι υπάρχουν ορμονικές διαφορές, δε θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι αυτή η ορμονική διαφορά είναι η αιτία της ομοφυλοφιλίας, επειδή οι Strong, De Vault και Werner-Sayad (1996) καταγράφουν ότι τα ορμονικά επίπεδα είναι ευαίσθητα σε παράγοντες όπως η υγεία, η διαίτα, το κάπνισμα και το άγχος. Τρίτον, όταν έγιναν προσπάθειες για “θεραπεία” της αντρικής ομοφυλοφιλίας με τη χορήγηση τεστοστερόνης (αντρικής ορμόνης), αυξήθηκε μεν η σεξουαλική ορμή του ομοφυλόφιλου αλλά διατηρήθηκε το σεξουαλικό ενδιαφέρον για τους άντρες. (Thio, 2003)

1.2 ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΗΣ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑΣ

Η "φύση της αντιστροφής (ομοφυλοφιλίας) δεν εξηγείται ούτε με την υπόθεση ότι είναι εκ'γενετής, ούτε με την αντίστροφη υπόθεση ότι αποκτάται. Στην πρώτη υπόθεση, πρέπει να ρωτήσουμε με ποιά επιχειρήματα υποστηρίζει κάποιος ότι είναι εκ'γενετής... Στη δεύτερη πρέπει να ρωτήσουμε εάν οι ποικίλες τυχαίες επιρροές θα αρκούσαν να εξηγήσουν την απόκτηση της “αντιστροφής”, χωρίς τη συνεργασία κάποιου στοιχείου του ίδιου του ατόμου... Δεν πρέπει να αρνηθούμε την ύπαρξη αυτού του τελευταίου στοιχείου”. (Freud, 1953)

Η έμφαση της ψυχαναλυτικής θεωρίας στα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου για την κατανόηση της μελλοντικής συμπεριφοράς και της διαμόρφωσης του χαρακτήρα του οδήγησε στην ανάπτυξη της θεωρίας της ψυχοσεξουαλικής εξέλιξης. (Μαλικιώση – Λοΐζου, 1999)

Σύμφωνα με τον Freud, το αγόρι 3 έως 6 ετών εσωτερικεύει την ανδρική συμπεριφορά πιεζόμενο να ταυτιστεί με τον πατέρα, επιδιώκοντας να αποκηρύξει τις αιμομικτικές επιθυμίες προς τη μητέρα. Θεωρούσε ότι τα αγόρια και τα κορίτσια αναπτύσσουν παράλληλα τη σεξουαλικότητά τους περνώντας διαδοχικά από το στοματικό στάδιο, μετά το πρωκτικό με σκοπό να φτάσουν στο φαλλικό στάδιο, (οι ονομασίες των σταδίων οφείλονται στο μέρος του σώματος που το παιδί δίνει τη μεγαλύτερη έμφαση σαν πηγή ικανοποίησης σε κάθε συγκεκριμένη ηλικία). Στο τέλος του τρίτου έτους το παιδί θεωρείται "ενήμερο" για τις ατομικές γενετήσιες διαφορές ανάμεσα στον

άνδρα και τη γυναίκα.(Χουρδάκη & συν..., 1985)

Κατά τους Strong, De Vault, Werner – Sayad (1996), ο Freud πίστευε ότι οι άνθρωποι ξεκινούν τη ζωή τους ως αμφιφυλόφιλοι και βαθμιαία εξελίσσονται σε ετεροφυλόφιλους αλλά εάν τα παιδιά δεν έχουν λύσει επιτυχημένα το οιδιπόδειο σύμπλεγμα και το σύμπλεγμα της Ηλέκρας η εξέλιξη τους δεν θα αναπτυχθεί.

Σύμφωνα με τον Freud, κατά την Οιδιπόδεια περίοδο, οι δεσμοί του κοριτσιού με τη μητέρα του αποδυναμώνονται γιατί η μητέρα γίνεται αντίζηλος για την αγάπη του πατέρα. Το κορίτσι, σε αντίθεση με το αγόρι, δεν κινδυνεύει από άγχος ευνουχισμού λόγω αυτής της αντίζηλίας.(Χουρδάκη & συν...,1985)

"Το οιδιπόδειο σύμπλεγμα αποτελεί σημαντικό σταθμό ωρίμανσης του ατόμου όπου το πέρασμά του ή η λύση του επιτυγχάνεται μέσα από τις ταυτίσεις"(Ασκητής, 1998). Πιο συγκεκριμένα βασικός στόχος είναι να γίνει ταύτιση του αγοριού με τον πατέρα, αποφεύγοντας τις αιμομικτικές τάσεις προς τη μητέρα αλλά και το κορίτσι αντίστοιχα πρέπει να ταυτιστεί με τη μητέρα και να γίνει αποδέκτης της εικόνας και των ιδιοτήτων της μέσα στην ωρίμανση του μητρικού γυναικείου ρόλου. Αντίθετα, εάν αυτές οι ομόφυλες ταυτίσεις λειτουργήσουν ανταγωνιστικά θα έχουν ως αποτέλεσμα ταυτίσεις προς τον αντίθετο γονέα, δηλαδή του αντίθετου φύλου και θα ενισχυθούν οι φιλομοφυλοφιλικές τάσεις, οι οποίες οδηγούν στην ομοφυλοφιλία.(Ασκητής, 1998)

Μια αποτυχία στην επίλυση της οιδιπόδειας κρίσης έχει σαν ενδεχόμενο την ταύτιση με το ίδιο φύλο και το μεν αγόρι αναζητά να συνυπάρχει σεξουαλικά με άτομα "μη ευνουχισμένα", 'όπως εκείνο,το δε κορίτσι να ενεργοποιείται σεξουαλικά με "ευνουχισμένα" άτομα, όπως εκείνη.(Λαγουμίδου, 1996)

Η Λαγουμίδου (1996), υποστηρίζει ότι σύμφωνα με την ψυχαναλυτική θεωρία τα άτομα με αποκλειστική ομοφυλοφιλική προτίμηση βιώνουν συχνά απέραντο άγχος και κάποιες συμπληρωματικές ανησυχίες λόγω των εύθραυστων ορίων και δραστηριοτήτων του "εγώ" και λόγω προϋπαρχόντων γενετήσιων χαρακτηριστικών του "εγώ".(Sokarides, 1979)

Επιπρόσθετα, η ίδια επισημαίνει ότι όλες οι ψυχαναλυτικές προσεγγίσεις συμφωνούν στο ότι η ομοφυλοφιλία αποτελεί προσκόλληση σε ένα ανώριμο στάδιο της ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης κατά τη προεφηβική ηλικία.(Hugo, 1978)

Ο Lempriere και οι συνεργάτες του (1995), αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά για τα οποία έχει γίνει δεκτό ότι μπορούν να ευνοήσουν τη διαδικασία της ομοφυλοφιλοποίησης στα πλαίσια μιας γενικής ατομικής προδιάθεσης. Οι καθηλώσεις των ομοφυλόφιλων είναι δυνατό να συνδέονται με : α)Εντονη αφοσίωση στη μητέρα, η οποία εκπροσωπεί την ιδεώδη γυναικεία εικόνα αλλά το ταμπού της αιμομιξίας την καθιστά φαντασιστικά απρόσιτη.

β)Ναρκισσισμό, που προσανατολίζει την επιλογή του ατόμου προς ένα αντικείμενο παρόμοιο με τον εαυτό του.

γ)Άγχος ευνουχισμού που προσδιορίζει τη σχέση με τον πατέρα.(Lempriere & συν...,1995)

"Το άγχος ευνουχισμού φαίνεται να παίζει καθοριστικό ρόλο στην προσωπικότητα του παιδιού, που μεγαλώνοντας με έναν αυταρχικό πατέρα, βγαίνει καθηλωμένο χωρίς να αναπτύξει την ταυτότητα του και να διεκδικήσει τη σεξουαλική του ολοκλήρωση. Αποτελεί μια πρώτη καθήλωση του παιδιού, που μπορεί να περάσει από τον πατρικό φόβο ευνουχισμού στην ομοφυλοφιλία, μη μπορώντας αργότερα να εκφράσει την ετεροφυλοφιλική του ηδονή".(Ασκητής, 1998)

Η Annita Bell (1970), υποστηρίζει ότι τα αγόρια βιώνουν απεριόριστο άγχος επειδή θεωρούν ότι τα γεννητικά τους όργανα τείνουν να εξαφανιστούν και να απορροφηθούν από το σώμα, όπως στη μητέρα του, και έτσι από τα 6 τους χρόνια αμυνόμενα, μπορεί να ταυτοποιούνται με τη μητέρα και μεγαλώνοντας να ψάχνουν αρσενικούς ερωτικούς συντρόφους.(Annita Bell, 1970)

Σύμφωνα με τον Otto Fenichel (1945), όταν ένας άνδρας ντυθεί σαν γυναίκα ταυτοποιείται με τη "φαλλική" γυναίκα έτσι ώστε να μη γίνει "ευνουχισμένος" άνδρας, δηλαδή να μη γίνει ολοκληρωτικά γυναίκα. Με το "διαφυλλικό" ντύσιμο καταπραΰνει το άγχος του ευνουχισμού.(Otto Fenichel, 1945)

Απο την πλευρά των γονιών πρέπει να υπάρχει ήρεμη και ισορροπημένη αντιμετώπιση των εκδηλώσεων αγάπης και ερωτισμού αλλά και θυμού ή επιθετικότητας του παιδιού. Αυτή η συμπεριφορά θα επιτρέψει την ομαλή και σταδιακή εξέλιξη των συναισθημάτων του, ώστε να περάσει από την οιδιπόδεια φάση στη λύση και απελευθέρωση και αργότερα στη λανθάνουσα περίοδο και την γενετική εξέλιξη.(Ασκητής, 1998)

Σύμφωνα με τον Thio (2003), οι περισσότεροι ψυχίατροι θα βοηθήσουν τους ομοφυλόφιλους να αποδεχθούν την ομοφυλοφιλία τους αλλά κάποιοι ψυχίατροι θα προσπαθήσουν να θεραπεύσουν τους "ασθενείς" από την ομοφυλοφιλία τους. Αυτοί οι ψυχίατροι μένουν πιστοί στην πεποίθηση ότι η ομοφυλοφιλία αποτελεί μορφή διανοητικής ασθένειας και ως τέτοια χαρακτηρίζεται από κρυμμένους φόβους για το αντίθετο φύλο που τους καθιστούν ανίκανους. Πολλοί ψυχίατροι έχουν εντοπίσει ότι οι περισσότεροι ομοφυλόφιλοι "ασθενείς" τους είχαν διαταραγμένες σχέσεις με τους γονείς τους. Όμως μελέτες για τους ομοφυλόφιλους που δεν επισκέπτονται ψυχίατρο έδειξαν ότι δεν διαφέρουν από τους ετεροφυλόφιλους όσον αφορά τις σχέσεις τους με τους γονείς τους. Μετά την επανεξέταση αυτών των μελετών η Evelyn Hooker κατέληξε ότι οι διαταραγμένες σχέσεις με τους γονείς δεν είναι ούτε απαραίτητες, ούτε αποτελούν αρκετές συνθήκες για την εμφάνιση της ομοφυλοφιλίας.(Thio, 2003)

1.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑΣ

Η ταυτότητα φύλου σηματοδοτείται από την κοινωνική αναγνώριση της ίδιας της ανθρώπινης γέννησης στο φύλο του. Δηλαδή στο “αγόρι” και στο “κορίτσι”. Αυτό το φύλο αποκτάει την προσωπικότητα της ζωής από το μαιευτήριο, που διαχωρίζει ήδη το αγόρι (μπλε κορδέλα) από το κορίτσι (ροζ κορδέλα). Είναι η ίδια η παρουσία της γονεϊκής αποδοχής και της χαράς που τους δίνει ο ερχομός του παιδιού τους, φτιάχνοντας την πρώτη ψυχοσυναισθηματική γέφυρα μεταξύ τους. Η γέφυρα αυτή είναι που καθορίζει τη στάση τους απέναντι στις επιθυμίες τους, εάν θέλουν αρσενικό ή θηλυκό, υιοθετώντας την ανάλογη συμπεριφορά προς το παιδί τους.

Αυτό το φύλο σημαδεύει εφόρου ζωής το νεογέννητο παιδί διαγράφοντας στο μεγάλωμά του το δικό του σεξουαλικό ρόλο. Ταυτότητα και ρόλος εναρμονίζονται μέσα στη ζωή του ατόμου, εντάσσοντάς το στο κοινωνικό πλαίσιο και τις αναζητήσεις του ίδιου του ατόμου στις τρεις μεγάλες φάσεις της ύπαρξής του έρωτας, σχέση, παιδιά.

Το φύλο του κάθε ανθρώπου από τη γέννηση του αποτελείται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τον έναν οργανισμό από τον άλλο και τον ταυτοποιούν σε αρσενικό και θηλυκό. Αυτά τα χαρακτηριστικά διαμορφώνονται από οχτώ σημαντικούς παράγοντες που κατέχουν ρόλο σε όλη τη διάρκεια της ανθρώπινης ζωής:

- Τα χρωμοσώματα, το 1902 ο ζωολόγος Μακ Κλανγκ στις ΗΠΑ, ανακάλυψε τα γενετικά χρωματοσώματα X και Y που προσδιορίζουν γενετικά το φύλο.
- Οι γονάδες, που επιδρούν στα γενετικά χαρακτηριστικά του εμβρύου, ιδιαίτερα στην εξέλιξη των 6-12 εβδομάδων.
- Οι ορμόνες, που παίζουν ρόλο στην ανάπτυξη των γεννητικών οργάνων, όπου κατά την εμβρυϊκή περίοδο για το αγόρι εκκρίνεται η ανδρική ορμόνη τεστοστερόνη, ενώ για το κορίτσι παράγονται τα οιστρογόνα και η προγεστερόνη.
- Τα έσω γεννητικά όργανα
- Τα έξω γεννητικά όργανα
- Διαφοροποιήσεις στο νευρικό σύστημα και πιο συγκεκριμένα στον εγκέφαλο μεταξύ άνδρα και γυναίκας φαίνεται να επηρεάζουν την ανάπτυξη του φύλου.
- Ο κοινωνικός ρόλος φαίνεται να διαμορφώνει ουσιαστικά την ταυτότητα του φύλου σαν αντίληψη και νοοτροπία.

- Ο μαθησιακός παράγοντας σε συνδυασμό με τον κοινωνικό ρόλο ολοκληρώνει τον κύκλο όλων αυτών των παραγόντων που φτιάχνουν την ταυτότητα του ανθρώπινου φύλου. Η μάθηση και η εκπαίδευση στο παιδί απο τις πρώτες στιγμές της ζωής του λειτουργούν σαν βασικός άξονας ωριμότητας και προσωπικότητας και εκφράζουν την ένταξή του στην κοινωνία.(Ασκητής,1998)

Ο Αγραφιώτης και η Μάντη (1993), καταγράφουν ότι η κοινωνιολογική προσέγγιση θεωρεί τη σεξουαλικότητα ως ένα κοινωνικό-πολιτιστικό φαινόμενο, δηλαδή, ότι η ανθρώπινη σεξουαλικότητα “σμιλεύεται” σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό-πολιτισμικό περιβάλλον και επηρεάζεται άμεσα από τους κοινωνικούς κανόνες που διέπουν μία κοινωνία. Η εξέταση των πολιτιστικών διαφορών στις σεξουαλικές αντιλήψεις και πρακτικές φανερώνει τη βαθιά κοινωνική φύση της σεξουαλικότητας.(Αγραφιώτης, Μάντη, 1993)

Ο κοινωνιολόγος F. Whitam, που μελέτησε απο κοντά ομοφυλοφιλικές κοινότητες, αναφέρει οτι:

- Οι κοινωνικές νόρμες και κανόνες δε διευκολύνουν, ούτε εμποδίζουν τις ομοφυλοφιλικές τάσεις.
- Ομοφυλόφιλα άτομα εμφανίζονται σε όλες τις κοινωνίες και σε ποσοστό σχεδόν ίδιο και σταθερό σε σχέση με την κοινωνία και την εποχή.
- Ομοφυλοφιλικές υποκουλτούρες εμφανίζονται σε κάθε κοινωνία με αρκετό πληθυσμό.
- Ομοφυλόφιλα άτομα απο διάφορες κοινωνίες εμφανίζουν ομοιότητες στα ενδιαφέροντα και τη συμπεριφορά.
- Σε όλες τις κοινωνίες παρατηρείται ένα ανάλογο συνεχές μεταξύ “αρρενωπών” και “θηλυπρεπών” ομοφυλόφιλων.(Λαγουμίδου, 1996)

Κατά τον Lempriere και τους συνεργάτες του (1995) η ανθρώπινη σεξουαλικότητα επηρεάζεται απο ηθικές, κοινωνικές, πολιτιστικές επιταγές και απαγορεύσεις που παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των ατόμων και μεταξύ των κοινωνικών ομάδων, αλλά παραμένουν μοναδικές για κάθε άτομο. Επιπρόσθετα, ο Ατταλίδης (1982) θεωρεί πως κοινωνιολογικά η ομοφυλοφιλία είναι ένα πολυσύνθετο φαινόμενο γιατί η κοινωνική έννοια του ομοφυλόφιλου προσανατολισμού ή της ομοφυλόφιλης πράξης μπορεί να παρουσιάσει πολλές διαφορές από μια κοινωνία ή ιστορική περίοδο σε άλλη και από ένα κοινωνικό περιβάλλον σε άλλο στην ίδια κοινωνία. Σαν κοινωνικό φαινόμενο η ομοφυλοφιλία παίρνει την ενότητά της από το γεγονός της συνήθους ύπαρξης μιας ενιαίας αντίδρασης στο φαινόμενο σε κάθε κοινωνία, θετική, αρνητική ή αδιάφορη. “Η σεξουαλικότητα του ενηλίκου, ακόμα και όταν ακολουθεί τους κανόνες της γενικής εξέλιξης δε μπορεί κατά την πραγμάτωση της να περιοριστεί σε προκαθορισμένα σχήματα και

συγκεκριμένα πρότυπα”.(Lempriere και συν..., 1995)

Μεγάλο ποσοστό κοινωνιολόγων πιστεύουν ότι οι ομοφυλόφιλοι γεννιούνται με μία διάχυτη, ουδέτερη σεξουαλική επιθυμία, όπως ακριβώς και όλοι οι άνθρωποι. Δεν αναπτύσσουν φυσικά ένα σεξουαλικό προσανατολισμό προς τα άτομα του ίδιου φύλου. Μέσω μιας συνεχούς αλληλεπίδρασης με τους γονείς και άλλους φορείς κοινωνικοποίησης μπορούν σταδιακά να περιορίσουν και να εστιάσουν το σεξουαλικό τους ενδιαφέρον σε μια συγκεκριμένη σεξουαλική επιλογή. Ορισμένοι κοινωνιολόγοι στηρίζουν την υπόθεση ότι ομοφυλόφιλοι έχουν γεννηθεί με μία βιολογική προδιάθεση που καθιστά πιο πιθανό γι'αυτά, σε σχέση με τα άλλα παιδιά το να ελκύονται από άτομα του ίδιου φύλου. Η βιολογική προδιάθεση μπορεί να κάνει ορισμένα παιδιά μεγαλώνοντας να γίνουν ομοφυλόφιλοι, αλλά μόνο εάν υπάρχουν συγκεκριμένες κοινωνικές δυνάμεις στο περιβάλλον τους, όπως είναι οι γονείς και οι φίλοι, που έμμεσα τα οδηγούν ή τα πιέζουν προς την ομοφυλοφιλία.(Thio, 2003)

Ο Wilson (1978) στο “On Human Nature” υποστηρίζει ότι η ομοφυλοφιλία ίσως είναι ένας βιολογικά “φυσιολογικός” χαρακτήρας που βασίζεται σε κάποιο σημαντικό γεγονός στην αρχή της κοινωνικής ένταξης του ανθρώπου. Επιπλέον αναφέρει ότι οι ομοφυλόφιλοι ίσως είναι οι γενετικοί φορείς μερικών ανθρώπινων σπάνιων ορμονών.(Λαγουμίδου, 1996)

Ορισμένοι κοινωνιολόγοι υποστηρίζουν ότι συγκεκριμένα αγόρια αντιμετωπίζονται σαν κορίτσια και το αντίστροφο, επειδή έχουν γεννηθεί με ομοφυλοφιλικές τάσεις από την αρχή. Είτε οι ομοφυλοφιλικές τάσεις είναι έμφυτες, είτε επίκτητες, η κοινωνικοποίηση μπορεί να ενισχύσει τις πιθανότητες ενός νέου να γίνει ομοφυλόφιλος.(Thio, 2003)

Μελετητές όπως ο Kinsey(1948),οι Ford και Beach(1952) υποστηρίζουν ότι η κατανόηση οποιασδήποτε διάστασης της σεξουαλικότητας απαιτεί μια πολύπλευρη γνώση για τους τρόπους που εκφράζεται στους διάφορους λαούς με διαφορετικά οικογενειακά συστήματα και κάτω από διάφορα οικονομικά και πολιτιστικά πρότυπα.(Αγραφιώτης, Μάντη,1993)

Αρκετοί κοινωνιολόγοι δε θεωρούν την ομοφυλοφιλία ως πραγματική μέσα και έξω από τον εαυτό της, αλλά ως τον ορισμό μιας συμπεριφοράς από την κοινωνία ως επιθυμητής ή ανεπιθύμητης. Το πώς οι ομοφυλόφιλοι ζουν σχετίζεται περισσότερο με τον τρόπο που τους αντιμετωπίζει η εκάστοτε κοινωνία. Οι συγκεκριμένοι κοινωνιολόγοι δεν ενδιαφέρονται να ανακαλύψουν τις αιτίες της ομοφυλοφιλίας. Αντίθετα,οι κοινωνιολόγοι που ενδιαφέρονται για την ουσία των φαινομένων, όπως οι θετικιστές, θεωρούν την ομοφυλοφιλία ως μια πραγματική ενότητα και αναζητούν την αιτιολογία της.(Thio, 2003)

Ο Πύργου (1982) καταγράφει ότι είναι φανερό ότι δεν υπάρχει ένας καθοριστικός παράγοντας που να είναι υπεύθυνος για την ομοφυλοφιλία, είτε ψυχοδυναμικός, είτε πολιτιστικός, είτε βιολογικός. Επίσης, ο Thio (2003), αναφέρει ότι οι κοινωνιολόγοι έχουν ανακαλύψει μόνο ότι

οι κοινωνικοί ή οι βιολογικοί παράγοντες ή και οι δύο μαζί ενδέχεται να επηρεάζουν, αλλά δεν καθορίζουν, την ανάπτυξη της ομοφυλοφιλίας. Η σχέση και η επίδραση του κάθε παράγοντα φαίνεται να διαφέρει σε κάθε ξεχωριστή περίπτωση.(Πύργου, 1982)

Στα πλαίσια της κοινωνικής και πολιτισμικής επιρροής στο άτομο σημαντικό ρόλο κατέχει η εκπαίδευση η σχετική με την ταυτότητα και το ρόλο του γένους. Το άτομο διδάσκεται και συνειδητοποιεί την ταυτότητα και το ρόλο του και μαθαίνει να συμπεριφέρεται ανάλογα.

Ο Kohlberg (1977) υποστηρίζει ότι η αντίληψη του γένους από το παιδί περνά τρία στάδια. Αρχικά, σε ηλικία τριών ετών το παιδί καταλαβαίνει ότι είναι αγόρι ή κορίτσι, αν και δεν κατανοεί ακόμα ότι το φύλο είναι σταθερό. Αργότερα αναγνωρίζει ότι το φύλο παρουσιάζει σταθερότητα στο πέρασμα των χρόνων. Τέλος, σε ηλικία έξι έως επτά ετών το παιδί αντιλαμβάνεται τη σταθερότητα του φύλου, παρά τις οποιεσδήποτε αλλαγές στην εμφάνιση ή τις δραστηριότητες του.(Λαγουμίδου, 1996)

“Το κατά πόσον κανείς γεννιέται ή γίνεται ομοφυλόφιλος ή λεσβία είναι ένα ευαίσθητο προφανώς θέμα. Στη βιβλιογραφία υπάρχουν αλληλοσυγκρουόμενες απόψεις και έχουν γραφτεί πολλά σχετικά με το ποια άποψη έχει το δίκιο με το μέρος της”.(Μαρτενσεν-Λάρσεν, Σέριγκ, 1989)

1.4 ΣΥΓΡΟΝΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑΣ

Η ομοφυλοφιλία φαίνεται να παραμένει ένα από τα σημαντικότερα θέματα που στις μέρες μας διχάζουν την κοινωνία, ακόμα και την πιο απελευθερωμένη σεξουαλικά και ολοκληρωμένη.(Ασκητής,1998)

Από τις διώξεις του 1800, που υπήρξε η ντροπή και το κυνηγητό των ομοφυλόφιλων, μέχρι τις πρώτες σοβαρές μελέτες στον αιώνα μας από τον Κίνσεϋ (1948-1953) εξακολουθούμε να έχουμε αρκετά ερωτηματικά για τη σεξουαλική έκφραση και συμπεριφορά στο χώρο της ομοφυλοφιλίας.

Το κίνημα των ομοφυλόφιλων στη δεκαετία του '60 φαίνεται να κερδίζει έδαφος στις ΗΠΑ το 1969, που τα πρώτα δικαιώματα της κοινωνικής έκφρασης δικαιώνουν τους ομοφυλόφιλους από τις διώξεις, διακρίσεις και ψυχιατρικές επιβαλλόμενες θεραπείες. Η δεκαετία του 1970 δείχνει πιο προοδευτικές τάσεις για την ομοφυλοφιλία, που απαλάσσεται από την ψυχιατρική διαγνωστική σαν

παθολογία και αρρώστια. Η Αμερικανική Ψυχιατρική Εταιρεία αποφασίζει πλέον οριστικά το Δεκέμβριο του 1973 να απομακρύνει από τις διαγνωστικές λίστες της την ομοφυλοφιλία σαν ψυχική διαταραχή, για να επινοηθεί στη δεκαετία του 1980 ο όρος “δυστονική ομοφυλοφιλία του εγώ” για όσους δεν ήθελαν να έχουν ομοφυλοφιλικό προσανατολισμό.

Το 1986-1987, στην τελευταία έκδοση της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Εταιρείας αποκλείστηκε τελείως ο όρος ομοφυλοφιλία στις διαγνώσεις και κατηγοριοποιήσεις του σχετικού επίσημου εγχειριδίου. Παρ'όλα αυτά όμως κι ενώ πια επίσημα η ομοφυλοφιλία “αθωώθηκε” σαν ασθένεια, οι εργασίες του ψυχοθεραπευτή Νικολόζι το 1991 αναφέρονται σε εκδόσεις ψυχιατρικών βιβλίων που δείχνουν ότι πολλοί ψυχίατροι και άλλοι συγγραφείς εξακολουθούν να θεωρούν ιατρικά την ομοφυλοφιλία σαν παθολογική και αρρωστημένη σεξουαλική συμπεριφορά που χρειάζεται θεραπεία. Στις μέρες μας, είκοσι χρόνια μετά από την πλήρη απομάκρυνση της ομοφυλοφιλίας από τις ψυχιατρικές διαταραχές πολλοί γιατροί θέλουν να βλέπουν την ομοφυλοφιλία σαν σεξουαλική διαταραχή, με ψυχικές διαταραχές, που χρειάζεται παρέμβαση και θεραπεία.

Το μέλλον δεν φαίνεται ξεκάθαρο και τεκμηριωμένο για τη συγκεκριμένη σεξουαλική συμπεριφορά, που μάλλον θα διχάζει κοινωνίες αλλά και ιατρικές απόψεις, προβάλλοντας ένα κεφάλαιο φωτιά για τις σύγχρονες ανακαλύψεις της σεξουαλικής ζωής του ανθρώπου μεταξύ του ετεροφυλοφιλικού και ομοφυλοφιλικού προσανατολισμού του.

Τα στρατόπεδα των ετεροφυλόφιλων και ομοφυλόφιλων εξακολουθούν να βάζουν το ένα το άλλο, διεκδικώντας το “υγιές” σεξουαλικό μοντέλο και εκείνη την εικόνα που η ανθρώπινη σεξουαλική φύση ορίζει και θέλει. Και ενώ πολλές θεωρίες μιλούν για αύξηση των ομοφυλόφιλων και στα δύο φύλα, ίσως η πραγματικότητα να είναι στο ότι οι ομοφυλόφιλοι, πιο οργανωμένοι κόντρα στην κοινωνική ρετσίνα και στο στιγματισμό, δίνουν πιο ουσιαστική και έντονη παρουσία στην τελευταία δεκαετία διεθνώς, με αριθμό που δεν ξεπερνάει ίσως για τους άνδρες ομοφυλόφιλους το 6-7% και για τις γυναίκες αντίστοιχα το 3-4%.

Από το 1993 και μετά, όλο και πιο πολύ η γενετική υπόθεση φαίνεται να κερδίζει έδαφος περί κληρονομικότητας και γονιδίου που υπάρχει στο DNA των ομοφυλόφιλων. Η υπόθεση αυτή υποστηρίζει την άποψη ότι ο ομοφυλόφιλος γεννιέται και δεν γίνεται.

Η θεωρία αυτή, που έχει φορτίσει ιδιαίτερα περί κληρονομικότητας στην ομοφυλοφιλία, δεν είναι αποδεικτική θεώρηση αλλά μόνο ενδεικτική. Φαίνεται όμως να στηρίζεται σε σοβαρά κριτήρια από αρκετές μελέτες που έχουν γίνει, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, χρεώνοντας περισσότερο το γονίδιο της μητέρας του ομοφυλόφιλου σαν κληρονομικό δεδομένο στο DNA-μεταβιβαστή. Αυτό ίσως θα μπορούσε να ενισχύσει και την πεποίθηση ότι ο ομοφυλόφιλος δεν φταίει γι' αυτό και είναι πράγματι άδικο να κυνηγείται από το περιβάλλον του αλλά και τον κοινωνικό χώρο γι' αυτό που

είναι, σαν υπαίτιος και “άρρωστος” ή “ανώμαλος”, σεξουαλικά άρρωστος.

Ο χώρος της ομοφυλοφιλίας φαίνεται να κυριαρχείται απο σεξουαλικές συμπεριφορές που χαρακτηρίζονται με στοιχεία εκφράζοντας ένα συγκεκριμένο τύπο εικόνας τόσο για τον άνδρα, όσο και για τη γυναίκα με ορισμένα κριτήρια, όπως π.χ. .έχει επικρατήσει ο όρος γκέι ή ο όρος λεσβία αλλά και ο κλασικός όρος ομοφυλόφιλος. Και ενώ στα τελευταία χρόνια υπάρχει κάποια σύγχυση αυτών των όρων, μελέτες πρόσφατες στην Αμερική (Χερμπτ, 1992) δείχνουν ότι σαν γκέι και λεσβίες χαρακτηρίζονται τα άτομα εκείνα που γενικά στις σεξουαλικές συμπεριφορές τους παρεκτρέπονται απο το ουσιαστικό φύλο, όπως π.χ. άνδρας ή γυναίκα, γι’αυτό τους κατατάσσουν στο “coming out process”. Δηλαδή, πιο απλά, σ’αυτά τα άτομα που δείχνουν φανερά την προσπάθειά τους να μοιάσουν με την εικόνα του άλλου φύλου, .οπως π.χ. ο άνδρας που έχει ανοιχτή θηλυπρέπεια και προκαλεί σαν γυναίκα ή αντίστοιχα η γυναίκα που έχει έκδηλη αρρενωπότητα και προκαλεί σαν άνδρας. Ο ομοφυλόφιλος έχει κρατήσει κρυφές τις ερωτικές προτιμήσεις του για το ίδιο με αυτόν φύλο, χωρίς να εκδηλώνεται και να προβάλλει τις φιλομόφυλες ερωτικές του προθέσεις.

Αυτό το διαχωριστικό στις συμπεριφορές των ομοφυλόφιλων φαίνεται να έχει και σαν εξέλιξη προς τον τρόπο των σχέσεων που αναπτύσσουν με περισσότερο τη φιληδονία στον γκέι και στη λεσβία γυναίκα σε σχέση με τον κρυφό ομοφυλόφιλο, που αναζητάει πιο σταθερές και μονογαμικές σχέσεις συντρόφων.

Μέσα στην ομοφυλοφιλία οι θεωρίες και οι μελέτες φαίνεται να προσθέτουν και τη δίφυλη σεξουαλικότητα ή αμφιφυλοφιλία. Ο Πάουλ το 1984 ονόμασε την αμφιφυλοφιλία σαν κατηγορία σεξουαλικής συμπεριφοράς τόσο στον άνδρα, όσο και στη γυναίκα εκείνη την ερωτική έκφραση προς οποιαδήποτε κατεύθυνση σεξουαλικής ικανοποίησης. Αν και πολύ πρόσφατα(1996) τάσεις αμφισεξουαλικών ομάδων εκφράζουν το διαχωρισμό τους απο τους “καθαρούς” ομοφυλόφιλους, βάζοντας σε μία τρίτη ανεξάρτητη κατηγορία τους εαυτούς τους. Έτσι, η αμφισεξουαλικότητα φαίνεται να αυτονομείται στις σύγχρονες αντιλήψεις των σεξουαλικών συμπεριφορών των ανθρώπων με τη δίφυλη ηδονή.(Ασκητής, 1998)

Όλες αυτές οι διαχωριστικές θεωρίες φαίνεται να συνυπάρχουν μέσα στην ομοφυλοφιλική έκφραση και στα δυο φύλα, δίνοντας νέες διαστάσεις και θέσεις τόσο στο κοινωνικό, όσο και στο βιολογικό υπόστρωμα του χώρου. Νέες επίσης εικόνες έρχονται για να διαφοροποιήσουν τον ομοφυλοφιλικό ρόλο ενός ομοφυλόφιλου σε “ενεργητικό” και “παθητικό”. Γιατί υπήρχε αυτή η αγωνία κυρίως των γονιών και του περιβάλλοντος ενός ομοφυλόφιλου, που ίσως ανακουφιζόταν περισσότερο στην ιδέα ότι μεν ο γιος τους είναι ομοφυλόφιλος αλλά τουλάχιστον είναι “ενεργητικός”. Όλα αυτά δεν υπάρχουν, γιατί μέσα στην ομοφυλόφιλη σεξουαλική συμπεριφορά είναι σύνηθες οι ρόλοι να εναλλάσσονται μεταξύ τους χωρίς χαρακτηριστικό ενεργητικό και

παθητικό.

Φυσικά στη σύγχρονη κοινωνία πολλοί είναι αυτοί που πιστεύουν ότι οι ομοφυλόφιλοι έχουν το δικαίωμα της ατομικής σεξουαλικής τους ζωής που πρέπει να γίνει πλέον σεβαστό και με συγκεκριμένες κοινωνικές και νομικές ρυθμίσεις από την πολιτεία. Και αυτό γιατί είναι πλέον ντροπή και αισχύνη για τις κοινωνίες που έχουν ωριμάσει και απελευθερωθεί σεξουαλικά να διώκουν, στιγματίζουν, αλλά και να υπολογίζουν τους ανθρώπους από το σεξουαλικό τους προσανατολισμό. Όπως έχει δείχθει από σχετικές εργασίες από το 1972 (Βάινμπεργκ) μέχρι σήμερα, να μην κάνουμε τους ομοφυλόφιλους άτομα που φοβούνται τον κοινωνικό χώρο, που αισθάνονται μειονεκτικά και συνεχώς νιώθουν την απειλή, φόβο και επιθετικότητα της “υγιούς” ετεροφυλοφιλικής κοινωνίας (homophobia). Η ομοφυλοφιλία αποτελεί και τη “λάσπη” για πολλούς ανθρώπους που κατηγορούνται σαν ομοφυλόφιλοι, ενώ δεν είναι προκειμένου να εκτεθούν στην κοινωνία, για να χάσουν π.χ. τη φήμη τους, τη δημοτικότητά τους, καταρρακώνοντας το κοινωνικό τους κύρος. Φράσεις που δείχνουν την αποστροφή του κοινωνικού συνόλου αλλά και ανωριμότητα αυτών που χρησιμοποιούν τέτοια μέσα και τρόπους κατηγορώντας κάποιον σαν “αδερφή” ή κάποια σαν “λεσβία”. Έτσι βγάζει η κοινωνική ομάδα των ετεροφυλόφιλων συμπεράσματα για τους ομοφυλόφιλους και καταδικάζει αυτό που η κοινωνία και η ανθρωπότητα οφείλει να το δέχεται μέσα στους μηχανισμούς της δομημένης κοινωνίας και όχι της περιθωριοποίησης και της παρανομίας.

Το 1992 στις ΗΠΑ οι Χέρεκ και Μπέριλ ανακοίνωσαν μια σοβαρή εργασία για τις επιθετικές δολοφονικές ενέργειες που έγιναν εναντίον των ομοφυλόφιλων ανδρών και γυναικών. Η ψυχολογία λοιπόν της ομοφοβίας φέρνει σε σύγκρουση με δυναμική βία και εχθρικότητα τις κοινωνίες των ετεροφυλόφιλων και ομοφυλόφιλων, διχάζοντας και αποστασιοποιώντας με ρατσιστικό τρόπο συμπεριφορές αλλά και ομάδες που οφείλουν να συνυπάρχουν και να συνεργάζονται μέσα στο κοινωνικό σύνολο.

Μέσα στην εικόνα αυτή τοποθετούνται και αυτοί οι άνθρωποι που φοβούνται μήπως γίνουν ομοφυλόφιλοι, έχοντας συνεχή αγωνία μήπως καταλήξουν σε ομοφυλοφιλική έλξη. Είναι άτομα νευρωσικά, με εμμονές και ανασφάλεια στο σεξουαλικό τους ρόλο, που πολλές φορές τους οδηγεί σε κάποιο σεξουαλικό πρόβλημα και αποτυχία στην ερωτική επαφή (έλλειψη στύσης, μειωμένη ερωτική επιθυμία), νιώθοντας ότι σιγά σιγά αρχίζουν να γίνονται ομοφυλόφιλοι.

Όσο και αν προσπαθήσουμε να βρούμε τα αίτια της ομοφυλοφιλίας φαίνεται ότι ακόμη αρκετά πράγματα δεν είναι γνωστά και εξακριβωμένα. Η ψυχαναλυτική θεωρία, με τη συμπεριφορά των γονιών που πρέπει να δίνουν το δικαίωμα στο παιδί τους να μεγαλώνει σωστά μακριά από μητρικές υπερπροστασίες και παθητικούς ή εχθρικούς πατεράδες. Οι γενετικές θεωρίες, με την ενοχοποίηση των διδύμων μέχρι την κληρονομικότητα, την ιδιοσύσταση του ατόμου, τον τρόπο

ζωής, τις κοινωνικές επιδράσεις αλλά και την κουλτούρα μιας ηθικής νοοτροπίας ενός λαού δίνουν μια σημαντική θεώρηση για την ύπαρξη της ομοφυλοφιλίας.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε όμως ότι :

- Ο ομοφυλόφιλος που σέβεται τον εαυτό του και το περιβάλλον, όπως άλλωστε και ο ετεροφυλόφιλος, έχει κάθε δικαίωμα σεξουαλικής έκφρασης και συμπεριφοράς σαν υγής και ολοκληρωμένος στην προσωπικότητά του άνθρωπος.
- Ο ομοφυλόφιλος μπορεί να έχει σταθερό δεσμό με συναισθηματική επένδυση πολλές φορές και καλύτερη απο αυτή του ετεροφυλόφιλου και να μην τον καταδικάζουμε σαν κυνηγό της σαρκικής ηδονής, που εκφράζει περισσότερο τον γκέι και τη λεσβία.
- Ο ομοφυλόφιλος μπορεί να γίνει γονιός και να το επιδιώξει εκεί που πραγματικά μέσα του το θέλει, κάτι πολύ όμορφο και σημαντικό τόσο γι' αυτόν, όσο και για την κοινωνία που συνήθως τον χρεώνει για άρνηση της βιολογικής συνέχειας. (Ασκητής, 1998)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΟΜΟΦΟΒΙΑ

2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΜΟΦΟΒΙΑΣ

Ο όρος ομοφοβία περιλαμβάνει αρνητικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους. Η ομοφοβία γενικά αναφέρεται στην ιδεοληπτική εχθρότητα , παράλογο φόβο και αρνητική στάση προς τους ομοφυλόφιλους. Η προκατάληψη για την ομοφυλοφιλική σεξουαλικότητα ενισχύεται κοινωνικά και αφορά συμπεριφορές που συχνά εμπεριέχουν πράξεις φυσικής βίας προς τους ομοφυλόφιλους , χλευασμό , επιθετικότητα.(www.askitis.gr)

Ο ομοφοβικός έχοντας έναν συνεχή θυμό που κρύβει φόβο και απειλή θεωρεί τον ομοφυλόφιλο ως εκείνον που του δείχνει αυτό που δεν θέλει να είναι φοβούμενος ότι μπορεί κάποια στιγμή να γίνει σαν αυτόν, δηλαδή ομοφυλόφιλος. Πολλες φορές ο ομοφοβικός αναπτύσσει μια υπέρμετρη σεξουαλική συμπεριφορά , θορυβώδη και υπερβολική προς την γυναικεία αναζήτηση, αισθανόμενος ότι έτσι πείθει τόσο τον εαυτό του όσο και το περιβάλλον του ότι δεν είναι ομοφυλόφιλος.

Η έντονη αυτή φοβική του αντίδραση μπορεί να προκαλέσει εικόνα πανικού(ομοφοβικός πανικός) , εάν κάποιος αστειευόμενος μαζί του, του αφήσει υπονοούμενα για ομοφυλοφιλική δική του εικόνα. Χαρακτηριστικό είναι ακόμα και η παρερμηνευτικότητα του, που μέσα σε αυτή καθηλώνεται ιδεοληπτικά, φθάνοντας ακόμη και στα όρια της παράνοιας , βλέποντας τον εαυτό του να χλευάζεται ή να θεωρείται από τους άλλους ομοφυλόφιλος.

Συνήθως μιλάει υποτιμητικά για τις γυναίκες , δίνοντας την εντύπωση του μισογύνη ,μέσα σε μια εσωτερική, φοβική του αντίδραση μήπως κάποια φορά αποτύχει στη σεξουαλική επαφή και καταλάβει η γυναίκα ότι μπορεί να έχει ομοφυλοφιλικές τάσεις.

Ο ομοφοβικός άνδρας ζει πάντα την τραγικότητα της ομοφυλοφιλικής αποκάλυψης , βιώνει συνεχώς την ανάγκη της αντρικής επιβεβαίωσης.Ενώ σε υπερβολικές αντιδράσεις του εμπλέκεται σεξουαλικά με ομοφυλόφιλο , έχοντας έντονη επιθετικότητα μαζί του φτάνοντας ακόμη και στην αφαίρεση της ζωής του ομοφυλοφίλου για να αποδείξει στον εαυτό του ότι αυτός δεν είναι ομοφυλόφιλος. Είναι πράγματι, μια επικίνδυνη φιγούρα που παρεισφρύνει μέσα στους χώρους των ομοφυλοφίλων με σκοπό επιθετικό και βίαιο, δικαιώνοντας τον εαυτό του ως άνδρα , κυρίαρχο και

δυνατό. Η σεξουαλική του επιλογή είναι ετεροφυλική , αλλά ουσιαστικά μέσα στον έντονο φόβο και την εκλυτική , αγωνιώδη εμμονή του, φαίνεται να μην μπορεί να απολαύσει την σεξουαλική του συμπεριφορά, δολοφονώντας όχι μόνο τον ομοφυλόφιλο αλλά και τον ίδιο του τον εαυτό μέσα στις καταναγκαστικές του εμμονες.(www.askitis.gr)

2.2 ΕΙΔΗ ΟΜΟΦΟΒΙΑΣ

2.2.1 ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΥΜΕΝΗ ΟΜΟΦΟΒΙΑ

Με το γενικό όνομα “εσωτερικευμένη ομοφοβία” πολλές λεσβίες και άντρες κρατούν κάποιες ίδιες στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία με αντίστοιχους ετεροφυλόφιλους.

Έρευνες της ψυχολογίας προτείνουν ότι η “ εσωτερικευμένη ομοφοβία” είναι ένα φυσιολογικό μέρος της διαδικασίας του “coming out”(της ανοιχτής αποδοχής της ομοφυλοφιλίας), (Forstein, Maylon, 1982,Shildo, 1994.)

Οι γκέι και οι λεσβίες μεγαλώνουν σε έναν ετεροφυλόφιλο κόσμο ο οποίος συνεχώς τους τονίζει ότι κάνουν λάθος. Μεγαλώνουν πιστεύοντας ότι η ετεροφυλοφιλία είναι η μοναδική επιλογή και η ομοφυλοφιλία είναι διαστροφή. Έτσι πολλές νεαρές γυναίκες και νεαροί άντρες πέφτουν θύματα του ορισμού του Shildo που ορίζει την “εσωτερικευμένη ομοφοβία” ως σειρά από αρνητικές στάσεις και επενέργειες κάποιου ή κάποιας προς την ομοφυλοφιλία άλλων ατόμων και προς ομοερωτικά στοιχεία του/της εαυτού του/της” (Shildo,1994, σελ 174)

Αυτά τα συναισθήματα μπορούν σοβαρά να εμποδίσουν την διαδικασία αυτό-αποδοχής από την οποία πολλές λεσβίες και πολλοί γκέι πρέπει να περάσουν έτσι ώστε να “βγουν από το ντουλάπι” .

Επίσης είναι δυνατόν να υπάρχει και άλλος τύπος εσωτερικευμένης ομοφοβίας . Οι ερευνητές ψυχολογίας Fassinger και Miller(1996) εξηγούν ότι υπάρχουν δύο μοντέλα ανάπτυξης της ταυτότητας για λεσβίες και για άντρες :

1. η ανάπτυξη της σεξουαλικής ταυτότητας σε ατομική βάση η οποία συμπεριλαμβάνει την αποδοχή του ομοερωτικού προσανατολισμού.

2. η ανάπτυξη μιας ταυτότητας ως μέλους μιας ομάδας που εμπεριέχει αποδοχή της ιδιότητας του μέλους μιας καταπιεσμένης ομάδας η οποία αναπτύσσει σχέσεις μέσα στην ομάδα. Έτσι , θα μπορούσε κάποιος να αποδεχτεί τον εαυτό του αλλά να μην αποδέχεται την λεσβιακή και γκέι κοινότητα γενικότερα.(Fassinger&Miller,1996, Mayfield, 2001 σελ 55)

Η αρνητική στάση απέναντι στην γκέι κουλτούρα μπορεί να ειπωθεί ως ένας εναλλακτικός τύπος της εσωτερικευμένης ομοφοβίας. Αυτό μπορεί να εξηγήσει και την επικρατούσα αρνητικότητα απέναντι στις υπο-ομάδες της λεσβιακής και γκέι κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων αμφισεξουαλικών, τρανς ανδρών και γυναικών και των τραβεστί.

Είναι εύκολο να δείχνουμε με το δάχτυλό μια άλλη ομάδα και να λέμε “Αυτοί είναι υπεύθυνοι για όλες τις αδικίες απέναντί μου”. Είναι όμως τελείως άλλο πράγμα να κοιτάξουμε μέσα μας και να συνειδητοποιήσουμε ότι κάποιες προκαταλήψεις μπορεί να υπάρχουν μέσα μας . Η εσωτερικευμένη ομοφοβία δεν είναι τελείως κατανοητή ακόμα. Μπορεί όμως να κατατροπωθεί από τις χιλιάδες των λεσβιών τους χιλιάδες γκέι ανδρών που έχουν μάθει να δέχονται στον εαυτό τους κάτι που επιβεβαιώνεται από τους γύρω τους.(Gay Community Service Center 2009)

2.2.2 ΘΕΣΜΙΚΗ ΟΜΟΦΟΒΙΑ

Ανώτεροι κοινωνικοί θεσμοί όπως η κυβέρνηση , σχολεία, θρησκείες , επιχειρήσεις , έχουν κανονισμούς που εξαιρούν τους ομοφυλόφιλους. Για παράδειγμα :

1. Στην κυβέρνηση :

«Ιδιου φύλου ερωτισμός είναι ακόμη παράνομος .Σχεδόν στις μισές από τις πολιτείες των Η.Π.Α με ποινές που ταξινομούνται από πρόστιμα μέχρι προσωποκράτηση. Δεν υπάρχουν εθνικοί νόμοι που να προστατεύουν τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων και των λεσβιών. Οι σεξουαλικές μειονότητες εξαιρούνται σύμφωνα με τους νόμους σε πολλές πολιτείες των Η.Π.Α. από διατάξεις

προστασίας των εργαζομένων (employment protections) , διακρίσεις στη κατοικία (housing discrimination), στην μετανάστευση , δικαιώματα στην κηδεμονία παιδιών , στις κοινωνικές παροχές, αστυνομική προστασία, κληρονομιά και σε έμπιστες θέσεις (security clearances). Οι ομοφυλόφιλοι και οι λεσβίες δεν μπορούν να παντρευτούν νόμιμα μεταξύ τους και έτσι τους στερούνται φορολογικές ελαφρύνσεις , ασφάλεια, σύνταξη και τα ιατρικά πλεονεκτήματα που παρέχονται σε ετεροφυλόφιλους παντρεμένους συζύγους και οι δημόσιες βιβλιοθήκες αρνιούνται να διατηρούν ομοφυλοφιλική λογοτεχνία.

2. Στα σχολεία:

Αν και σε όλα τα μέρη του κόσμου φαίνεται ότι οι ομοφυλόφιλοι άνθρωποι είναι τουλάχιστον 10%(τουλάχιστον όσοι το παραδέχτηκαν από σχετικές έρευνες), και φαίνεται επίσης ότι υπάρχουν ομοφυλόφιλοι άνθρωποι σε όλους τους τόπους και σε όλες τις εποχές , και φαίνεται επίσης ότι οι άνθρωποι αυτοί νιώθουν διαφορετικοί και καταπιεσμένοι από πολύ νεαρή ηλικία, παρ όλα αυτά όμως τα σχολεία μας κάνουν να πιστεύουμε ότι δεν υπάρχει ούτε ένα ομοφυλόφιλο παιδί στις εκατοντάδες των μαθητών κάθε σχολείου. Ουτε την εχθρική επιθετική ομοφοβία ενάντια σε κάθε παιδί με ελάχιστη ή καθόλου αφορμή δεν βλέπουν και δεν ακούν οι δάσκαλοι. Κλείνουν τα αυτιά τους και τα μάτια τους , και δεν γνωρίζουν πώς να το διαχειριστούν και δεν φταίνε αυτοί , μόνο που τα διαφορετικά παιδιά εξακολουθούν και θα εξακολουθούν να υποφέρουν και να πληγώνονται και να μην έχουν καμία ελπίδα να βρουν βοήθεια και στήριξη πουθενά. Κανένας εκπαιδευτικός δεν πρόκειται ποτέ να ερευνήσει αυτή την καταγγελία κακοποίησης , αφού ούτε που την ακούει , ούτε που την καταλαβαίνει, δεν έχει μάτια να την δει.

3. Στο στρατό.

Αν και ο στρατός δέχεται επίθεση από τα δικαστήρια για την εξαίρεση και για την άμεση απολύση των ομοφυλοφίλων, η τρέχουσα πολιτική είναι, παρ όλα αυτά, απαγορευτική και συντηρεί δύο μέτρα και δύο σταθμά μεταξύ των ετεροφυλόφιλων.

4.Ιατρικές και Ψυχιατρικές επιστήμες

Μεχρι το 1973, η ομοφυλοφιλία θεωρούνταν ότι είναι παθολογία που απαιτεί θεραπεία. Ακόμη και με τις αλλαγές στους κανονισμούς των επιστημονικών οργανώσεων, πολλοί επαγγελματίες ακόμα προσπαθούν να μετατρέψουν τους ομοφυλόφιλους σε άτομα ετεροφυλικού προσανατολισμού. Οι γιατροί συνήθως θεωρούν δεδομένο ότι ο ασθενής τους είναι ετεροφυλόφιλος, ως εκ τούτου απόφεύγουν να ρωτήσουν ή να συμπληρώσουν τεστ που απευθύνονται αποκλειστικά σε ομοφυλοφιλικές ανάγκες. Στα νοσοκομεία οι επισκέψεις συχνά περιορίζονται στους συγγενείς εξ αίματος, παραλείποντας τους ομοφυλόφιλους και τις λεσβίες συντρόφους. Οι ομοφυλόφιλοι και οι λεσβίες εξαναγκάζονται να υποστούν λοβοτομές και άλλες επιθετικές μεθόδους για να «θεραπευσουν» την «ασθένειά» τους. Οι συγγενείς είχαν το δικαίωμα να κλείνουν τους ομοφυλόφιλους σε ψυχιατρικές κλινικές απλά και μόνο εξ' αιτίας του σεξουαλικού τους προσανατολισμού. (www.jsears.com)

2.2.3 ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ Ή ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΜΟΦΟΒΙΑ

Παρ'όλο που δεν έχουν γραφτεί σε νόμους, οι κοινωνικοί κώδικες της συμπεριφοράς συνηθίζουν να καταπιέζουν τους ομοφυλόφιλους.

1. Άρνηση της μόρφωσης

Τα σχολεία αποφεύγουν να παρέχουν πληροφορίες σχετικές με τον σεξουαλικό προσανατολισμό των ανθρώπων, τα οποία βρίσκονται στα Αρχαία στην ιστορία και σε άλλα μαθήματα.

2. Η άρνηση της κοινωνικής δύναμης

Αδιάφορο πόσες πολλές έρευνες έχουν γίνει που δείχνουν ότι ένα σημαντικό ποσοστό πληθυσμού

είναι λεσβίες και ομοφυλόφιλοι (1/10) ή αμφιφυλόφιλοι, και αδιάφορο ποσο συχνά αυτές οι μελέτες επιβεβαιώνονται , φαίνεται να υπάρχει μια γενική άρνηση αναγνώρισης του πόσοι πολλοί ομοφυλόφιλοι υπάρχουν πραγματικά.

3.Ο φόβος της ορατότητας :

Οι σεξουαλικές μειονότητες προσπαθούν να κρατήσουν ιδιωτική την προσωπική τους ζωή , και ισχυρίζονται ότι «δεν είναι σημαντική». Αν δεν ήταν πραγματικά σημαντική , γιατί τόσοι πολλοί άνθρωποι αποφεύγουν να αναφερθούν σε αυτή; Προφανως ,η αλήθεια είναι ότι υπάρχει μεγάλη πίεση για να κρατηθεί κρυφή.

4. Η συνομωσία της σιωπής.

Η χρήση ενός ομοφυλόφιλου ή λεσβίας σε έναν οργανισμό ή επιχείρηση χρησιμοποιείται ως απόδειξη ότι ο οργανισμός έχει κάνει υποχωρήσεις και δεν κάνει διακρίσεις (“ bent over backwards”), είναι αμερόληπτος , όταν στην πραγματικότητα είναι μια προσπάθεια να αποσιωπήσει παράπονα και πιθανες μηνύσεις από τους ανθρώπους που είναι κοινωνικά αποκλεισμένοι.

5. Δημιουργία συγκεκριμένων χώρων κοινωνικοποίησης :

Οι ομοφυλόφιλοι και οι λεσβίες περιθωριοποιούνται , όπως και άλλες μειονότητες . Αναγκάζονται να έχουν τους δικούς τους χώρους συνάντησης στους οποίους δεν αναμειγνύονται άλλοι, όπως συμβαίνει άλλωστε με τους μετανάστες και τους έγχρωμους.

6. Άρνηση Αυτοπροσδιορισμού (ταυτότητας):

Πήρε αρκετό χρόνο για την κοινωνία το να αποδεχτεί τον αυτοπροσδιορισμό Αφρο-Αμερικάνος . Πιθανόν θα χρειαστεί ακόμη περισσότερος καιρός για την κοινωνία να αποδεχτεί

οποιοδήποτε όρο επιλέξουν οι ομοφυλόφιλοι και οι λεσβίες για να περιγράψουν τον εαυτό τους.

7. Αρνητικός συμβολισμός (Στερεότυπα)

Αρνητικοί μύθοι και στερεότυπα με τους ομοφυλόφιλους και τις λεσβίες ακόμη αφθονούν στην κοινωνία μας.

8. Ανοχή, Αποδοχή και Ομοφοβία :

Η ανοχή μπορεί να είναι η μάσκα για να κρυφτούν βασικά θεμελιώδη έντονα μίσση (απέχθειες)ή και φόβοι. Επι της ακούσιας αποδοχής των ομοφυλοφίλων , συχνά προβάλεται η ανάπτυξη και η πρόοδος. Η αποδοχή μπορεί να γίνει είδος προκατάληψης αφού υπονοεί ότι υπάρχει πράγματι κάτι να αποδεχτούμε. (www.omofovia.htm)

2.3 ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΟΜΟΦΟΒΙΑΣ

Έρευνες έχουν δείξει ότι η αύξηση των εχθρικών πράξεων ενάντια στους ομοφυλόφιλους μπορούν να καθοριστούν αρχικά στο μίσος που βασίζεται στον φόβο και στην προσωπική τιμότητα, παρά στον ιο του AIDS. Ωστόσο τα στοιχεία δείχνουν ότι οι Αμερικάνοι έχουν αρχίσει να αποδέχονται τους ομοφυλόφιλους άντρες και γυναίκες και να υποστηρίζουν τα δικαιώματά τους, υπήρχε βέβαια μεγάλη αύξηση της βίας ενάντια στους ομοφυλόφιλους από τότε που ξεκίνησε ο ιός του AIDS.

Ερευνώντας την βιαιότητα και την εμμονή ενάντια στους ομοφυλόφιλους , ψυχολόγοι βρίσκουν στοιχεία για τα βαθύτερα αίτια της ομοφοβίας. Τα νέα στοιχεία επιβεβαιώνουν την θεωρία ότι μερικοί άνδρες χρησιμοποιούν την βία και την εχθρότητα προς τους ομοφυλόφιλους για να καθησυχάσουν την δική τους σεξουαλικότητα. Ωστόσο οι ψυχολόγοι λένε, ότι το μεγαλύτερο τμήμα βίας ενάντια στους ομοφυλόφιλους αυξάνεται από ένα συνδυασμό φόβου και προσωπικής τιμότητας στον οποίο οι ομοφυλόφιλοι αντιμετωπίζονται ως άξιοι περιφρόνησης. (www.nytimes.com. , 1990)

Τέτοιες συμπεριφορές, λένε οι ερευνητές, υποστηρίζονται από το γεγονός ότι αντίθετα από κάθε άλλη μειονότητα οι ομοφυλόφιλοι ακόμα θεωρούν τους εαυτούς τους στόχο βίας η οποία έχει αναχθεί σε θεσμό.

Είναι αποκλεισμένοι από τις ένοπλες δυνάμεις, και σε πολλές πολιτείες θεωρούν τις σεξουαλικές τους πράξεις παράνομες. Μέχρι το 1980 το επίσημο διαγνωστικό ψυχιατρικό εγχειρίδιο χαρακτήριζε την ομοφυλοφιλία ως ψυχική διαταραχή.

«Είναι όντως η ύπαρξη μας ένα είδος απειλής» λέει η Naomi Lichtenstein, κοινωνική λειτουργός στη Νέα Υόρκη σε πρόγραμμα που υπερασπίζεται ομοφυλόφιλους και λεσβίες οι οποίοι έχουν πέσει θύματα επιθέσεων.

Ένα από τα πιο μπερδεμένα ευρήματα για αυτούς που προσπαθούν να αγωνιστούν ενάντια στην ομοφυλοφιλική βία, δείχνει ότι η εχθρότητα των Αμερικάνων απέναντι στους ομοφυλόφιλους είναι μεγαλύτερη σε ποσοστό απ' ό τι σε άλλες ομάδες. Στις έρευνες, 3/4 των ομοφυλόφιλων δηλώνουν ότι έχουν παρενοχληθεί ηθικά, και το 1/4 έχει παρενοχληθεί σωματικά. «Η βία κατά των ομοφυλόφιλων είναι ακόμα αποδεκτή γιατί, ενώ οι αρχηγοί επικρίνουν την φυλετική και τον θρησκευτικό φανατισμό, αγνοούν την βία κατά των λεσβιών και ομοφυλόφιλων» αναφέρει ο Matt Foreman Διευθυντής του προγράμματος της βίας κατά των ομοφυλόφιλων.

Σε ένα από τα πιο «ανησυχητικά ευρήματα» η έρευνα βρήκε ότι οι έφηβοι ήταν διστακτικοί να στηρίζουν την βία ενάντια σε φυλετικές και εθνικές ομάδες, ενώ αντίθετα ήταν κατηγορηματικοί για την αντιπάθειά τους προς τους ομοφυλόφιλους και τις λεσβίες. Θεωρούνται ως «γνήσιοι στόχοι στους οποίους εύκολα μπορείς να επιτεθείς» αναφέρει χαρακτηριστικά η έρευνα.

Σε μια δημοσκόπηση 2823 μαθητών, τα 3/4 των αγοριών και και το 1/2 των κοριτσιών θεωρούσαν άσχημο να έχεις γείτονα έναν ομοφυλόφιλο. Τα συναισθήματα ήταν ίδια τόσο στην ηλικία των 12 όσο και στην ηλικία των 17. Πολλοί μαθητές εξέφρασαν αρνητικά σχόλια ενάντια των ομοφυλόφιλων κάτι που δεν γινόταν με τις άλλες ομάδες.

Επιστήμονες οι οποίοι έχουν μελετήσει τις συμπεριφορές ενάντια στους ομοφυλόφιλους, αναφέρουν ότι είναι τα άτομα που δέχονται την μεγαλύτερη βία «αντιμετωπίζονται σαν να είναι αντιπρόσωποι όλων των κακών» λέει χαρακτηριστικά ο Δρ. Gregory Herek, ψυχολόγος στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας.

Ο Δρ. Herek δεν θεωρεί το AIDS αιτία της αύξησης βίας ενάντια των ομοφυλόφιλων αλλά θεωρεί ότι είναι το κατάλληλο αγκίστρι για κάποιους να «κρεμάσουν» τις προυπάρχουσες προκαταλήψεις τους.

Η επιβεβαίωση των αξιών κάποιου μέσω του αντι-ομοφυλοφιλικού συναισθήματος, η έρευνά του έχει δείξει, είναι το πιο συνηθισμένο κίνητρο. Για παράδειγμα, σε μια έρευνα συμπεριφοράς προς του ομοφυλόφιλους σε 248 μαθητές ο Δρ Herek βρήκε ότι αυτή ήταν η πηγή

της εχθρότητας σε περισσότερους από τους μισούς οι οποίοι χρησιμοποιούν βία ενάντια στους ομοφυλόφιλους.

Ο Bob Altemeyer, ψυχολόγος του Πανεπιστημίου της Manitoba, ο οποίος έχει αναπτύξει μια κλίμακα μέτρησης συμπεριφοράς ενάντια στους ομοφυλόφιλους, έχει βρεί ότι αυτοί με την πιο έντονη εχθρότητα έχουν έναν υπερβολικό φόβο, ότι ο κόσμος είναι ένα μη ασφαλές μέρος, ότι η κοινωνία βρίσκεται σε κίνδυνο και ότι η προσωπική τους τιμιότητα τους κατευθύνει να κρίνουν αυτούς τους οποίους έχουν διαφορετικές αξίες και κατώτερη ηθική.

«Βλέπουν την ομοφυλοφιλία ως ένα σημάδι ότι η κοινωνία αποσυντίθεται, και ως μια απειλή στην δική τους ηθική» αναφέρει ο Δρ Altemeyer. « Η προσωπική τους τιμιότητα τους κάνει να αισθάνονται ότι αντιδρούν βάση της ηθικής τους, όταν επιτίθονται σε ομοφυλόφιλους. Αυτό ξεπερνά τις πραγματικές συστολές ενάντια στην επιθετικότητα.» .(www.nytimes.com , 1990)

2.3.1 ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ ΒΑΣΗ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΠΟΥ ΥΠΑΓΟΡΕΥΕΙ Η ΦΥΣΗ

Ο κυριότερος λόγος για την αρνητική αντιμετώπιση της ομοφυλοφιλίας είναι η διάρρηξη του καθιερωμένου σχήματος ότι το αρσενικό ζευγαρώνει με το θυληκό. Γι'αυτόν τον λόγο έχει χαρακτηριστεί και ως “αφύσικη έλξη”, εννοώντας ότι η φύση έχει φτιάξει τα 2 φύλα διαφορετικά, με σκοπό το ένα να έλκεται από το άλλο. Απόρροια αυτής της άποψης είναι και η αντίληψη που θεωρεί σημαντική την ανατομική μαρτυρία και διαφοροποιεί έτσι την υποχρέωση όλων για σεβασμό επιλογής συντρόφου από την προσπάθεια να πειστούν ότι πρέπει να αλλάξει η παγιωμένη αίσθηση για την ενδεδειγμένη χρήση των οργάνων.

Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και το επιχείρημα ότι από την ομοφυλη σχέση δεν παράγονται απόγονοι . Θεωρείται ότι η φύση έχει προικίσει τους ζωντανούς οργανισμούς με το ενστικτο της αυτοσυντήρησης , το οποίο περιέχει και την τάση της αναπαραγωγής. Έτσι μια ένωση ομοφύλων αντιτίθεται σε αυτή την φυσική πρόνοια για την διαίωνηση του είδους. .(www.nytimes.com , 1990)

2.3.2 ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ ΛΟΓΩ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Ένα βασικό επιχείρημα κατά της ομοφυλοφιλίας προέρχεται από την θρησκεία. Ο Δρ Altemeyer είπε στους μαθητές του ότι είναι ομοφυλόφιλος. «Η πλειοψηφία άρχισε να συμπεριφέρεται στους ομοφυλόφιλους περισσότερο θετικά» είπε χαρακτηριστικά. Αλλά αν η εχθρότητα εναντίον των ομοφυλόφιλων βασίζεται στην πίστη, οι απόψεις τους είναι δύσκολο να αλλάξουν.

Άπαξ και ένα άτομο έχει προκατάληψη προς τους ομοφυλόφιλους, αυτό είναι πολύ δύσκολο να αλλάξει, λέει ο Δρ Herek «ακόμα και όταν η πραγματικότητα το διαψευδει».

Σε ένα άρθρο το οποίο είχε δημοσιευτεί στο «Ομοφυλοφιλία: Κοινωνικά, Ψυχολογικά και Βιολογικά θέματα» επιθεώρησε μια περίπτωση: την εμμονή της πίστης ότι οι ομοφυλόφιλοι δεν θα έπρεπε να είναι δάσκαλοι γιατί υπάρχει περίπτωση να κακοποιήσουν σεξουαλικά τα παιδιά. (www.nytimes.com, 1990)

2.3.3 ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ ΛΟΓΩ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ

Έρευνες δείχνουν ότι αυτοί οι οποίοι κακοποιούν παιδιά είναι ετεροφυλόφιλοι ή άτομα που έχουν εμμονή με τα παιδιά, όχι ομοφυλόφιλοι, ο Dr Herek σημειώνει ότι παρά τα γεγονότα, πολλοί άνθρωποι συνεχίζουν να πιστεύουν ότι οι ομοφυλόφιλοι άντρες κακοποιούν σεξουαλικά παιδιά.

«Καμιά φορά οι γονείς αισθάνονται μια απειλή για τα παιδιά τους», αναφέρει ο Dr Herek, «η συναισθηματικότητα τους, τους κάνει να σκέφτονται απλοϊκά. Είναι ο συναισθηματισμός που κάνει τα στερεότυπα κατά των ομοφυλόφιλων τόσο δύσκολο να αλλάξουν»

Σε μια κλασική μελέτη στερεοτύπων, ο Mark Snyder, ψυχολόγος του Πανεπιστημίου της Minnesota, έδωσε σε ορισμένα άτομα μια περιγραφή της πραγματικής ιστορίας μιας γυναίκας με το όνομα «Betty K.». Αφού διάβασαν την ιστορία κάποιοι είπαν ότι η Betty είχε κάνει ομοφυλοφιλική σχέση και ζούσε με την σύντροφό της, άλλοι παλι είπαν ότι η Betty παντρεύτηκε άντρα.

«Υπάρχει δραματική διαφορά στο πως οι άνθρωποι θυμούνται και ερμηνεύουν την ιστορία της ζωής της» λέει ο Dr Snyder. Ενώ δεν υπάρχει τίποτα αρνητικό στο τι οι άνθρωποι θυμούνται, ο Dr Snyder βρήκε ότι οι άνθρωποι συλλέγουν γεγονότα που υποστηρίζουν τα στερεότυπα για τις λεσβίες και αγνοούνται αυτά που ίσως τα διαψεύδουν. Αυτή η φυσιολογική εμμονή, αναφέρει,

μπορεί να μετατραπεί σε βία. .(www.nytimes.com , 1990)

2.3.4 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ «ΧΙΟΝΟΣΤΙΒΑΔΑΣ»

« Αν η συμπεριφορά σας είναι αρνητική, δημιουργεί το φαινόμενο της «χιονοστιβάδας», και μόνο παρατηρείς και θυμάσαι γεγονότα τα οποία είναι αρνητικά, μέχρι αυτό να γίνει μια πλήρης προκατάληψη», αναφέρει ο Dr Snyder. « Και εσύ τείνεις να υποστηρίζεις ότι όλοι σκέφτονται όπως εσύ. Καθώς πείθεσαι όλο και περισσότερο προχωράς στο επόμενο βήμα και κάνεις τα «πιστεύω» σου πράξεις και εξωτερικεύεις τη προκατάληψη ή την βία είτε είναι ενάντια σε μαυρους είτε είναι ενάντια σε ομοφυλόφιλους».

Η άμυνα για την δική τους σεξουαλικότητα είναι μια ακόμη πηγή εχθρότητας των ανθρώπων προς τους ομοφυλόφιλους . Στην έρευνα του Dr Herek, για παράδειγμα, αυτό ήταν το δεύτερο πιο κοινό κίνητρο , υπολογίζονται περίπου 40 % αυτοί οι οποίοι φέρονται εχθρικά στους ομοφυλόφιλους.

Αυτή η εξήγηση για την ομοφοβία είναι η παλαιότερη, πηγαίνοντας πίσω σε μια έκθεση του Sandor Ferenczi, ενός από τους πιστούς ακόλουθους του Freud ο οποίος πρότεινε ότι τα αισθήματα αηδίας προς τους ομοφυλόφιλους από ετεροφυλόφιλους άνδρες είναι αμυντικά, μια αντίδραση ενάντια στη δική τους όμοια έλξη προς άλλους άνδρες. Αυτή η άποψη προκύπτει από την θεωρία του Freud ότι όλοι οι άνθρωποι είναι αμφισεξουαλικοί στην πρώιμη ηλικία και καταπιέζουν την έλξη προς το ίδιο φύλο καθώς μεγαλώνουν.

«Η ομοφοβία σχετίζεται πάρα πολύ με τις στερεοτυπικές αντιλήψεις που θεωρούν τους ομοφυλόφιλους ως γυναίκες : όσο πιο θυληκός είναι ένα άνδρας τόσο περισσότερη εχθρότητα λαμβάνει από άλλους άνδρες» αναφέρει ο Dr Isay , ψυχίατρος στο Ιατρικό Κολλέγιο Cornell και συγγραφέας του «Being Homosexual»

Η Dr Peggy Hanley-Hackenbruck , ψυχίατρος στο Πανεπιστήμιο Ιατρικών επιστημών στο Oregon και πρόεδρος του συλλόγου ομοφυλόφιλων και λεσβίων ψυχιάτρων, λέει « Μέσα στην ανασφάλεια των ετεροφυλόφιλων γυναικών, μια λεσβία μπορεί να προκαλέσει φόβους στα δικά τους αφανή ομοφυλοφιλικά συναισθήματα , και έτσι να έχουμε ως αποτέλεσμα την εχθρότητα.

Αλλά ο Dr Isay λέει « Βλέποντας έναν θηλυπρεπή άνδρα να εισπράττει ένα τεράστιο ποσοστό του εκνευρισμού των ανδρών , αυτό προκαλεί έναν φόβο της δικής τους θηλυκής

ποιότητας, όπως την παθητικότητα ή την ευαισθησία, το οποίο βλέπουν ως ένα σημάδι αδυναμίας. Οι γυναίκες φυσικά δεν φοβούνται την δική τους θηλυκότητα. Γι' αυτό εν μέρη οι άνδρες είναι περισσότερο ομοφοβικοί από τις γυναίκες, και γι' αυτό αυτού του είδους η βία είναι τόσο δυνατή σε ομάδες όπου άνδρες επιλέγονται για την μυική τους δύναμη, όπως για παράδειγμα ο στρατός ή ο αθλητισμός.

Άλλοι ψυχοαναλυτές βλέπουν την έκφραση της βίας κατά των ομοφυλόφιλων από άνδρες έναν τρόπο να επιβεβαιώσουν τον εαυτό τους ότι δεν είναι ομοφυλόφιλοι. (www.nytimes.com, 1990)

2.4 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ένα λάθος της κοινωνίας είναι ότι υπάρχει μια προκατάληψη στους ομοφυλόφιλους και τις λεσβίες για την γενικότερη ζωή τους και δυστυχώς η ετεροφυλόφιλη ηθική τους τιμωρεί για τη σεξουαλική τους συμπεριφορά, πολλές φορές στην επαγγελματική τους καριέρα αλλά και στις κοινωνικές τους διεκδικήσεις (Ασκητής, 1998). Οι διακρίσεις με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό είναι σημαντικές και έχουν μια σπουδαία και καταστρεπτική επίδραση στην επαγγελματική σταδιοδρομία σε έναν μεγάλο αριθμό ανθρώπων (Blakemore, Drake, 1996). Συναντάμε ομοφυλόφιλους και λεσβίες σε όλα τα επαγγέλματα και σε όλους τους κλάδους της κοινωνικής δραστηριότητας (Hirschfeld, Magnus 1962). Υπάρχουν όμως συγκεκριμένα επαγγέλματα τα οποία φαίνεται ότι προσελκύουν ένα μεγάλο ποσοστό λεσβιών και ομοφυλόφιλων (Thio, 2003).

Τα χαρακτηριστικά που πραγματικά παρουσιάζουν ενδιαφέρον είναι αυτά που χρωματίζουν τις κοινωνικές σχέσεις, που επηρεάζουν την επιλογή επαγγέλματος. Τα χαρακτηριστικά αυτά δεν έχουν μελετηθεί επιστημονικά. Είναι δύσκολο να απαντηθεί ακόμη το ερώτημα γιατί ορισμένα επαγγέλματα έλκουν μεγαλύτερους ή μικρότερους από το μέσο όρο αριθμούς λεσβιών ή ομοφυλόφιλων, γιατί σε κάποιους τομείς οι ομοφυλόφιλοι είναι πολύ περισσότερο αποδεκτοί κι έτσι πιο ανοιχτοί για τη σεξουαλικότητά τους, από ότι σε άλλους (Le Vay, 1999).

«Ο ομοφυλόφιλος συναντιέται συχνά στο προσκήνιο της πολιτιστικής δραστηριότητας, στο θέατρο, στις καλές τέχνες, στη διακόσμηση, και σε άλλες δημιουργικές δραστηριότητες. Αυτό έχει σχέση με τις κοινωνικές δυνάμεις ενός πολιτισμού που δίνει υπερβολική αξία στην επιθετικότητα, την αρρενωπότητα και την ανταγωνιστικότητα». Ο ετεροφυλόφιλος δεν ενθαρρύνεται να

ακολουθήσει τέτοιου είδους δραστηριότητας γιατί ενθαρρύνεται να είναι σκληρός και επιθετικός (Λόουεν, 1990). Οι λόγοι που σπρώχνουν τους ομοφυλόφιλους προς την καλλιτεχνική δημιουργία, αν υποθέσουμε πως είναι αναλογικά περισσότεροι από τους ετεροφυλόφιλους, είναι λόγοι κοινωνικο-ιστορικοί και όχι βιο-φυσικοί, απορρέουν δηλαδή από την καταπίεση τους παρά από μία οποιαδήποτε «φυσική τάση»(Θεοδωρακόπουλος, 1982).

Πολλοί μελετητές υποστηρίζουν ότι ένας ομοφυλόφιλος μπορεί να διαλέξει την οποιαδήποτε εργασία, αλλά η ουσία είναι πως ένας ευτυχισμένος ομοφυλόφιλος είναι πολύ πιο αποδοτικός στη δουλειά του.

Σύμφωνα με όσα καταγράφουν οι Horvath και Ryan (2003) η διάκριση ενάντια στους ομοφυλόφιλους και τις λεσβίες - που είναι υποψήφιοι για κάποια δουλειά - στο εργασιακό περιβάλλον μπορεί να έχει εχθρικά αποτελέσματα σε αυτούς μέσω παραγόντων, όπως είναι το αυξημένο άγχος, οι περιορισμένες δυνατότητες και οι ευκαιρίες προόδου. Αν και γενικά ο ομοσπονδιακός νόμος των Η.Π.Α. δεν περιλαμβάνει προστασία από τέτοιου είδους διακρίσεις, πολλές πολιτείες και τοπικοί κυβερνήτες περιλαμβάνουν το σεξουαλικό προσανατολισμό σε νομοθεσίες (Ricucci, Gossett, 1996, Segal, 1995). Από τον Αύγουστο του 2001 δώδεκα (12) πολιτείες των Η.Π.Α. έχουν νόμους που απαγορεύουν τη διάκριση με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό. Είναι γεγονός ότι στις Η.Π.Α. όλο και περισσότερες εταιρίες καλωσορίζουν τους ομοφυλόφιλους εργαζόμενους και εργαζόμενες. Κάποιες από αυτές έχουν ήδη προχωρήσει στην παροχή υγειονομικών, ασφαλιστικών και άλλων ωφελειών στους συζύγους των ομοφυλόφιλων υπαλλήλων τους, όπως κάνουν και για τους συζύγους των ετεροφυλόφιλων υπαλλήλων τους. Παρ' όλα αυτά στις περισσότερες πολιτείες είναι ακόμα νόμιμο για τις εταιρίες να απολύσουν έναν υπάλληλο τους, μόνο και μόνο επειδή είναι ομοφυλόφιλος.

Αυτό έχει ως συνέπεια, πολλοί ομοφυλόφιλοι να κρατούν την ομοφυλοφιλία τους κρυφή στο χώρο της εργασίας τους (Thio, 2003). Ένα μεγάλο ποσοστό ομοφυλοφίλων δεν αμείβεται ανάλογα με τα προσόντα που έχει γιατί έγινε γνωστή η σεξουαλικότητα του και είναι αρκετοί οι εργοδότες που δε θα προσλάμβαναν κάποιο ομοφυλόφιλο ή θα απέλυαν τον οποιονδήποτε υπάλληλο τους γιατί κυκλοφόρησε η φήμη πως είναι ομοφυλόφιλος.

Σύμφωνα με όσα υποστηρίζουν οι Horvath και Ryan (2003) η στάση των εργοδοτών απέναντι στους ομοφυλόφιλους και τις λεσβίες σχετίζεται με το (Aguero, Blod, Byrne, 1984) κατά πόσο οι ίδιοι οι εργοδότες έχουν έρθει και παλαιότερα σε επαφή με ομοφυλόφιλους (Basaw, Johnson, 2000), εάν έχουν πεποίθηση σε ένα συγκεκριμένο ρόλο του φύλου (Basaw, Johnson, Cotton, Huston, White et al., 2000) και με τη θρησκεία (Alford, Heating, 1997, Herec, 1988 et al.).

Οι άνδρες εργοδότες βλέπουν πιο ευνοϊκά τις λεσβίες από τους ομοφυλόφιλους άνδρες, ενώ οι γυναίκες εργοδότες δε διαφέρουν στη στάση τους απέναντι σε άνδρες και γυναίκες

(Clouderback, Whitleg, 1997, Smith, Gorlon, 1998).

Μερικοί ερευνητές έδειξαν πως οι εργοδότες έχουν συνήθως λιγότερο ευνοϊκή στάση απέναντι σε εργαζόμενους του ίδιου με αυτούς φύλο (Buher, Fishbein, 1998, La Martuite, 1998)· ιδιαίτερα οι άνδρες αντιδρούν περισσότερο αρνητικά στους ομοφυλόφιλους.

Ένα μεγάλο ποσοστό ομοφυλόφιλων επαγγελματιών αθλητών κρύβει την ομοφυλοφιλία του. Ελάχιστοι είναι εκείνοι που αποκαλύπτουν την ομοφυλοφιλία τους κατά την διάρκεια ή μετά το τέλος της καριέρας τους και αυτό γιατί, όπως πολλοί ομοφυλόφιλοι αθλητές αναφέρουν, μετά από μια τέτοια αποκάλυψη δέχθηκαν λιγότερες προσφορές για προώθηση προϊόντων με συνέπεια τη μείωση των κερδών τους (Thio, 2003). Επίσης εξαιτίας φόβου, απόρριψης, απόλυσης ή δημόσιας αντίδρασης, ομοφυλόφιλοι δάσκαλοι, αστυνομικοί, στρατιωτικοί, πολιτικοί και μέλη παρόμοιων κλάδων πολύ σπάνια αποκαλύπτονται στους συναδέλφους τους και στο κοινό (Strong, DeVault, Werner - Sayad, 1996).

Το να είναι ένας ομοφυλόφιλος ή μια λεσβία ανοιχτός – ανοικτή στο χώρο της εργασίας του – της μπορεί να είναι μια αποκαρδιωτική, τρομακτική εμπειρία αλλά μπορεί να τον – την ανακουφίσει από το άγχος του να κρύβεται για το ποιος ή ποια είναι (Organization for human rights campaign, 2006).

2.5 ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Αρχικά θα αναφερθούμε στην νομική κατάσταση που ισχύει σε διάφορες χώρες ανά τον κόσμο. Στις Η.Π.Α. η κατάσταση είναι πολύπλοκη επειδή η κάθε πολιτεία έχει τους δικούς της νόμους. Σε πολλές πολιτείες όμως, η ομοφυλοφιλία είναι ποινικό αδίκημα. «Οι ίδιοι λόγοι που καθιστούν δύσκολη τη στατιστική καταμέτρηση της ομοφυλοφιλίας, καθιστούν δύσκολη και την ποινική δίωξη της».

Στο Ηνωμένο Βασίλειο η τελευταία εκτέλεση ομοφυλόφιλου έγινε το 1835 (Bandman 2000). Στις Σοσιαλιστικές χώρες η κατάσταση δεν είναι ομοιόμορφη, αν και η Οκτωβριανή επανάσταση πήρε φιλελεύθερη στάση απέναντι στην ομοφυλοφιλία και την σεξουαλική έκφραση γενικά. Πάντως η ομοφυλοφιλία δεν οδηγεί σε ποινική δίωξη στην Τσεχοσλοβακία από το 1962, στην Πολωνία όπου οι ομοφυλόφιλες πράξεις έχουν μόνο τους ίδιους περιορισμούς όπως και οι ετεροφυλόφιλες και στην ανατολική Γερμανία από το 1968. Φαίνεται λοιπόν μια τάση στις εκβιομηχανοποιημένες κοινωνίες, ανεξαρτήτως του κοινωνικού συστήματος για μια νομική

φιλελεύθερη αντιμετώπιση του φαινομένου της ομοφυλοφιλίας. Η τάση όμως αυτή είναι σχετικά πρόσφατη και οι χώρες με την ισχυρότερη επιρροή στον υπόλοιπο κόσμο, κυρίως η Αγγλία και οι Η.Π.Α. είχαν μια σαφή επιρροή και στους τομείς της νομοθεσίας σχετικά με την ομοφυλοφιλία προς την απαγορευτική κατεύθυνση. Ο κορανικός νόμος προβλέπει ποινή θανάτου για ομοφυλόφιλες πράξεις. Είναι γεγονός ότι η δύση επέμενε στις αυστηρές ποινικές κυρώσεις για την ομοφυλοφιλία και δημιούργησε τάση για νομική απαγόρευση ή για την εφαρμογή υπαρχόντων νόμων που μέχρι τότε δεν εφαρμόζονταν (Ατταλίδης, 1982).

Στις περισσότερες αναπτυγμένες χώρες, η ομοφυλοφιλία αναγνωρίζεται επίσημα «ως στάση ζωής», αυτόνομη και ισότιμη με τη ζωή των άλλων. Κατά τον Τσαμπρούνη (2005), στην Ελλάδα η ποινική δίωξη της (ανδρικής) ομοφυλοφιλίας καταργήθηκε από τον ποινικό κώδικα από το 1950, όχι εξαιτίας του φιλελεύθερου πνεύματος της εποχής, αλλά για το λόγο της θεώρησης της σαν ασθένεια και έτσι δεν μπορούσε να είναι ποινικά κολάσιμη. Παράλληλα, πουθενά δε γίνεται αναφορά για τις λεσβίες. Για μια ετεροφυλοφιλική σχέση ένα άτομο ορίζεται ως ενήλικας στα δέκα πέντε (15)έτη ενώ για μια ομοφυλοφιλική στα δέκα επτά (17) έτη (Ποινικός Κώδικας 72347). Η Ελλάδα παραμένει μαζί με την Ιρλανδία και την Πορτογαλία μία από τις τελευταίες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προβλέπουν διαφορετικό όριο συναίνεσης μεταξύ ανδρών.

Τα δείγματα για το μέλλον είναι ασφαλώς θετικά για την κατάργηση των διακρίσεων και της υπεράσπισης των δικαιωμάτων των ομοφυλόφιλων και λεσβιών. Το πρώτο νομοσχέδιο προστασίας λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού είναι προ των πυλών και αφορά τις διακρίσεις στο χώρο εργασίας. Εάν χάσει κάποιος - κάποια την εργασία του - της εξαιτίας του σεξουαλικού προσανατολισμού και το καταγγείλει, ο εργοδότης είναι υποχρεωμένος να αποδείξει στο δικαστήριο ότι δεν ήταν αυτός ο λόγος διακοπής της συνεργασίας. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παίρνουν συχνά τα τελευταία χρόνια αποφάσεις που είναι απόλυτα στο πνεύμα της ισότιμης αντιμετώπισης των διαφορετικών σεξουαλικών συμπεριφορών. Έτσι έχουν καταδικάσει πολλές φορές χώρες λόγω της διαφοράς στο όριο συναίνεσης (International Lesbian and Gay Assosiation, χ.χ.).

Σαφή νομική διάκριση αποτελεί και η απουσία μέχρι τώρα οποιασδήποτε θετικής πρόνοιας για ζευγάρια του ίδιου φύλου (International Lesbian and Gay Assosiation, χ. χ.). Οι νόμοι και οι κοινωνικές νόρμες χρησιμοποιούνται σαν μέσο διακρίσεων κατά των λεσβιών και των ομοφυλόφιλων. Υπάρχει ένα αναπόδραστο γεγονός, που αντιμετωπίζουν τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια: η αγάπη τους δεν μπορεί να οδηγήσει στο να κάνουν μαζί παιδιά. Ότι η τεκνοποίηση προκύπτει επίμονα μόνο στην ετεροφυλοφιλία, έχει συνέπειες που δεν μπορούν να αγνοηθούν σαν να μην υπήρχαν (Hellinger, Weber, Beaumont, 2002).

«Η κοινωνία, που προϋποθέτει το ετεροφυλοφιλικό μοντέλο ως τρόπο ζωής των ανθρώπων,

δεν έχει ξεκαθαρίσει το πρόσωπο της απέναντι στο ομοφυλοφιλικό μοντέλο. Ο γάμος σαν πυρήνας μιας οικογένειας δύο ετεροφυλόφιλων που κάνουν παιδιά δεν μπορεί να εκφράσει τη σχέση δύο ομοφυλόφιλων ή λεσβιών. Από εκεί ίσως ξεκινάει η πρώτη κοινωνική διαφωνία ότι οι ομοφυλόφιλοι και οι λεσβίες δεν μπορούν να παντρευτούν και να φτιάξουν οικογένεια μεταξύ τους» (Ασκητής,1997). Γεγονός είναι ότι γύρω στο 20% των ομοφυλόφιλων ανδρών και 33% των λεσβιών παντρεύονται αλλά αυτοί οι ομοφυλοφιλικοί γάμοι τις περισσότερες φορές είναι ασταθείς (Βαϊδάκης, 2005).

Από τη δεκαετία του 1970 και μετά, παρατηρείται αύξηση της συχνότητας και της πίεσης να δεχθεί η κοινωνία γάμους μεταξύ ομοφυλόφιλων και λεσβιών και την υιοθέτηση παιδιών από ζευγάρια του ίδιου φύλου. Υπάρχουν δύο τάσεις που διαμορφώνονται σχετικά με αυτό το σχήμα. Η πρώτη τάση είναι η αρνητική που αναφέρεται σε επιχειρήματα βιολογικά, θρησκευτικά, κοινωνικά και η δεύτερη είναι η θετική τάση όπου ξεκινά από την προσπάθεια απόδειξης του ανυπόστατου χαρακτήρα των αρνητικών επιχειρημάτων που εκφράζουν προκαταλήψεις. Οι προκαταλήψεις αυτές δημιουργούν δυσχέρειες και διογκώνουν τα προβλήματα που το σχήμα αυτό αντιμετωπίζει (Μουσούρου, 2003).

Για πολλούς η σωστή ψυχική ανάπτυξη του παιδιού απειλείται εάν δεν ανατραφεί σε ένα «ισορροπημένο» ετεροφυλοφιλικό περιβάλλον (Liberal Electronic Journal, χ. χ.). Όμως, σύμφωνα με τους Strong, De Vault, Werner -Sayad, (1996). υπάρχουν μέχρι και ενάμισι (1,5) εκατομμύριο λεσβιών μητέρων (Hoefffer, 1981) και ένα (1) έως τρία (3) εκατομμύρια ομοφυλόφιλων πατεράδων (Bozesh, 1987) που μεγαλώνουν στις Η.Π.Α. τα παιδιά τους. Οι περισσότεροι από αυτούς τους γονείς είναι ή υπήρξαν παντρεμένοι.

Επομένως, πολλά παιδιά ομοφυλόφιλων γονιών ξεκίνησαν την ζωή τους σε παραδοσιακές οικογένειες και ο χωρισμός μπορεί να συνέβη αργότερα. Υιοθεσία, τεχνητή γονιμοποίηση, αναδοχή είναι επίσης επιλογές που χρησιμοποιούνται ολοένα και περισσότερο από ομοφυλόφιλους εργένηδες και ζευγάρια (Goldman, 1992, Richetts, Achtenberg, 1989).

Οι Strong, De Vault, Werner - Sayad (1996) καταγράφουν ότι εξαιτίας της μη παραδοσιακής φύσης αυτών των οικογενειών είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ο αριθμός των ομοφυλόφιλων και λεσβιών που διαλέγουν τις εναλλακτικές αυτές λύσεις.

Μελέτες ομοφυλόφιλων πατεράδων δείχνουν ότι το να είναι κάποιος ομοφυλόφιλος είναι συμβατό με καλή κηδεμονία (Bozett, 1987, Goldman, 1992, Harris, Turner, 1985). Επιπλέον, φαίνεται πως οι ομοφυλόφιλοι που αποκαλύπτονται στα παιδιά τους και που έχουν μια σταθερή ομοφυλοφιλική σχέση, τείνουν να είναι καλύτερης ποιότητας γονείς από αυτούς που παραμένουν παντρεμένοι και κρατάνε κρυφό το σεξουαλικό τους προσανατολισμό (Strong, De Vault, Werner - Sayad, 1996).

Όσον αφορά την Ελλάδα λόγω της ομοφοβίας που υπάρχει στην κοινωνία, είναι δύσκολο να τεκμηριωθεί ο συνολικός αριθμός παιδιών που ανατρέφονται από λεσβίες ή αμφιφυλόφιλες γυναίκες («Απελευθέρωση», 2005).

Πάντως γεγονός είναι ότι έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε παιδιά αναθρεμμένα από ομοφυλόφιλους γονείς έδειξαν ότι αυτά τα παιδιά δεν παρουσιάζουν μεγαλύτερες πιθανότητες έκφρασης ομοφυλοφιλικής προτίμησης από τα παιδιά με ετεροφυλόφιλους γονείς. Πιθανότατα, η ανατροφή σε ένα τέτοιο οικογενειακό περιβάλλον δεν επηρεάζει το σεξουαλικό προσανατολισμό του παιδιού διαφορετικά από ότι θα το επηρέαζε ένα παραδοσιακό ετεροφυλόφιλο περιβάλλον (Λαγουμίδου, 1996).

Σύμφωνα με τους Strong, De Vault, Werner – Sayad (1996) κατά τον Lamb, διευθυντή του τομέα κοινωνικής και συναισθηματικής ανάπτυξης του Εθνικού Ινστιτούτου Παιδικής Υγείας και Ανάπτυξης των Η.Π.Α., τα διαθέσιμα ερευνητικά στοιχεία υποδηλώνουν πως δεν υπάρχει καμία συγκεκριμένη συναισθηματική ή αναπτυξιακή ανωμαλία στα παιδιά που έχουν ανατραφεί από ομοφυλόφιλους γονείς (Goldman, 1992).

Από τη στιγμή που ο γάμος τους δεν αναγνωρίζεται από το νόμο, τα ζευγάρια των ομοφυλόφιλων δεν έχουν τα ίδια οικονομικά οφέλη που έχουν τα ζευγάρια των ετεροφυλόφιλων. Για παράδειγμα, δεν έχουν το νομικό δικαίωμα στην ασφάλιση του συντρόφου τους, δε δικαιούνται τις φορολογικές απαλλαγές που δικαιούνται οι παντρεμένοι ετεροφυλόφιλοι και δε γίνονται αποδέκτες των ωφελειών της Κοινωνικής Ασφάλισης ύστερα από το θάνατο του συντρόφου τους. Για τους παραπάνω λόγους, οι ομοφυλόφιλοι και οι λεσβίες αγωνίζονται για τη απόκτηση νομικού δικαιώματος στο γάμο.

Πρόσφατα, σε πολλές πόλεις των Η.Π.Α. όπως για παράδειγμα στο Σαν Φρανσίσκο, έχει παραχωρηθεί σε ανύπαντρα ζευγάρια, ομοφυλόφιλων και ετεροφυλόφιλων, ένα νομικό πιστοποιητικό, που λέγεται «οικογενειακή συμφωνία συνεργασίας». Μερικά ζευγάρια ομοφυλόφιλων έχουν προσπαθήσει να χρησιμοποιήσουν το πιστοποιητικό αυτό με σκοπό να κερδίσουν οικογενειακά οφέλη από τους εργοδότες, τις ασφαλιστικές εταιρίες, τα κέντρα υγείας και άλλους οργανισμούς. Αξίζει να αναφερθεί ότι το Μάιο του 1993 το Ανώτατο Δικαστήριο της Χαβάης αποφάσισε ότι η απαγόρευση των γάμων μεταξύ των ατόμων του ίδιου φύλου παραβαίνει το σύνταγμα της πολιτείας, που απαγορεύει τις διακρίσεις ανάμεσα στα δύο φύλα (Thio, 2003).

Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία που προέρχονται από τη Διεθνή Ένωση Ομοφυλόφιλων και Λεσβιών, παράρτημα Ευρώπης, αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν αναγνωρίσει δικαίωμα συμβίωσης σε ομοφυλόφιλα ζευγάρια. Η νομική καταχώριση στα ληξιαρχεία της Γερμανίας, της Γαλλίας και σε άλλες χώρες, σημαίνει την ολική αναγνώρισή των ομοφυλόφιλων και των λεσβιών ως συγγενικών προσώπων. «Το νομικό πλαίσιο κάποιων χωρών εξισώνει τα

ομοφυλόφιλα με τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια σε πολλούς τομείς, όπως η κληρονομιά, η σύγκρουση καθηκόντων στα δικαστήρια, το δικαίωμα πληροφόρησης, το κοινό οικογενειακό όνομα (επίθετο), την κοινωνική ασφάλιση καθώς και την ασφάλεια υγείας και ιατρικής περίθαλψης». Ζευγάρια μεταξύ Γερμανών και αλλοδαπών «Binational» αποκτούν νομική ασφάλεια' ό,τι ισχύει για τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια μεταξύ αλλοδαπών και Γερμανών, σε θέματα όπως η άδεια εργασίας, ισχύει πλέον και για τους ομοφυλόφιλους και τις λεσβίες. Επομένως, αποκτούν αλλοδαποί το δικαίωμα αίτησης και χορήγησης αδειας παραμονής, ώστε να μπορούν να συμβιώσουν με τη Γερμανίδα ή το Γερμανό σύντροφό τους. «Επιπλέον εισάγεται και το δικαίωμα εν μέρει περίθαλψης για τα παιδιά. Στα δικαιώματα προστίθενται φυσικά και οι υποχρεώσεις: Οι «σύντροφοι ζωής» είναι υποχρεωμένοι στην παροχή πρόνοιας – διατροφής»(International Lesbian and Gay Assosiation, χ. χ.).

Όμως, οι ομοφυλόφιλοι και οι λεσβίες σε πολλές χώρες ακόμα παλεύουν για τα νομικά τους δικαιώματα και προστασίες που τους αναλογούν. Επειδή δεν μπορούν να παντρευτούν νομικά και εξαιτίας των επίμονων αντι-ομοφυλοφιλικών διακρίσεων, θέματα όπως κηδεμονία και υιοθεσία παραμένουν νομικά διλήμματα και εμπόδια για πολλούς και πολλές που σκέφτονται ή προσπαθούν να γίνουν γονείς (Strong, De Vault, Werner –Sayad, 1996).

Συχνά διαπιστώνονται σημαντικές διακρίσεις ενάντια στους ομοφυλόφιλους και στις λεσβίες στις οποίες αλλού συμμετέχει το κράτος, αλλού τις ανέχεται, ενώ όλο και πιο συχνά τις καταδικάζει χωρίς όμως να κάνει κάτι δραστικό για την εξάλειψη τους. Αν και τα πράγματα έχουν βελτιωθεί σε σχέση με το παρελθόν, η ελληνική κοινωνία παραμένει στάσιμη στις αντιλήψεις της σχετικά με τους ομοφυλόφιλους και τις λεσβίες. Γεγονός είναι ότι υπάρχουν διαφορετικές νομοθετικές ρυθμίσεις σε διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων και των λεσβιών. Η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες που δεν έχει προχωρήσει στην θεσμική αναγνώριση των ομοφυλόφιλων σχέσεων γεγονός που καθιστά αναγκαία μια θεμελιώδη μεταστροφή όσον αφορά τη νομική και την κοινωνική αναγνώριση της ομοφυλοφιλίας (International Lesbian and Gay Assosiation,χ. χ.). Οφείλουμε να έχουμε σεβασμό στην διαφορετικότητα και τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια να έχουν τα ίδια νομικά δικαιώματα με τα ετεροφυλόφιλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΥΙΟΘΕΣΙΑ

3.1 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Αναμφισβήτητα η εμπειρία της γέννησης ενός παιδιού δίνει στο ζευγάρι ένα αίσθημα ικανοποίησης και εκπλήρωσης μιας κοινωνικής αποστολής. Υπάρχει όμως και η κατηγορία εκείνη των ζευγαριών που αδυνατούν να αποκτήσουν ένα παιδί. Σ' αυτήν την περίπτωση η υιοθεσία δηλαδή η απόκτηση ενός παιδιού, απ' αυτά που έχασαν τους φυσικούς γονείς (θάνατος) ή που εγκαταλείφθηκαν, είναι η λύση στο πρόβλημα της ατεκνίας. Σύμφωνα με τον Θ. Σ. Θωμαΐδη «Αν η γέννηση ενός παιδιού είναι κοινωνική αποστολή ασφαλώς και η υιοθεσία είναι ένα λειτουργήμα εξίσου υψηλής κοινωνικής αποστολής, τόσο για τους θετούς γονείς, όσο και για τους οργανωτές της». Η υιοθεσία λοιπόν παρουσιάζεται ως η ενδεδειγμένη λύση για την ζωή ενός παιδιού που στερείται την φυσική του οικογένεια.

Τα τελευταία χρόνια επισημαίνεται μια αλλαγή στην έννοια, της υιοθεσίας. Ο θεσμός πλέον της υιοθεσίας σύμφωνα με την Κουσίδου² στρέφεται περισσότερο στην κάλυψη της ανάγκης του παιδιού, να μεγαλώσει σε υγιές οικογενειακό περιβάλλον μακριά από τους φυσικούς γονείς. Είναι αξιοσημείωτο ότι σε παλαιότερες εποχές η υιοθεσία είχε ως στόχο την κάλυψη των αναγκών είτε θρησκευτικών είτε κοινωνικών είτε ψυχολογικών και καμιά φορά και των οικονομικών του ανδρόγυνου ή της οικογένειας που υιοθετούσε (για απόκτηση κληρονόμου, επιθυμία να έχει κανείς παιδί και άλλα). Αυτή η διαφοροποίηση του θεσμού της υιοθεσίας, δείχνει να αναγνωρίζει πλήρως το δικαίωμα του παιδιού για οικογενειακή και κοινωνική αποκατάσταση και τονίζει πλήρως το προβάδισμα που πρέπει να έχει η ικανοποίηση των αναγκών του παιδιού και όχι των θετών γονέων.

Η αλλαγή αυτή στον στόχο της υιοθεσίας δημιουργήθηκε στον μεταπολεμικό κόσμο και ιδιαίτερα στις αναπτυγμένες δυτικές χώρες. Την χρονική εκείνη περίοδο παρουσιάστηκε, έλλειψη διαθέσιμων για υιοθεσία υγιών βρεφών και παράλληλα ραγδαία αύξηση των ενδιαφερομένων ζευγαριών να υιοθετήσουν. Απ' την άλλη πλευρά η έλλειψη διαθέσιμων για υιοθεσία υγιών βρεφών άρχισε να ευνοεί - τόσο από τις αρμόδιες κοινωνικές οργανώσεις, όσο και από τους ενδιαφερόμενους να υιοθετήσουν την προώθηση μεγαλύτερων παιδιών για υιοθεσία με προβλήματα και ειδικές ανάγκες με επιβαρύνσεις στο Οικογενειακό τους ιστορικό και γενικά

παιδιών που πριν από κάποια χρόνια δεν θα ήθελε να υιοθετήσει κανείς.

Συνεχίζοντας η ίδια η συγγραφέας καταλήγει: «Με την νέα αυτήν έννοια η υιοθεσία θεωρείται πλέον σαν μια υπηρεσία παιδικής προστασίας και επιβάλλεται να παρέχεται μόνο από κοινωνικές οργανώσεις, εξειδικευμένες γι' αυτόν τον σκοπό και από επαγγελματίες ειδικούς, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, ψυχιάτρους, παιδίατρους, νηπιοβρεφοκόμους». Συνεχίζοντας όμως η Θωμαΐδου τονίζει ιδιαίτερα ότι με τις νέες αυτές προϋποθέσεις η υιοθεσία παίζει σπουδαίο ρόλο στην διαμόρφωση του κοινωνικού συνόλου. Για αυτό το λόγο γίνεται αντιληπτή η ανάγκη ανάλογης νομοθεσίας που θα εξασφαλίσει εκείνα τα νομικά πλαίσια που ζητούνται για την κάλυψη των βασικών αναγκών του υιοθετημένου παιδιού. Όσον αφορά τις όποιες μορφές της υιοθεσίας και τις διακρίσεις που υπάρχουν σήμερα θα ασχοληθούμε εκτενέστερα παρακάτω παρουσιάζοντας τις έννοιες της διακρατικής και της ανοιχτής υιοθεσίας.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να εκφράσουμε την σπουδαιότητα του θεσμού της υιοθεσίας μέσα από την κάθε μορφή έκφρασης της, για την ανάπτυξη και ομαλή εξέλιξη της προσωπικότητας του παιδιού, από την στιγμή που βρίσκεται σε ένα υγιές οικογενειακό περιβάλλον.(Θωμαΐδη, 1989)

3.2 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ

Όπως προκύπτει από τις διατάξεις που τη ρυθμίζουν, η υιοθεσία είναι η νομική πράξη που δημιουργεί ανάμεσα σε δυο πρόσωπα μια σχέση πατέρα ή μητέρας και παιδιού. Αλλά και η ίδια η σχέση αυτή ονομάζεται υιοθεσία, πράγμα που έχει σημασία όταν η ρύθμιση της παρουσιάζει διαφορές από τη ρύθμιση της πραγματικής σχέσεως γονέως και παιδιών.

Σύμφωνα με τον Κουμάντο στην υιοθεσία η σχέση δημιουργείται από το δίκαιο κατά τρόπο τεχνητό, αφού δεν προϋποθέτει καμιά αντίστοιχη βιολογική σχέση- σ' αυτό ακριβώς διαφέρει η υιοθεσία από τη νομιμοποίηση του εξωγάμου που, αυτή, όπως και η αναγνώριση, στηρίζεται στην υπόθεση ότι υπάρχει μια φυσική πατρότητα που παίρνει και νομική κάλυψη.

Συνεχίζοντας ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι η υιοθεσία επιτελεί στην εποχή μας λειτουργία διαφορετική από ό,τι σε παλιότερες εποχές. Αλλοτε το νόημα της υιοθεσίας ήταν η εξασφάλιση της συνέχειας της οικογένειας, η διατήρηση του «οίκου» με όλες τις εγκόσμιες και υπερκόσμιες

προεκτάσεις του, η υπερνίκηση της φθοράς μέσα στο χρόνο από τον άνθρωπο που δεν είχε άλλους διαδόχους- κατά κάποιο τρόπο, μια άμυνα μπροστά στη μεταφυσική αγωνία του θανάτου.

Αυτό άλλωστε εξηγεί και την ονομασία «υιοθεσία» από την εποχή όπου μόνον η υιοθεσία αρρένων παρουσιάζει ενδιαφέρον, αφού μόνο αυτοί μπορούσαν να εξασφαλίσουν την συνέχεια της οικογένειας.

Από τα προαναφερθέντα συμπεραίνουμε ότι όλα αυτά τα στοιχεία παίζουν ακόμα κάποιο ρόλο, η πολιτεία όμως βλέπει την υιοθεσία κυρίως σαν μέσο για την βελτίωση της θέσεως εκείνου που υιοθετείται: το εγκαταλελειμμένο παιδί βρίσκει μιαν οικογένεια, το φτωχό καλυτερεύει την οικονομική του κατάσταση και την κοινωνική του θέση, το παιδί από χαμηλότερα μορφωτικά στρώματα μεγαλώνει σε περιβάλλον ευνοϊκότερα για την πνευματική του ανάπτυξη, και οι γονείς με αποθέματα αγάπης και στοργής συμβιβάζονται με την ιδέα της υιοθεσίας.(Κουμάντος,1977)

3.3 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΧΡΟΝΗ ΕΛΛΑΔΑ

Με το νόμο 2447/1996 ολοκληρώθηκε η μεταρρύθμιση του ελληνικού οικογενειακού δικαίου. Οι αναχρονιστικές διατάξεις για την υιοθεσία, την επιτροπεία ανηλίκων και τη δικαστική απαγόρευση, αντικαταστάθηκαν από ρυθμίσεις προσαρμοσμένες στις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες και αντιλήψεις, οι οποίες με σεβασμό στην προσωπικότητα, φιλελεύθερο πνεύμα και ευκαμψία επιχειρούν να δώσουν ικανοποιητικές λύσεις σε δυσχερή προβλήματα. Από τις νέες αυτές ρυθμίσεις, οι διατάξεις περί υιοθεσίας ήσαν εκείνες, στις οποίες κατεξοχήν έπεσε το φως της δημοσιότητας, εγείροντας, μάλιστα, και σοβαρές αμφισβητήσεις. Τούτο είναι ευεξήγητο, δεδομένου του ενδιαφέροντος που προκαλεί ένας θεσμός, ο οποίος θέτει κρίσιμα κοινωνικά, ηθικά, αλλά και νομικά ερωτήματα. Ωστόσο, τόσο η νέα ρύθμιση για την επιτροπεία ανηλίκων και την αναδοχή, όσο, κυρίως, ο νέος θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης, αποτελούν πραγματική τομή στο ελληνικό οικογενειακό δίκαιο και αξίζουν μεγαλύτερης προσοχής.(Ι.Σπυριδακης, 1997)

Σύμφωνα με τον καθηγητή Τρισελιώτη και την κα Κουσίδου υπάρχουν δύο ευρείες κατηγορίες από πλευράς διαδικασίας για τις υιοθεσίες που γίνονται στην Ελλάδα.

Η πρώτη κατηγορία αφορά τα παιδιά εκείνα που περιθάλπονται σε κοινωνικές οργανώσεις και ιδρύματα τα οποία έχουν την ευθύνη για την οικογενειακή τους αποκατάσταση. Οι

ενδιαφερόμενοι θετοί γονείς υποβάλουν αίτηση υιοθεσίας στην αρμόδια κοινωνική οργάνωση ή ίδρυμα και εφόσον κριθούν κατάλληλοι, μετά από οικογενειακή μελέτη τοποθετείται το προς υιοθεσία παιδί στην οικογένεια.

Η δεύτερη κατηγορία αφορά τα παιδιά εκείνα που παίρνουν οι υποψήφιοι γονείς ιδιωτικά, είτε απ' ευθείας από τους φυσικούς γονείς είτε όπως συνηθίζεται από μαιευτήρια και κλινικές με τη βοήθεια μεσαζόντων. Οι υιοθεσίες αυτές αφορούν κυρίως νεογέννητα ή βρέφη. Το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια η προσφορά υγιών παιδιών για υιοθεσία είναι μικρή έχει αυξήσει τον αριθμό των αριθμό των ιδιωτικών υιοθεσιών, περιορίζοντας τον αριθμό των υιοθεσιών που γίνονται από ιδρύματα.

Έτσι, η συγκεκριμένη πρακτική, των ιδιωτικών υιοθεσιών, είναι αντίθετη με τη σύγχρονη αντίληψη του θεσμού της υιοθεσίας ως υπηρεσία παιδικής προστασίας και δεν διασφαλίζει πλήρως τα συμφέροντα του παιδιού. Αφενός δεν διασφαλίζεται η καταλληλότερη οικογένεια για το συγκεκριμένο παιδί και αφετέρου αποκλείονται πολλά κατάλληλα ζευγάρια να υιοθετήσουν, τα οποία δε μπορούν να πάρουν από ιδρύματα λόγω έλλειψης παιδιών και δε μπορούν ή δε θέλουν να προχωρήσουν σε μια ιδιωτική υιοθεσία.

Έτσι λοιπόν διαπιστώνουμε ότι η υιοθεσία είναι μια υπόθεση αποκλειστικά προς όφελος του παιδιού που έμμεσα ικανοποιεί και την επιθυμία των υποψήφιων θετών γονέων. (Triseliotis J-Κουσίδου Τ., 1989).

Σε σχέση με παλαιότερες εποχές κάθε προσέγγιση του θέματος της υιοθεσίας σήμερα πρέπει να αρχίζει με την απάντηση στο ερώτημα «ποια παιδιά είναι κατάλληλα για υιοθεσία;» και η απάντηση είναι ότι όλα τα παιδιά είναι κατάλληλα για υιοθεσία και τα μικρά και τα μεγάλα, και τα υγιή και τα άρρωστα, γιατί η σύγχρονη κοινωνία απαιτεί να τοποθετούνται όλα τα άστεγα παιδιά στη θαλπωρή μιας οικογένειας, που αποδεδειγμένα επιθυμεί να ολοκληρωθεί με την απόκτηση ενός παιδιού και να γίνει ένα πραγματικό υποκατάστατο των φυσικών γονέων.

Έτσι λοιπόν η καλύτερη πρόνοια για το παιδί είναι να μεγαλώσει σε ένα ομαλό οικογενειακό περιβάλλον, που άλλωστε είναι και ένα από τα δικαιώματά του. (Θωμαΐδη, 1989)

3.4 ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΗ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Η έννοια της διακρατικής υιοθεσίας σύμφωνα με την Θωμαΐδου εξελίχθηκε τα τελευταία χρόνια με την βοήθεια της Διεθνούς Κοινωνικής Υπηρεσίας που χωρίς να είναι οργάνωση υιοθεσιών εντούτοις έχει ασχοληθεί με το θέμα αφού είναι σε θέση να βοηθήσει στην σωστή εφαρμογή της. Η διακρατική υιοθεσία είναι κείνη η μορφή της υιοθεσίας που ασχολείται με την προστασία παιδιών που αντιμετωπίζουν την εγκατάλειψη, τον πόνο και την στέρηση σε χώρες που έχουν υποστεί καταστροφές ή υπόκεινται σε εμπόλεμη κατάσταση και τους δίνει το δικαίωμα να μεγαλώσουν σε μια διαφορετική χώρα και σε ένα ήσυχο οικογενειακό περιβάλλον. (Θωμαΐδη, 1989)

Το ζήτημα της διακρατικής υιοθεσίας συνεχίζει η συγγραφέας έχει απασχολήσει όπως προαναφέρθηκε ιδιαίτερα την Διεθνή Κοινωνική Υπηρεσία. Πολλές συζητήσεις έχουν γίνει μέσα στην οργάνωση για το εάν ή όχι η λύση της διακρατικής υιοθεσίας είναι η ενδεδειγμένη. Το όλο θέμα φαίνεται να αντιμετωπίζεται διαφορετικά από τους κλάδους της οργάνωσης στις διάφορες χώρες. Έτσι στην Αγγλία τονίζονται ιδιαίτερα οι δυσκολίες που υπάρχουν και κάνουν τη χρήση της διακρατικής υιοθεσίας να είναι αμφισβητήσιμης αξίας όταν εκτελείται σε ευρεία έκταση. Αντίθετα στις Η.Π.Α. επιθυμούν την διεύρυνση των προγραμμάτων τους που αφορούν τις διακρατικές υιοθεσίες.

Είναι αλήθεια ότι αυτή η διάσταση απόψεων μας οδηγεί στην ανάλυση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων που εμπεριέχονται στην διακρατική υιοθεσία. Θα πρέπει λοιπόν να αναπτυχθούν τα επιχειρήματα που βαρύνουν την άποψη είτε της μιας πλευράς είτε της άλλης. Συγκεκριμένα μας αναφέρει η Θωμαΐδου ανά τον κόσμο υπάρχουν παιδιά που στερούνται βασικά πράγματα που έχουν ανάγκη χωρίς να τους δίνεται η δυνατότητα να μεγαλώσουν σε ένα φυσικό οικογενειακό περιβάλλον. Παράλληλα υπάρχουν ζευγάρια που αναζητούν να υιοθετήσουν ένα παιδί. Πρέπει να επιτευχθεί λοιπόν η προσέγγιση των δυο αυτών πλευρών και να υπερπηδηθούν τα νομικά εμπόδια. (Rousse I. W., 1974)

Από την άλλη μεριά, οι χώρες που αντιμετωπίζουν σοβαρά κοινωνικά προβλήματα είναι σαφές ότι αδυνατούν να οργανώσουν ικανοποιητικά προγράμματα παιδικής προστασίας. Κανείς λοιπόν δεν επιθυμεί να εγκαταλείπονται παιδιά σε ορφανοτροφεία στα οποία επικρατεί η παντελής έλλειψη ανάλογου εξοπλισμού και προσωπικού.

Βέβαια είναι εύκολο να αναζητηθούν και να βρεθούν χρήματα για την χρηματοδότηση προγραμμάτων που είναι σίγουρο ότι θα συγκινήσουν την κοινή γνώμη. Όμως εάν αυτά τα προγράμματα πραγματοποιηθούν η καλύτερη λύση θα ήταν να πραγματοποιηθούν από οργανώσεις όπως η Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία που έχει την εμπειρία της πολυπλοκότητας που εμπεριέχουν τέτοιου είδους προγράμματα.

Συνεχίζοντας η ίδια συγγραφέας αναφέρει ότι υπάρχουν όμως μερικά σημεία που θα πρέπει να τονιστούν και που δείχνουν την ανησυχία των μελών της Διεθνούς Κοινωνικής Υπηρεσίας για το θεσμό της διακρατικής υιοθεσίας. Υπάρχει κάτι το πολύ δυσάρεστο στο να μιλάει κανείς για παιδιά με οικονομικούς όρους όπως είναι η προσφορά και η ζήτηση. Πρωταρχική μέριμνα πρέπει να δίδεται στην προστασία του παιδιού και όχι στις ανάγκες των υποψηφίων θετών γονέων. Τα παιδιά μιας χώρας ανήκουν στο μέλλον της και είναι αναπόσπαστο κομμάτι του. Σαφώς και λίγες κυβερνήσεις θα συναινούν για να στείλουν μεγάλο αριθμό παιδιών στο εξωτερικό. Σε χώρες της Αφρικής και της Ασίας βλέπουν την επιθυμία ανθρώπων στις Η.Π.Α. να υιοθετήσουν παιδιά τους σαν ένα νέο είδος υποταγής και αποικιακής πολιτικής.

Συγχρόνως η υιοθεσία όπως πραγματοποιείται στις ανεπτυγμένες χώρες ήταν άγνωστη μέχρι τελευταία στις λεγόμενες «υποανάπτυκτες» χώρες και δεν έχει ακόμα κατανοηθεί. Συχνά οι γονείς αυτών των χωρών που συναινούν να δοθεί το παιδί τους δεν αντιλαμβάνονται ότι δίνουν τα παιδιά τους σε άλλους για πάντα και αργότερα τα αναζητούν με αποτελέσματα που πραγματικά μας πληγώνουν. Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι οι «υποανάπτυκτες» χώρες που επιτρέπουν στα παιδιά τους να υιοθετηθούν στο εξωτερικό δεν δίνουν την ανάλογη σημασία για την ανάπτυξη δικών τους υπηρεσιών παιδικής προστασίας. Έτσι φαίνονται να απαλλάσσονται με την «εξαγωγή» παιδιών από το τόσο σοβαρό πρόβλημα τους. (Rousse I. W., 1974)

Έτσι λοιπόν η Θωμαΐδου καταλήγει στο εξής συμπέρασμα: είναι φανερό ότι η διακρατική υιοθεσία για να εφαρμοστεί σωστά χρειάζεται προετοιμασία, αρκετό χρόνο και είναι αρκετά δαπανηρή. Με τις ίδιες δαπάνες όμως θα μπορούσε να προστατευθεί το παιδί μέσα στην ίδια του τη χώρα και θα ήταν περισσότερο αποδοτικές. Ταυτόχρονα κανείς δεν μπορεί να προβλέψει τις δυσκολίες που θα αντιμετωπίσει ένα παιδί διαφορετικής φυλής μεγαλώνοντας σε μια διαφορετική χώρα που δεν είναι η δική του. Είναι σίγουρο πως όταν θα φτάσει σε μια ηλικία που θα ενδιαφέρεται για την ταυτότητα του θα αντιμετωπίσει μεγάλα προβλήματα. Γενικότερα η άποψη που τείνει να κυριαρχήσει μέσα στους κόλπους της Διεθνούς Κοινωνικής Υπηρεσίας είναι ότι η λύση του προβλήματος ενός παιδιού πρέπει να βρίσκεται μέσα στη χώρα του. Πρέπει να δίνεται κάθε δυνατή βοήθεια στις κυβερνήσεις αυτών των χωρών για την ανάπτυξη προγραμμάτων παιδικής προστασίας. Συνεπώς η διακρατική υιοθεσία είναι μια μορφή υιοθεσίας που είναι καλύτερα να χρησιμοποιείται σε ορισμένες περιπτώσεις που θα ορίζουν οι Διεθνείς Κοινωνικές Υπηρεσίες ανά τον κόσμο και όχι σε μεγάλη κλίμακα. Έτσι παρουσιάζεται σαν μια λύση στο πρόβλημα των παιδιών που έχουν ανάγκη ένα νέο οικογενειακό περιβάλλον αφού όμως πρώτα αναζητηθούν καλύτερες λύσεις μέσα στην χώρα του υιοθετημένου παιδιού. (Θωμαΐδη, 1989)

3.5 ΑΝΟΙΧΤΗ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Σύμφωνα με τον Triseliotis η «ανοιχτή υιοθεσία» αναφέρεται σε υιοθεσίες βρεφών όπου ο φυσικός γονέας ενημερώνεται και επιλέγει τους θετούς γονείς για το παιδί του από ένα μικρό αριθμό υποψηφίων θετών γονέων. Υπάρχουν αρκετές παραλλαγές αυτής της διαδικασίας. Αξίζει να αναφέρουμε σαν παράδειγμα αυτό που συμβαίνει στη Νέα Ζηλανδία όπου ο φυσικός γονέας επιλέγει τους θετούς γονείς από γραπτή έκθεση που πολλές φορές έχουν ετοιμάσει οι ίδιοι για τους εαυτούς τους. (Κουσίδου Τασούλα, 1991)

Η ανάγκη για την εφαρμογή της ανοιχτής υιοθεσίας παρουσιάστηκε στις δεκαετίες του '60 και του 70 όταν μελέτες των Mc Whinnie και Triseliotis φανέρωσαν τις επιπτώσεις που είχε η μυστικότητα που ακολουθούσε την υιοθεσία, πάνω στη ζωή των υιοθετημένων ατόμων. Πολλές φορές σύμφωνα με την μελέτη του Triseliotis οι θετοί γονείς δεν θέλουν να αποκαλύψουν στα παιδιά τους ότι είναι υιοθετημένα και διστάζουν από τη στιγμή που το παιδί τους ενημερώνεται για την υιοθεσία να του παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την καταγωγή του και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες έγινε η υιοθεσία. Έτσι μερικοί υιοθετημένοι δεν εμπιστεύονταν τους θετούς γονείς τους, δεν δέχονται αυτή τους τη μυστικότητα και νιώθουν πολίτες δεύτερης κατηγορίας επειδή είναι υιοθετημένοι.

Η παραπάνω μελέτη βοήθησε στο να αλλάξει η νομοθεσία αρκετών χωρών. Έδωσε επίσης τη δυνατότητα επικοινωνίας μεταξύ των υιοθετημένων και των φυσικών γονέων τους. Ένα άλλο συμπέρασμα αυτής της μελέτης έδειξε ότι στο μυαλό του υιοθετημένου «πραγματικοί» γονείς είναι οι άνθρωποι που τον βοήθησαν να μεγαλώσει και να ωριμάσει και όχι αυτοί που το γέννησαν. Από τότε οι υιοθετημένοι ζητούν περισσότερη διαφάνεια στην υιοθεσία και προσπαθούν να καταφέρουν να καταργηθεί η άδικη μυστικότητα που την περιέβαλλε.

Η δεύτερη ώθηση για αλλαγή σύμφωνα με τον Triseliotis στη νομοθεσία σε χώρες της Ευρώπης ήταν αποτέλεσμα των εξελίξεων στην πρακτική της υιοθεσίας. Το να σταματά η επικοινωνία των φυσικών γονέων με το παιδί έχει αμφισβητηθεί έντονα και θεωρείται μια πρακτική της υιοθεσίας με πολλά μειονεκτήματα.

Η ανοιχτή υιοθεσία πιστεύεται λοιπόν ότι βοηθάει τα υιοθετημένα άτομα να αισθάνονται ικανοποιημένα με την ζωή τους και να βελτιώσουν την εικόνα που έχουν για τον ίδιο τους τον εαυτό. Παράλληλα καταπραΰνει τις συναισθηματικές δυσκολίες και λύνει τα προβλήματα συμπεριφοράς που έχουν διαπιστωθεί σε πολλές μελέτες υιοθετημένων και που κύριο αίτιο τους είναι η μυστικότητα που περιβάλλει την υιοθεσία. Γενικά είναι φανερό ότι η μυστικότητα είναι ένα στοιχείο που μπορεί να επηρεάσει αρνητικά το σχηματισμό μιας θετικής ταυτότητας. Αντίθετα η διαφάνεια αυτή είναι που οδηγεί σε μια πιο ασφαλή αντίληψη του εαυτού. Εάν στο παιδί δοθεί η

δυνατότητα να γνωρίσει τους φυσικούς γονείς μπορεί να ρωτήσει για αυτούς και για τους λόγους τους οποίους το έδωσαν για υιοθεσία. Με την ανοιχτή υιοθεσία αποφεύγονται οι ξαφνικές αποκαλύψεις και οι διάφορες τάσεις για απόκρυψη της αλήθειας και διαστρέβλωση των πραγματικών γεγονότων που οδήγησαν τους φυσικούς γονείς στην υιοθεσία, του παιδιού τους.

Διαφορετικές μελέτες όμως που πραγματοποιήθηκαν στη Νέα Ζηλανδία σύμφωνα με τον Triseliotis δείχνουν ότι ίσως υπάρχουν κάποια μειονεκτήματα στην εφαρμογή της ανοιχτής υιοθεσίας. Σύμφωνα με αυτές λοιπόν τα παιδιά δεν μπορούν να συνδεθούν με τους θετούς γονείς όταν ταυτόχρονα διατηρούν επαφή με τους φυσικούς γονείς. Εκτός από αυτό στο παιδί επικρατεί μια σύγχυση και δεν ξέρει ποια από τις δυο είναι η οικογένεια του και νιώθει ουσιαστικά ξεκρέμαστο σαν να μην ανήκει σε καμιά από τις δυο. Αυτό μπορεί ακόμα να οδηγήσει στην αποτυχία της υιοθεσίας αφού πλέον το παιδί δεν θα συνδεθεί με τους θετούς γονείς του. Έτσι ενισχύεται η άποψη εκείνων (Goldstein και οι συνεργάτες του) που πιστεύουν ότι είναι καλύτερα να διακοπεί εντελώς η επικοινωνία του υιοθετημένου παιδιού με τους φυσικούς γονείς.

Συνεχίζοντας ο Triseliotis υποστηρίζει είναι σημαντικό να αναφερθούμε και στις επιπτώσεις που έχει η ανοιχτή υιοθεσία στον φυσικό γονέα. Οι Pannor και Baran δεν έχουν καμιά αμφιβολία ότι η ανοιχτή υιοθεσία θα έκανε ευκολότερο για τους φυσικούς γονείς να ανταπεξέλθουν στα συναισθήματα απώλειας και πόνου και να γνωρίσουν ότι το παιδί τους είναι καλά. Εκείνο που φαίνεται να επιθυμούν οι φυσικοί γονείς είναι η συμφιλίωση με το παιδί τους και να νιώθουν ότι το παιδί τους, τους καταλαβαίνει και τους συγχωρεί. Αντίθετα η συνεχιζόμενη επαφή μπορεί να έχει άλλα αποτελέσματα όπως τον ατελείωτο θρήνο των φυσικών γονέων ή ακόμη και την ζήλια ή τον θυμό εναντίον του θετού ζευγαριού, αφού τους βλέπουν σαν να είναι γονείς του παιδιού που εκείνοι ήταν ανίκανοι να φροντίσουν. (Κουσίδου Τ., 1991)

Όσον αφορά τους θετούς γονείς η ανοιχτή υιοθεσία έχει διαφορετικές επιπτώσεις μας λέει ο συγγραφέας. Μάλιστα υποστηρίζεται ότι οι θετοί γονείς είναι εκείνοι που κερδίζουν τα λιγότερα από την εφαρμογή της ανοιχτής υιοθεσίας. Όμως η εφαρμογή της ανοιχτής υιοθεσίας πρέπει να δημιουργήσει στους θετούς γονείς την εντύπωση πως οι φυσικοί γονείς είναι μια πραγματικότητα. Παράλληλα είναι φυσικό οι θετοί γονείς να διακατέχονται από τον φόβο της απόρριψης από την φυσική μητέρα. Παρόμοιοι φόβοι υπάρχουν για απόρριψη από την κοινωνική οργάνωση που έχει τον πρωταρχικό λόγο επιλογής των θετών γονέων. Πολλές φορές οι θετοί γονείς θα φτάσουν στο σημείο να αναρωτιούνται εάν είναι επιτυχημένοι γονείς σε ένα παιδί εάν δεν αισθάνονται ότι έχουν όλο τον έλεγχο του παιδιού τους. Φαίνεται λοιπόν ο θεσμός της ανοιχτής υιοθεσίας να επιδρά αρνητικά στους θετούς γονείς δημιουργώντας τους, διάφορες ανησυχίες σχετικά με την σχέση που πρέπει να έχουν με το παιδί τους και με τους φυσικούς γονείς, Το εάν και κατά πόσο βοηθάει η ανοιχτή υιοθεσία τους θετούς γονείς να κατανοήσουν καλύτερα το ρόλο τους είναι ένα θέμα που οι

μελετητές θα πρέπει να εξετάσουν προσεχτικά για την περαιτέρω καλύτερευση του θεσμού της ανοιχτής υιοθεσίας.

Μεγάλο ρόλο στο θεσμό της ανοιχτής υιοθεσίας παίζει και ο ανάλογος χειρισμός της σύμφωνα με τον Triseliotis. Στην Αγγλία ο χειρισμός της ανοιχτής υιοθεσίας παρουσιάζει λίγα προβλήματα εφόσον μόνο εξουσιοδοτημένες κοινωνικές οργανώσεις μπορούν να κάνουν υιοθεσίες. Αντίθετα στις Ηνωμένες Πολιτείες και συγκεκριμένα σε ορισμένες Πολιτείες των Η.Π.Α. παρουσιάζονται διάφορες «ανωμαλίες» στο χειρισμό της ανοιχτής υιοθεσίας διότι εκεί οι «ανεξάρτητες» και «ιδιωτικές» υιοθεσίες όχι μόνον επιτρέπονται από το νόμο αλλά αποτελούν και την πλειοψηφία. Παρουσιάζεται λοιπόν στις Η.Π.Α. μια συναλλαγή με στόχο το κέρδος όπου οι ανάγκες των υιοθετημένων παιδιών να μην εξυπηρετούνται. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο κατάλογος των υποψηφίων θετών γονέων που παρουσιάζεται στην μητέρα ετοιμάζεται από μια ιδιωτική οργάνωση στην οποία έχει απευθυνθεί το ενδιαφερόμενο ζευγάρι και όχι από μια κρατική κοινωνική οργάνωση. Το ενδιαφέρον της ιδιωτικής οργάνωσης επικεντρώνεται στο να «πουλήσει» τους υποψήφιους θετούς γονείς στους φυσικούς. Όλη αυτή η διαδικασία θυμίζει ένα παζάρι όπου τα εμπορεύματα είναι τα ίδια τα παιδιά προς υιοθέτηση και ο έμπορος η ιδιωτική οργάνωση που έχει πάντοτε ως στόχο το κέρδος. Αυτό όμως μπορεί να αποδειχθεί μοιραίο για κάποια παιδιά που θα «τύχουν» να μεγαλώσουν με γονείς που μπορεί να μην έχουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις να γίνουν γονείς.

Πραγματικά ο θεσμός της ανοιχτής υιοθεσίας είναι ένα δύσκολο και ταυτόχρονα αναπόσπαστο κομμάτι μιας κοινωνία η οποία γίνεται όλο και πιο ανοιχτή και ευαισθητοποιημένη στις ανάγκες όλων των προσώπων που έχουν σχέση με μια υιοθεσία. Τέλος λοιπόν ο Triseliotis υποστήριξε ότι με την ανοιχτή υιοθεσία αναμένεται να επιλυθούν προβλήματα που στο κλειστό σύστημα υιοθεσίας δεν μπορούσαν να αντιμετωπισθούν. Όμως δεν είναι σίγουρο κατά πόσο η ανοιχτή υιοθεσία θα δημιουργήσει καινούργια προβλήματα στη λειτουργία του θεσμού της υιοθεσίας. Όσον αφορά τις υιοθεσίες βρεφών φαίνεται να είναι γενικά παραδεκτό ότι καλύτερο είναι οι μητέρες να επιλέγουν τους υποψήφιους θετούς γονείς υπό τον όρο να γίνεται προεπιλογή μικρού αριθμού κατάλληλων ζευγαριών από αναγνωρισμένη και εξουσιοδοτημένη οργάνωση για υιοθεσίες. Τέλος με κάθε όμως επιφύλαξη πρέπει να διατυπώνονται απόψεις που σχετίζονται με την ανοιχτή υιοθεσία μέχρις ότου έχουμε περισσότερη εμπειρική και ερευνητική τεκμηρίωση. (Κουσίδου Τ. , 1991)

3.6 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Οι Νομαρχιακές Διευθύνσεις Κοινωνικής Πρόνοιας στην Ελλάδα αναλαμβάνουν τη διαδικασία η οποία απαιτείται από το νόμο για τη διεκπεραίωση των υιοθεσιών μέχρι το δικαστήριο.

Η συμβολή της Κοινωνικής υπηρεσίας των Διευθύνσεων Κοινωνικής Πρόνοιας ξεκινάει από τη στιγμή όπου οι θετοί γονείς υποβάλουν αίτηση προς το Πολυμελές Πρωτοδικείο του τόπου διαμονής του παιδιού με την υιοθέτηση του συγκεκριμένου παιδιού, τη συναίνεση των φυσικών γονέων ώστε να υιοθετηθεί το παιδί και την έκθεση Κοινωνικής Έρευνας από τον Κοινωνικό Λειτουργό. Η Κοινωνική Έρευνα είναι μια έκθεση στην οποία περιγράφεται η καταλληλότητα των θετών γονέων, καθώς και η άποψη του Κοινωνικού Λειτουργού για το πόσο ικανοί είναι να εκπληρώσουν τους ρόλους τους σαν γονείς. (www.e-social.gr)

Οι προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση μιας υιοθεσίας είναι οι εξής:

1. Ποιος μπορεί να υιοθετήσει:

- Το άτομο που υιοθετεί ανήλικο πρέπει να είναι ικανό για δικαιοπραξία.
- Να έχει συμπληρώσει το τριακοστό έτος της ηλικίας του και να μην έχει υπερβεί τα εξήντα.

2. Διαφορά ηλικίας :

- Ο υποψήφιος θετός γονέας πρέπει να είναι μεγαλύτερος από τον υιοθετούμενο τουλάχιστον κατά (15) χρόνια και όχι περισσότερο από (45).
- Η διαφορά ηλικίας δεν συντρέχει στην περίπτωση υιοθεσίας παιδιού του ενός από τους δυο συζύγους.

3. Δεν επιτρέπεται η υιοθεσία ανήλικων που είναι ήδη υιοθετημένο από άλλον όσο διαρκεί η υιοθεσία εκτός αν πρόκειται για διαδοχική υιοθεσία του ίδιου προσώπου και από το σύζυγο αυτού που υιοθέτησε πρώτος.

4. Υιοθεσία από έγγαμο:

- Ο έγγαμος δεν μπορεί να υιοθετήσει χωρίς την συναίνεση του συζύγου του, η οποία παρέχεται

αυτοπροσώπως με δήλωση στο δικαστήριο. Εάν ο σύζυγος έχει τη συνήθη διαμονή του στην αλλοδαπή η αίτηση του μπορεί να δοθεί με δήλωση του ενώπιον συμβολαιογράφου.

5. Επιτρέπεται να υιοθετηθούν από το ίδιο πρόσωπο περισσότεροι ανήλικοι με την ίδια πράξη ή διαδοχικά.

6. Συναίνεση του ανηλίκου:

- Ο ανήλικος εφόσον έχει συμπληρώσει το δωδέκατο έτος της ηλικίας του συναινεί αυτοπροσώπως στο δικαστήριο εκτός εάν βρίσκεται σε κατάσταση ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής που περιορίζει την λειτουργία της βούλησής του.

7. Συναίνεση των γονέων (φυσικών) ή του νόμιμου αντιπροσώπου.

-. Για να υιοθετηθεί ένας ανήλικος χρειάζεται να συναινέσουν ενώπιον του δικαστηρίου οι φυσικοί γονείς, ή ο ένας τους μόνο. Αν ο ανήλικος δεν έχει γονείς, συναινεί ενώπιον του δικαστηρίου ο επίτροπος. (www.e-social.gr)

Τα απαραίτητα δικαιολογητικά που χρειάζονται για την τέλεση μιας υιοθεσίας είναι τα ακόλουθα:

- Αίτηση υποψήφίων θετών γονιών προς την υπηρεσία στην οποία θα αναφέρονται πλήρη τα στοιχεία τους και ο λόγος που επιθυμούν την υιοθεσία, εφόσον η αίτηση δεν υποβάλλεται αυτοπροσώπως από τους αιτούντες θα πρέπει να θεωρείται το γνήσιο της υπογραφής τους από αστυνομική ή άλλη εξουσιοδοτημένη αρχή. Το ίδιο ισχύει και για τις παρακάτω αναφερόμενες υπεύθυνες δηλώσεις του Ν. 1599/86. Οι υπεύθυνες δηλώσεις απευθύνονται στην αρμόδια υπηρεσία κοινωνικής πρόνοιας στην οποία υποβάλλεται και η αίτηση διεξαγωγής κοινωνικής έρευνας.
- Ληξιαρχική πράξη γέννησης του υιοθετούμενου.
- Φωτοτυπία της αστυνομικής ταυτότητας ή του διαβατηρίου του υιοθετούμενου, εφόσον η ηλικία του δικαιολογεί την ύπαρξη τέτοιου εγγράφου.
- Φωτοτυπία της αστυνομικής ταυτότητας ή διαβατηρίου ή άλλου νόμιμου στοιχείου αναγνώρισης των φυσικών γονέων. Εφόσον το παιδί είναι εξώγαμο και δεν έχει γίνει αναγνώριση της πατρότητας, αυτό προκύπτει από την ληξιαρχική πράξη γέννησης, αρκεί η αστυνομική ταυτότητα ή άλλο έγγραφο αναγνώρισης μόνο της μητέρας.

- Δήλωση των φυσικών γονέων (ή μόνο της μητέρας για τη περίπτωση εξωγάμου) με την οποία δηλώνουν ότι συναινούν στη υιοθεσία του παιδιού από τους συγκεκριμένους (αιτούντες) θετούς γονείς. Η δήλωση γίνεται οποτεδήποτε με συμβολαιογραφική πράξη ή και ενώπιον του δικαστηρίου αλλά μόνον μετά τη συμπλήρωση τριών μηνών από τη γέννηση του υιοθετούμενου, στη τελευταία περίπτωση προσκομίζεται αντίγραφο του πρακτικού που συντάχθηκε από το Γραμματέα του δικαστηρίου.
- Φωτοτυπία της αστυνομικής ταυτότητας ή διαβατηρίου των αιτούντων.
- Ληξιαρχική πράξη γάμου των αιτούντων, εφόσον πρόκειται για ζεύγος που υιοθετεί.
- Πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης των αιτούντων από το οποίο να προκύπτει το έτος και ο τόπος γέννησης καθώς και τα μέλη της οικογένειας. Σε περίπτωση που δεν προκύπτουν τα παραπάνω στοιχεία (αυτό συμβαίνει όταν ένας από τους αιτούντες συζύγους αναγράφεται ενδεικτικά διότι είναι δημότης άλλου δήμου) θα πρέπει να προσκομιστεί πιστοποιητικό του δήμου που είναι γραμμένος ο αιτών σύζυγος. Εάν από το πιστοποιητικό προκύπτει η χρονολογία και ο βαθμός γάμου των αιτούντων δεν χρειάζεται να προσκομισθεί η ληξιαρχική πράξη γάμου.
- Υπεύθυνη δήλωση καθενός αιτούντος χωριστά σε έντυπο του Ν.1599/86 περί της οικογενειακής κατάστασης στην οποία αναγράφονται τα πρόσωπα που συνοικούν μόνιμα με τους αιτούντες.
- Πρόσφατο πιστοποιητικό υγείας (με φωτογραφία επικολλημένη και σφραγισμένη) από το οποίο να προκύπτει ότι δεν πάσχει από λοιμώδες νόσημα. Το πιστοποιητικό αυτό εκδίδεται από Ιατρό Παθολόγο Κρατικού Νοσοκομείου ή άλλου αναγνωρισμένου νοσηλευτικού Ιδρύματος (ΙΚΑ, ΝΙΜΤΣ κτλ.) ή πολυϊατρείου ασφαλιστικού Φορέα Δημοσίου Δικαίου (ΤΠΔΑ, ΤΕΒΕ κλπ) αφού ελεγχθούν τα αποτελέσματα από τις εξετάσεις αίματος (VDRL, HIV-I-II, ηπατίτιδα Β ή C) καθώς και ακτινογραφία θώρακος στην οποία (ακτινογραφία) επικολλάται φωτογραφία σφραγισμένη από το Νοσοκομείο. Στο πιστοποιητικό πρέπει να αναγράφεται ότι εκδίδεται για υιοθεσία.
- Πιστοποιητικό Ψυχιάτρου από Κρατικό Φορέα (με επικολλημένη και σφραγισμένη από το Νοσοκομείο φωτογραφία) που να βεβαιώνει ότι δεν πάσχει από ψυχικό νόσημα και ότι το πιστοποιητικό εκδίδεται για υιοθεσία.
- Αντίγραφο ποινικού μητρώου. Θα το αναζητήσει η Υπηρεσία μας. Στην αίτηση πρέπει να αναφέρεται ότι ζητείται αντίγραφο ποινικού μητρώου <<Γενικής Χρήσης>> για να προσκομισθεί στην Υπηρεσία Κοινωνικής Πρόνοιας κατά την διεξαγωγή Κοινωνικής Έρευνας υιοθεσίας ανηλίκου. Για τους γεννημένους στην Ελλάδα (ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους), εκδίδεται από την Εισαγγελία Πρωτοδικών του τόπου γέννησης. Για τους

γεννηθέντες στο εξωτερικό (ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους) εκδίδεται από το Τμήμα Ποινικού Μητρώου του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

- Πιστοποιητικό (εκδίδεται από την Εισαγγελία Πρωτοδικών του τόπου κατοικίας) ή Υπεύθυνη δήλωση ότι ο αιτών δεν διώκεται ως φυγόποινος. Στην αίτηση πρέπει να αναφέρεται ότι ζητείται για υιοθεσία.
- Εκκαθαριστικό Σημείωμα της δήλωσης φόρου εισοδήματος του τελευταίου έτους. Αν ο αιτών δεν έχει ακόμη παραλάβει από την αρμόδια Δ.Ο.Υ το εκκαθαριστικό σημείωμα του τελευταίου έτους μπορεί να προσκομίσει του προηγούμενου έτους.
- Βεβαίωση αποδοχών εφόσον πρόκειται για μισθωτούς ή συνταξιούχους.
- Το έντυπο Ε9 που υποβλήθηκε για τελευταία φορά με την ετήσια Δήλωση φόρου εισοδήματος.
- Συμβόλαια ή άλλοι τίτλοι απόκτησης ακινήτων περιουσιακών στοιχείων.
- Κάθε άλλο στοιχείο από το οποίο να προκύπτουν περιουσιακά στοιχεία για τα οποία δεν προσκομίζονται τίτλοι.
- Υπεύθυνη Δήλωση σε έντυπο του Ν. 1599/86 όπου περιγράφονται συνοπτικά τα παραπάνω περιουσιακά στοιχεία καθώς τα στοιχεία για τα οποία δεν προσκομίζονται τίτλοι και τα τυχόν υφιστάμενα βάρη.
- Υπεύθυνη Δήλωση σε έντυπο του Ν. 1599/86 των υποψηφίων θετών γονέων ότι: α) θα προσκομίσουν στην Υπηρεσία Κοινωνικής Πρόνοιας τη δικαστική Απόφαση που κηρύσσει την υιοθεσία. β) Αποδέχονται τη συνεργασία με την Κοινωνική Υπηρεσία. γ) Θα δηλώσουν την τυχόν αλλαγή της Διεύθυνσης κατοικίας τους ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθηση του ανήλικου υιοθετούμενου. (www.e-social.gr)

3.6.1 ΚΕΝΤΡΟ ΒΡΕΦΩΝ « Η ΜΗΤΕΡΑ »

Το Κέντρο Βρεφών «Η Μητέρα» ιδρύθηκε το 1953. Είναι ένας από τους κύριους φορείς παιδικής προστασίας στη χώρα. Είναι κρατικό Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, μη κερδοσκοπικός οργανισμός και τελεί υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Έργο του Κέντρου Βρεφών «Μητέρα» είναι η προσφορά εξειδικευμένων και εξατομικευμένων υπηρεσιών σε παιδιά και γονείς που βρίσκονται σε ειδικές ψυχοκοινωνικές συνθήκες.

Συγκεκριμένα, οι σκοποί του Κέντρου Βρεφών είναι οι εξής:

- Η ιδρυματική και εξωιδρυματική προστασία των μητέρων και των παιδιών τους, των απροστάτευτων, κακοποιημένων, παραμελημένων παιδιών.
- Η αναδοχή για προστατευόμενα από τον φορέα παιδιά.
- Οι υιοθεσίες των προστατευόμενων παιδιών.
- Η αναζήτηση ριζών και η παροχή συμβουλευτικής στα ίδια τα υιοθετημένα άτομα, στις θετές ή και στις βιολογικές οικογένειες.
- Όλα τα συναφή προγράμματα ή δραστηριότητες που ήθελαν ανατεθεί σε αυτό από το Υπουργείο Υγείας & Πρόνοιας.

Το Κέντρο Βρεφών «Η Μητέρα» πιστεύει ότι η καλύτερη πρόνοια για το παιδί είναι η καλή οικογενειακή φροντίδα και ότι όλα τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να μεγαλώνουν σε ομαλό οικογενειακό περιβάλλον. Επίσης πιστεύει ότι η καλύτερη λύση είναι να βοηθηθούν και να αναλάβουν τη φροντίδα του παιδιού οι φυσικοί γονείς και μόνον εφ' όσον η φυσική οικογένεια δεν ενδιαφέρεται ή αδυνατεί να ανταποκριθεί στο γονικό της ρόλο, να επιλέγονται υποκατάστατα όπως οι αναδοχές και οι θετές οικογένειες.

Το Κέντρο Βρεφών «Η Μητέρα» καταβάλλει προσπάθειες ώστε η παραμονή των παιδιών μέσα στο Ίδρυμα να είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομη και να εξασφαλίζεται έγκαιρα γι' αυτά ικανοποιητικό οικογενειακό περιβάλλον.

Κατά την παραμονή των παιδιών στο κέντρο στόχος είναι εκτός από τις καλές συνθήκες διατροφής, υγείας και περιβάλλοντος, να βοηθούνται τα παιδιά στην ομαλή ψυχοκινητική, συναισθηματική και κοινωνική τους εξέλιξη. Η δημιουργία δεσμού μεταξύ του παιδιού και της βρεφοκόμου ή του γονιού του ενθαρρύνεται ιδιαίτερα. (www.e-social.gr)

Τα προγράμματα του Κέντρου είναι:

- **Ιδρυματική προστασία** για παιδιά, ηλικίας 0-4 χρόνων, που στερούνται το οικογενειακό περιβάλλον ή χρειάζεται να απομακρυνθούν από τους γονείς τους προσωρινά ή μόνιμα. Τα παιδιά φιλοξενούνται σε περίπτερα των 12 έως 13 παιδιών, με συνολική δυναμικότητα περίπου 100 θέσεων. Βρεφονηπιοκόμοι παρέχουν φροντίδα και αγωγή στα παιδιά, τα οποία παράλληλα παρακολουθούνται από παιδίατρος και ψυχολόγους.
- **Συμβουλευτικές / στηρικτικές / νομικές υπηρεσίες σε γονείς** - και ειδικότερα σε μόνους γονείς - που περνούν κρίση, με στόχο να παραμείνουν τα παιδιά κοντά τους ή σε γονείς των οποίων τα παιδιά απομακρύνθηκαν προσωρινά, ώστε να δημιουργήσουν τις κατάλληλες

συνθήκες για την επιστροφή τους. Η προσφορά υπηρεσιών συνεχίζεται και μετά την επάνοδο του παιδιού στη βιολογική του οικογένεια, ανάλογα με τις ανάγκες.

- **Περίπτερο μητέρων** για τη φιλοξενία 18 εγκύων και λεχωιδών. Εκτός από τη στέγη, τροφή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, στις μέλλουσες μητέρες παρέχεται ατομική / ομαδική κοινωνική εργασία και συμβουλευτική από κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους. Περιστασιακά, μητέρες με τα μωρά τους μπορούν να φιλοξενηθούν στο Περίπτερο για σύντομο χρονικό διάστημα. Συμβουλευτική βοήθεια και στηρικτικές υπηρεσίες παρέχονται, επίσης, σε εγκύους και λεχωίδες που δεν εισάγονται στο Περίπτερο "Μητέρων".
- **Τμήμα αναδοχών οικογενειών.** Τα παιδιά που τοποθετούνται σε ανάδοχες οικογένειες βρίσκονται υπό την προστασία του κέντρου και παρακολουθούνται από διεπιστημονική ομάδα για όσο διάστημα παραμείνουν σε αναδοχή ή μέχρι να γίνουν κοινωνικά και οικονομικά αυτοδύναμα. Οι ανάδοχοι γονείς βοηθούνται στο έργο τους, οικονομικά και συμβουλευτικά.
- **Τμήμα υιοθεσιών.** Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προετοιμασία φυσικών γονέων, παιδιού και θετών γονέων για την υιοθεσία, καθώς επίσης και στην εξεύρεση θετών οικογενειών για παιδιά με ειδικές ή ιδιαίτερες ανάγκες.
- **Τμήμα συμβουλευτικής** για θετές οικογένειες και υιοθετημένα άτομα που αναζητούν τις ρίζες τους.
- **Υιοθεσία**
Οι υποψήφιοι θετοί γονείς να πληρούν τις προϋποθέσεις (υγεία, ηλικία, κοινωνικοοικονομική κατάσταση, ικανότητα να αναθρέψουν το παιδί προσηκόντως κ.λπ.) προκειμένου η υιοθεσία να αποβεί προς όφελος του παιδιού.
- **Τοποθέτηση σε ανάδοχες οικογένειες (τροφούς)**
Τοποθέτηση προσωρινά παιδιών, που στερούνται κατάλληλου φυσικού οικογενειακού περιβάλλοντος λόγω θανάτου, ασθένειας, απουσίας και άλλων κοινωνικών προβλημάτων των γονέων τους, σε ανάδοχες οικογένειες που επιλέγονται μετά από κοινωνική έρευνα που γίνεται για την εξακρίβωση της ηθικής τους υπόστασης, της υγείας τους, των συνθηκών της ζωής τους και της αγάπης τους για το παιδί.

Στις ανάδοχες οικογένειες καταβάλλεται ένα χρηματικό ποσό κάθε μήνα για την αντιμετώπιση των εξόδων διαβίωσης κ.λπ. του παιδιού. (www.e-social.gr)

3.6.2 ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ (ΠΙΚΠΑ)

Το Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Προστασίας και Αντιλήψεως (ΠΙΚΠΑ) ιδρύθηκε το 1914 από τη Βασίλισσα Αμαλία ως Βασιλική Πρόνοια και αποτέλεσε τον πρώτο επίσημο δημόσιο φορέα κοινωνικής φροντίδας με προγράμματα προστασίας της μητέρας, του παιδιού και της οικογένειας. Με την κατάργηση του βασιλικού πολιτεύματος μετονομάστηκε σε Πατριωτικό Ίδρυμα (ΠΙΚΠΑ). Βασικός σκοπός ήταν η εξυπηρέτηση παιδιών από 1-16 ετών.

Παλαιότερες Δραστηριότητες

- Παιδικό σταθμό για παιδιά ηλικίας από 2,5-6 ετών.
- Κέντρα κλειστής περίθαλψης για παιδιά με ειδικές ανάγκες.
- Ιατρο-κοινωνικά κέντρα.
- Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.
- Ιατρική περίθαλψη.
- Παιδικές εξοχές.
- Αναδοχή και υιοθεσία (σαν ΠΙΚΠΑ υιοθεσίες μπορούσαν να πραγματοποιούνται μόνο από Αθήνα).

Με το νόμο 3106/2003 τα ιατρεία των ΠΙΚΠΑ εντάχθηκαν στα κοντινά Κέντρα Υγείας και μετονομάστηκαν σε ιατρικά κέντρα. Με τη σημερινή του μορφή δραστηριοποιείται στους παρακάτω τομείς:

- Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και ιατροκοινωνική προστασία μητέρας και παιδιού.
- Πρόνοια, κοινωνική βοήθεια, φροντίδα και υποστήριξη του παιδιού και της οικογένειας.
- Φροντίδα, περίθαλψη και προγράμματα αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Προγράμματα διαρκούς εκπαίδευσης και ενημέρωσης του προσωπικού.

Επιπλέον, το ίδρυμα καλύπτει τρεις μεγάλες ομάδες υπηρεσιών:

- Κεντρική υπηρεσία, με τις διευθύνσεις και τις υπαγόμενες σε αυτήν υπηρεσίες.
- Παραρτήματα: είναι 48 στον αριθμό, λειτουργούν σε διάφορες περιοχές της χώρας με προγράμματα πρωτοβάθμιας υγείας και περίθαλψης παιδιών, βρεφονηπιακών σταθμών, συμβουλευτικών σταθμών βρεφών και εγκυών.
- Ειδικές υπηρεσίες: Λειτουργούν τόσο σε κεντρικό επίπεδο (λεκανοπέδιο Αττικής), όσο και σε περιφερειακό και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την Παιδική Πολυκλινική Αθηνών, το Κέντρο Αποκατάστασης Αναπήρων Παιδιών Βούλας (ΚΑΑΠΒ), με τμήματα φυσιοθεραπείας και εργοθεραπείας για τα παιδιά με κινητικά προβλήματα, το Αναρρωτήριο Πεντέλης για υγιή παιδιά έως 6 ετών με κοινωνικοοικονομικά προβλήματα και το Μιχαλίνειο Κέντρο για παιδιά με προβλήματα συμπεριφοράς, νοητικής στέρησης και ψυχοκινητικής και διανοητικής ανάπτυξης.

Στην Πάτρα λειτουργεί ανεξάρτητη μονάδα που ανήκει στο νοσοκομείο του Αγίου Ανδρέα. Υπάρχει δυνατότητα να γίνονται εμβόλια και το τεστ Παπανικολάου. Το προσωπικό του αποτελείται από:

- Διοικητικό
- Μαία
- Παιδίατρο
- Επισκέπτρια Υγείας
- Δύο βοηθητικούς υπαλλήλους

Το ΠΕΣΥΠ έγινε Υ.ΠΕ.Δ. (Δυτικής Ελλάδος)

Στο τμήμα εμβολίων γίνονται όλα τα εμβόλια από 0-18 ετών σε παιδιά που δεν έχουν ασφάλιση αλλά βιβλιάριο απορείας(πρόνοιας). (ΠΙΚΠΑ Πάτρας,2010, Σεβαστή)

3.7 ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑΣ ΘΕΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

Οι μέθοδοι εργασίας και οι διαδικασίες των κοινωνικών οργανώσεων έχουν διαμορφωθεί σύμφωνα με τις αντιλήψεις που επικρατούν σήμερα για τους στόχους του θεσμού της υιοθεσίας. Οι αντιλήψεις αυτές επέδρασαν κυρίως στη θέσπιση νέων κριτηρίων καταλληλότητας των υποψήφιων θετών γονέων, ενώ επικεντρώθηκε στην προετοιμασία τους για το ρόλο που πρόκειται να αναλάβουν και στην παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής βοήθειας και στήριξης μετά την υιοθεσία. (Γιάννης Τρισελιώτης - Τασούλα Κουσίδου, 1988)

Μελέτες παρακολούθησης υιοθεσιών, έρευνες και η μακρόχρονη συνεργασία των κοινωνικών οργανώσεων με θετούς γονείς, θετά παιδιά και υιοθετημένους ενήλικες, κυρίως στο εξωτερικό αλλά και στην Ελλάδα, έδωσαν μεγάλο υλικό με βάση το οποίο διαμορφώθηκαν οι σύγχρονες αυτές αντιλήψεις.

Πολύ σημαντικές προϋποθέσεις είναι να δοθεί στο υιοθετημένο παιδί ένα σταθερό οικογενειακό περιβάλλον και οι υλικές συνθήκες διαβίωσης. Όμως αυτά μόνο δεν είναι αρκετά. Για να γίνει σήμερα κάποιος θετός γονέας χρειάζονται κάποιες προϋποθέσεις που κατά κανόνα δεν απασχολούν στο μέγιστο του φυσικού παιδιού.

Οι ειδικές αυτές προϋποθέσεις των θετών γονέων είναι σύμφωνα με την Τ. Κουσίδου (1988):

3.

αποδοχή ή η προσαρμογή των θετών γονέων στο πρόβλημα της ατεκνίας τους. Το ζευγάρι δε θα πρέπει να βιώνει την ατεκνία του ως κάποια μειονεξία. Θα πρέπει και οι δύο σύντροφοι να επεξεργαστούν, ίσως και με κάποια βοήθεια, τα συναισθήματά τους και να συνεχίσουν την πορεία της ζωής τους.

4.

α υγιή και κατά προτίμηση παιδοκεντρικά κίνητρα για την υιοθεσία. Τα ζευγάρια θα πρέπει να καταλάβουν τη σημαντικότητα της φροντίδας ενός υιοθετημένου παιδιού και να μην προβαίνουν στην πράξη αυτή για να ικανοποιήσουν προσωπικές φιλοδοξίες όπως π.χ. σταθεροποίηση γάμου, κ.α

5.

ι θέτοι γονείς να είναι απαλλαγμένοι από το άγχος της κληρονομικότητας. Να μην ανάγουν λόγου χάρη, όπως γινόταν τα παλαιότερα χρόνια, τα πιθανά μελλοντικά προβλήματα του παιδιού στην «κακή» του κληρονομικότητα.

6.

α είναι απαλλαγμένοι από προκαταλήψεις και συναισθήματα απόρριψης προς μειονότητες

και περιθωριακές ομάδες. Πολλοί γονείς επιθυμούν να υιοθετήσουν αλλά είναι επηρεασμένοι από το στίγμα της προκατάληψης για την ανύπαντρη μητέρα και τα παιδιά των ιδρυμάτων.

7.

α είναι ευέλικτοι στο να αποδεχτούν τις ικανότητες, τις κλίσεις ή τις αδυναμίες του παιδιού. Δηλαδή, να μην προσπαθήσουν οι θετοί γονείς να αγνοήσουν τυχόν κληρονομικές προδιαθέσεις του παιδιού.

8.

α κατανοούν και να αποδέχονται ότι το παιδί τους έχει ένα παρελθόν, ένα ξεκίνημα στη ζωή που του ανήκει, που είναι μέρος της ταυτότητάς του και που πρέπει να γνωρίζει προκειμένου να ολοκληρωθεί ψυχοκοινωνικά ως άτομο. (Γ. Τρισελιώτης – Τ. Κουσίδου, 1988)

3.8 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ

Όλα τα νεογνά, βρέφη, νήπια ή ακόμα και μεγαλύτερα παιδιά , τα οποία είναι ορφανά, έχουν εγκαταλειφθεί από τους γονείς τους ή έχουν προσφερθεί για υιοθεσία, κυρίως από ανύπαντρες μητέρες νεαρής ηλικίας τοποθετούνται στα κέντρα που προορίζονται για την προστασία των παιδιών.

Η προσπάθεια, ώστε να υπάρξει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα της όλης διαδικασίας πρέπει να ξεκινάει από την εγκυμοσύνη. Για το λόγο αυτό έχει δημιουργηθεί ένα ειδικό περίπτερο φιλοξενίας εγκύων και λεχωιδών γυναικών οι οποίες είναι τις περισσότερες φορές ανύπαντρες.

Επίσης σημαντική είναι η προσπάθεια που καταβάλλεται, ώστε η παραμονή των παιδιών μέσα στα κέντρα να είναι όσο το δυνατόν συντομότερη και να εξασφαλίζεται γι' αυτά έγκαιρα ένα υγιές οικογενειακό περιβάλλον. Κατά τη διάρκεια της παραμονής τους, η ιδρυματική προστασία συνίσταται στη φροντίδα των νηπίων σε μικρές ομάδες των 10-12 ατόμων με τι ίδιο εκπαιδευμένο βρεφοκομικό προσωπικό, για να επιτευχθεί ένας ψυχικός δεσμός και οι τελευταίοι να παίξουν ένα ρόλο υποκατάστατου της μητέρας μέχρι να υιοθετηθούν. Τα παιδιά εκείνα που δε θα υιοθετηθούν προωθούνται να ζήσουν σε ανάδοχες οικογένειες ή σε παιδικά χωριά S.O.S.

Τα στάδια τα οποία περνούν οι υποψήφιοι θετοί γονείς για να ολοκληρωθεί μια υιοθεσία

είναι τα ακόλουθα:

Στάδιο ενημέρωσης.

Αρχικά γίνεται μια πρώτη επικοινωνία των ενδιαφερομένων υποψήφιων θετών γονέων με το κέντρο για πληροφόρηση. Στη συνέχεια οι ενδιαφερόμενοι συμμετέχουν σε μια ενημερωτική συγκέντρωση ή σε κάποια ατομική συνέντευξη, υποβάλλουν αίτηση και τέλος παίρνεται απόφαση από το κέντρο να προχωρήσουν και να ενταχθούν σε ομάδα προετοιμασίας.

Στάδιο προετοιμασίας.

Στο στάδιο προετοιμασίας οι υποψήφιοι θετοί γονείς παρακολουθούν έξι συνεδρίες με ομάδες προετοιμασίας και εφόσον αποδειχθούν ικανοί προχωρούν και πραγματοποιείται η παραπομπή τους σε κοινωνικό λειτουργό, ώστε να γίνει οικογενειακή μελέτη, η οποία περιλαμβάνει ατομικές και από κοινού συνεντεύξεις με τους δύο συζύγους καθώς και την οικογένεια και εξετάζονται όλα τα δικαιολογητικά των υποψηφίων.

Στάδιο σύνδεσης του παιδιού με την οικογένεια.

Σε αυτό το στάδιο ανακοινώνεται η απόφαση του Συμβουλίου για έγκριση των αιτούντων και συνεχίζεται η συνεργασία κοινωνικού λειτουργού και οικογένειας για την επιλογή παιδιού. Σε περίπτωση που το παιδί είναι μεγαλύτερης ηλικίας τότε υπάρχει και συνεργασία μεταξύ αυτού και του κοινωνικού λειτουργού. Στη συνέχεια εφόσον όλα εξελίσσονται θετικά δίνεται η απόφαση του συμβουλίου για τοποθέτηση του παιδιού στην οικογένεια και γίνεται μια οριστική γνωριμία παιδιού και οικογένειας, ενώ ταυτόχρονα δίνονται όλες οι κατευθύνσεις για ομαλή προσαρμογή. Αν δεν παρουσιαστεί κάποιο πρόβλημα γίνεται η οριστική τοποθέτηση του παιδιού στην οικογένεια.

Στάδιο οριστικοποίησης της τοποθέτησης.

Στο τέταρτο και τελευταίο στάδιο το παιδί μένει σε ένα καινούριο περιβάλλον κάτω από την επιτήρηση του επιστημονικού προσωπικού. Έπειτα κινείται η νομική διαδικασία για την κατοχύρωση της υιοθεσίας με την υποβολή σχετικής αίτησης υιοθεσίας στο δικαστήριο. Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία στο αρμόδιο δικαστήριο οι θετοί γονείς έχουν οριστικά πλέον τη γονική εξουσία. Έτσι το υιοθετημένο παιδί έχει όλα τα δικαιώματα του γνήσιου-φυσικού παιδιού.

Ο ληξίαρχος που καταχωρεί την πράξη της υιοθεσίας στα σχετικά μητρώα, χορηγεί υποχρεωτικά απόσπασμα της ληξιαρχικής πράξης γεννήσεως, χωρίς να αναφέρει οποιοδήποτε στοιχείο το οποίο να αποδεικνύει την υιοθεσία. Ως τόπος γεννήσεως αναφέρεται ο τόπος

κατοικίας όταν έγινε η υιοθεσία. Το θετό παιδί από νομικής πλευράς θεωρείται γνήσιο ως προς το ζευγάρι που το υιοθέτησε, όχι όμως και για τους συγγενείς του ζευγαριού.(Θωμαΐδης Θ. 1989)

3.9 ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ ΤΟ ΥΙΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΑΤΟΜΟ

Το υιοθετημένο άτομο από τη στιγμή που του αποκαλύπτεται το γεγονός της υιοθεσίας του είναι απόλυτα φυσικό να αντιμετωπίσει προβλήματα και δυσκολίες που θα χρειαστεί να αντιμετωπίσει. Τα προβλήματα αυτά μπορεί να είναι ψυχολογικά, προβλήματα συμπεριφοράς ή εκπαίδευσης. Είναι απαραίτητο όμως να διαχωρίσουμε τα τυχόν προβλήματα που θα παρουσιαστούν από το γεγονός της υιοθεσίας, με τα προβλήματα που θα παρουσιαστούν στο υιοθετημένο άτομο και προέρχονται είτε από γενετικούς παράγοντες, είτε από την επίδραση της θετής οικογένειας, είτε από άλλους παράγοντες που δε σχετίζονται με την υιοθεσία.

Σύμφωνα με μελέτες φαίνεται ότι εφτά στις δέκα υιοθεσίες παιδιών που τοποθετήθηκαν στη θετή τους οικογένεια όταν ήταν ενός έτους ή και μικρότερα είχαν πολύ καλή και επιτυχημένη πορεία στη ζωή τους. Αυτό είναι μια απόδειξη ότι πολλές από τις δυσκολίες που εμφανίζονται στην παιδική ηλικία εξαφανίζονται κατά την ενηλικίωση του παιδιού. Αντίθετα όταν τα παιδιά υιοθετούνται σε μεγαλύτερη ηλικία τα πράγματα γίνονται πιο περίπλοκα, αφού είναι πολύ πιο δύσκολο να προσαρμοστούν στη καινούρια τους οικογένεια. Ίσως το παιδί έχει κακές αναμνήσεις από το προηγούμενο οικογενειακό περιβάλλον και σε αυτή τη περίπτωση τα πράγματα γίνονται ακόμα δυσκολότερα.(Τσιάντης, 1994)

Σύμφωνα με τον Τσιάντη το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει το υιοθετημένο άτομο είναι η κατανόηση της ύπαρξης δύο οικογενειών, μιας βιολογικής και μιας ψυχολογικής. Το υιοθετημένο άτομο από παιδί κιόλας πρέπει να αρχίσει σταδιακά να καταλαβαίνει ότι έχει δύο οικογένειες. Στη φάση αυτή όμως υπάρχει ο κίνδυνος το παιδί να αρχίζει να βλέπει τον εαυτό του διαφορετικό από τα υπόλοιπα παιδιά. Σημαντικό ρόλο κατέχει και η αντίληψη της κοινότητας για τα υιοθετημένα άτομα, η οποία μπορεί να επιδράσει θετικά ή όχι στην αυτοεκτίμηση του ατόμου. Παράλληλα το υιοθετημένο άτομο έχει να αντιμετωπίσει και το πρόβλημα της απώλειας, όταν πια συνειδητοποιήσει την απουσία των φυσικών του γονιών. Αυτή η απώλεια αφήνει στο υιοθετημένο άτομο συναισθήματα απελπισίας, κατάθλιψης και θυμού. Για την καλύτερη αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος θα πρέπει το παιδί να νιώσει μέσα στη θετή οικογένεια την αγάπη, τη στοργή και τη φροντίδα που θα του παρείχαν και οι βιολογικοί του γονείς. Να νιώσει ότι αποτελεί

αναπόσπαστο μέρος της νεας του οικογένειας. Όμως ακόμα και η σωστή αντιμετώπιση του θέματος αφήνει το παιδί αδύναμο και ευάλωτο σε σοβαρές απώλειες στη ζωή του, όπως ο θάνατος του θετού γονέα.

Αυτή η αίσθηση της απώλειας που βιώνει το υιοθετημένο άτομο οδηγεί και σε ένα άλλο συναίσθημα, αυτό της απόρριψης. Για τα υιοθετημένα άτομα αυτό που συμβαίνει είναι τραγικό γιατί όχι μόνο έχασαν τους γονείς τους αλλά νιώθουν ότι απορρίφθηκαν κιόλας από τους ίδιους τους τους γονείς. Επομένως αντιλαμβάνονται ότι ίσως οι γονείς τους δε τους ήθελαν, δεν τους αγαπούσαν και δεν αξίζει να τους αγαπάνε. Εάν δεν αντιμετωπιστεί αυτό το συναίσθημα της απόρριψης μπορεί να δημιουργηθεί στο υιοθετημένο άτομο κακή εικόνα του εαυτού του και να φτάσει στο σημείο να μην εκτιμά αυτό που πραγματικά είναι. Δεν είναι καθόλου περίεργο το γεγονός ότι σε πολλές μελέτες παρουσιάστηκε ότι τα υιοθετημένα άτομα θέλουν να γνωρίζουν αν οι φυσικοί τους γονείς τα ήθελαν ή όχι πριν τα δώσουν για υιοθεσία.

Σε περίπτωση που μάθουν ότι οι γονείς τους τα ήθελαν, όμως για διαφορετικούς λόγους αναγκάστηκαν να φτάσουν στη λύση της υιοθεσίας μπορούν πιο εύκολα να αντιμετωπίσουν το αίσθημα της απόρριψης. (Τσιάντης, 1994)

Σύμφωνα με τον Θωμαΐδη παρόμοιες δυσκολίες αντιμετωπίζει το υιοθετημένο παιδί όταν δε γνωρίζει ότι είναι υιοθετημένο και αρχίζει να υποψιάζεται ποιά είναι η πραγματική αλήθεια.

Το παιδί ανακαλύπτει σιγά- σιγά ότι δε μοιάζει ούτε στα εξωτερικά ούτε στα εσωτερικά χαρακτηριστικά με τους γονείς του, γεγονός που αρχίζει να το συζητάει με συμμαθητές, φίλους και γνωστούς. Είναι πολύ πιθανό λοιπόν να μάθει από άλλους την αλήθεια, με το ενδεχόμενο μιας ψυχολογικής κατάπτωσης, ιδιαίτερα αν βρίσκεται στην κρίσιμη ηλικία της εφηβίας. Για το λόγο αυτό το υιοθετημένο παιδί πρέπει να μεγαλώσει από τους θετούς γονείς μαθαίνοντας ποιά είναι η πραγματική αλήθεια.

Άλλη δυσκολία που μπορεί να εμφανιστεί στο υιοθετημένο άτομο είναι η γέννηση ενός δεύτερου παιδιού, φυσικού αυτή τη φορά, που θα προκαλέσει τριγμούς στην ισορροπία της οικογένειας. Το υιοθετημένο άτομο γνωρίζοντας ότι είναι υιοθετημένο υπάρχει περίπτωση να νιώθει ξένο σώμα στην οικογένεια και να πιστεύει ότι δίνεται μεγαλύτερη φροντίδα, προσοχή και αγάπη στο δεύτερο παιδί, το οποίο όχι μόνο το μεγαλώνουν αλλά το έχουν γεννήσει οι γονείς του. Το ζήτημα αυτό χρειάζεται ιδιαίτερα λεπτό και προσεκτικό χειρισμό από τους γονείς, ενώ θα ωφελούσε και η παροχή βοήθειας από κάποιους ειδικούς σε θέματα υιοθεσίας για την καλύτερη αντιμετώπιση του προβλήματος.

Γενικότερα ο ρόλος των θετών γονέων υποστηρίζει ο Θωμαΐδης είναι σημαντικότερος αν αναλογιστούμε ότι οι θετοί γονείς συνήθως είναι υπερπροστατευτικοί προς τα υιοθετημένα παιδιά και υποχωρητικοί στις ιδιοτροπίες τους σε μεγάλο βαθμό, τόσο που πολλές φορές τα χαλάνε. Έτσι

τα παιδιά γίνονται επιθετικά ή αντίθετα είναι υποχωρητικά και εξαρτημένα τόσο ώστε να μην παίρνουν τις απαιτούμενες πρωτοβουλίες. Πρέπει όμως να σημειώσουμε ότι οχτώ στα δέκα υιοθετημένα προβληματικά παιδιά εξελίσσονται αργότερα σε απόλυτα φυσιολογικούς ενήλικες που παίζουν ενεργό ρόλο στην κοινωνία μας.(Θωμαΐδης Θ.Σ., 1989)

Σύμφωνα με τον Τσιάντη τα υιοθετημένα άτομα στην πλειοψηφία τους επιτυγχάνουν να ανταπεξέλθουν στα προβλήματα και στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όταν πλέον γνωρίζουν ότι είναι υιοθετημένα. Αντιμετωπίζουν με επιτυχία την ιδέα των δύο οικογενειών και τη σκέψη της απώλειας καθώς και της απόρριψης. Το γεγονός ότι τα υιοθετημένα παιδιά εμφανίζουν περισσότερα προβλήματα προσαρμοστικότητας στην εφηβεία τους από τα άλλα παιδιά δε σημαίνει ότι δε μπορούν να πραγματοποιήσουν την επίτευξη της επίλυσης των προβλημάτων τους, που άλλα παιδιά στην ηλικία τους για διαφορετικούς λόγους δε μπορούν να αντιμετωπίσουν. Αυτό είναι ένα θετικό σημείο που πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα για το θεσμό της υιοθεσίας, γιατί σύμφωνα με τις μελέτες οι δυσκολίες των υιοθετημένων ατόμων μπορούν και πρέπει να ξεπερνιούνται με την πάροδο του χρόνου.(Τσιάντης ,1994)

3.10 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην υιοθεσία ξεκινά από τη στιγμή που γίνεται η αίτηση των υποψήφιων θετών γονέων και τελειώνει με την κατάθεση της κοινωνικής έρευνας στο δικαστήριο. Κεντρικός του στόχος είναι η διασφάλιση των ουσιαστικών συμφερόντων του παιδιού. Για να επιτύχει σ' αυτή την αποστολή ο Κοινωνικός Λειτουργός χρειάζεται να συνεργαστεί με τους φυσικούς γονείς ή όποιον άλλο έχει την κηδεμονία του παιδιού, ώστε να συλλέξει τα απαραίτητα στοιχεία για τις ανάγκες, την υγεία, την προσωπικότητα και τις επιθυμίες του παιδιού, εφόσον δεν πρόκειται για βρέφος.

Επιπλέον χρειάζεται να συνεργαστεί με τους φυσικούς γονείς για να μάθει τις πραγματικές τους επιθυμίες και τα συναισθήματά τους για το παιδί και την πιθανή υιοθεσία του.Θα πρέπει οι φυσικοί γονείς να βοηθηθούν να αποφασίσουν αν πράγματι θέλουν να προχωρήσουν στην πράξη της υιοθεσίας , που σημαίνει ότι θα αποχωριστούν οριστικά και αμετάκλητα το παιδί τους. Το ίδιο ισχύει και για την άγαμη μητέρα, η οποία έχει να αντιμετωπίσει μια πιο σύνθετη κατάσταση αφού έχει να λάβει υπ' όψη της και την αποδοκιμασία κατα κανόνα του κοινωνικού περιβάλλοντος, σε

περίπτωση που αποφασίσει να κρατήσει το παιδί.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός πρέπει ακόμα να γνωρίσει τους υποψήφιους θετούς γονείς και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, ώστε να κάνει το σωστό σχεδιασμό: το κατάλληλο παιδί για την κατάλληλη οικογένεια. Από αυτό τον σωστό συνδιασμό εξαρτάται, σε πολύ μεγάλο βαθμό, η επιτυχής έκβαση της υιοθεσίας.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, η οποία είναι πολύ χρονοβόρα και πολύ φορτισμένη συναισθηματικά ο Κοινωνικός Λειτουργός πρέπει να έχει συχνή επαφή με τους υποψήφιους θετούς γονείς, ώστε να ξεκαθαρίσουν τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις προσδοκίες τους σχετικά με την επικείμενη απόφαση. Επίσης επειδή τα άτεκνα ζευγάρια έχουν πολλά συναισθήματα μειονεξίας θα πρέπει να βοηθηθούν, έτσι ώστε να αποδεχτούν ή να προσαρμοστούν στο πρόβλημα της ατεκνίας τους. (Σταθόπουλος, 1995)

Πιο συγκεκριμένα το έργο του Κοινωνικού Λειτουργού περιλαμβάνει:

- Παραλαμβάνει κάθε αίτηση για υιοθεσία προερχόμενη είτε από τον κηδεμόνα του ανηλίκου είτε από τους υποψήφιους θετούς γονείς.
- Διεξάγει κοινωνική έρευνα τόσο για τη φυσική οικογένεια όσο και για την οικογένεια των υποψήφιων θετών γονέων. Διερευνά και μελετά εάν υφίστανται οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθεσία.
- Στη φάση που προηγείται της υιοθεσίας, συνεργάζεται στενά με τους φυσικούς γονείς όσο και με τους μέλλοντες θετούς, τους οποίους προετοιμάζει ψυχολογικά για την υιοθεσία, τους ενημερώνει για την διαδικασία και προσφέρει κάθε δυνατή βοήθεια για την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων.

Συνεργάζεται με το παιδί, το προετοιμάζει για τη προσαρμογή του στο νέο οικογενειακό περιβάλλον και μεριμνά για τη σταδιακή του ένταξη.

- Συντάσσει έκθεση κοινωνικής μελέτης που περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία που συνηγορούν υπέρ της υιοθεσίας, παρευρίσκεται στο δικαστήριο όπου διεξάγεται συζήτηση και πληροφορεί το δικαστή για κάθε θέμα.

Μετά τη υιοθεσία παρακολουθεί και συνεργάζεται με τους θετούς γονείς για την αντιμετώπιση και διευθέτηση κάποιου πιθανού προβλήματος.

- Συνεχίζει την παρακολούθηση με τους φυσικούς γονείς και συνεργάζεται ιδιαίτερα με τις άγαμες μητέρες είτε ατομικά είτε με ομάδες για την επίλυση ατομικών και κοινωνικών προβλημάτων ή τις παραπέμπει σε αρμόδιες κοινωνικές οργανώσεις.

Συνεργάζεται με τους απορριπτόμενους υποψήφιους για τη δυνατόν καλύτερη αντιμετώπιση προβλημάτων που προκύπτουν από την απόρριψη της αίτησής τους.

Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού είναι ιδιαίτερα λεπτός και απαιτεί προσεκτικό

χειρισμό, όταν μάλιστα υπάρχουν στο ιστορικό του παιδιού τέτοια στοιχεία που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά την εικόνα που έχει σχηματίσει για τους φυσικούς γονείς και για τον τρόπο που το έδωσαν για υιοθεσία. (Περιοδικό Ιατρικής, 1974)

Ο Κοινωνικός Λειτουργός έχει επίσης να ασχοληθεί με τέσσερα ζητήματα τα οποία είναι σημαντικά στη δουλειά του. Αυτά είναι:

- Ø **Η καταλληλότητα των υποψήφιων γονέων:** μέσα στις αρμοδιότητες του κοινωνικού λειτουργού περιλαμβάνεται το να ερευνήσει και την καταλληλότητα των υποψήφιων θετών γονέων, η οποία πρέπει να βασίζεται σε ορισμένα κριτήρια που είναι: αν τα κίνητρά τους για την υιοθεσία είναι παιδοκεντρικά, το πως βιώνει το ζευγάρι το γεγονός της ατεκνίας του, τη συναισθηματική τους ωριμότητα και τη σχέση τους μέσα στο γάμο.
- Ø **Η ιατρική αξιολόγηση του παιδιού:** όταν οι υποψήφιοι θετοί γονείς θελήσουν την υιοθεσία ενός παιδιού με πρόβλημα υγείας, αναλαμβάνουν να φέρουν εις πέρας ένα δύσκολο έργο. Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού σε αυτό το σημείο είναι να βοηθήσει τους θετούς γονείς να κατανοήσουν ότι θέλουν πραγματικά να αναλάβουν ένα παιδί με προβλήματα υγείας. Αυτό σημαίνει ότι τα παιδιά με προβλήματα υγείας χρειάζονται γονείς που να τους προσφέρουν πολύ αγάπη και να είναι ώριμοι ώστε να μπορέσουν να ολοκληρώσουν το έργο που έχουν αναλάβει.
- Ø **Η ενημέρωση του θετού παιδιού:** από πολλούς επιστήμονες υποστηρίζεται ότι το παιδί θα πρέπει να ενημερώνεται για την υιοθεσία του από πολύ μικρή ηλικία, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες που απορρέουν από τα διάφορα στάδια εξέλιξής του. Η ηλικία που μπορεί να ενημερωθεί το παιδί για την υιοθεσία του είναι μεταξύ πέντε και οκτώ ετών. Εδώ ο Κοινωνικός Λειτουργός συνεργάζεται με τους θετούς γονείς, προετοιμάζοντάς τους για τη μαλλοντική ενημέρωση του παιδιού την οποία πολλοί γονείς την αντιμετωπίζουν με φόβο.
- Ø **Αναζήτηση ριζών:** ο Κοινωνικός Λειτουργός θα πρέπει να αναγνωρίζει ότι είναι δικαίωμα του θετού παιδιού να μαθει κάποιες πληροφορίες για τη βιολογική του οικογένεια, γι' αυτό είναι υποχρέωση των κοινωνικών υπηρεσιών να ανταποκριθούν στο αίτημα του θετού παιδιού.

(Κέντρο βρεφών «Η ΜΗΤΕΡΑ», 1983 & Γ. Τρισελιώτης-Τ. Κουσίδου, 1989)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΑΠΟ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΑ ΖΕΥΓΑΡΙΑ

4.1 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το Σύμφωνο Συμβίωσης είναι ένα ιδιωτικό συμφωνητικό που υπογράφεται σε συμβολαιογράφο, με το οποίο δύο ενήλικες ετερόφιλοι οργανώνουν τη συμβίωσή τους.

Το Σύμφωνο Συμβίωσης ισχύει από την κατάθεση ενός αντιγράφου αυτού στο ληξιαρχο του τόπου κατοικίας των συμβαλλομένων, το οποίο καταχωρείται σε ειδικό βιβλίο του ληξιαρχείου.

Η σύναψη του συμφώνου συμβίωσης δεν επιτρέπεται όταν:

- Αν υπάρχει γάμος ή σύμφωνο συμβίωσης των ενδιαφερόμενων προσώπων ή του ενός από αυτά.
- Μεταξύ συγγενών εξ αίματος σε ευθεία γραμμή απεριορίστως και εκ πλαγίου μέχρι και τον τέταρτο βαθμό, καθώς και μεταξύ συγγενών εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή απεριορίστως.
- Μεταξύ εκείνου που υιοθέτησε και αυτού που υιοθετήθηκε.

Όταν παραβιάζεται μια από τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις, το σύμφωνο συμβίωσης είναι άκυρο. Την ακυρότητα του συμφώνου συμβίωσης μπορεί να επικαλεσθεί, εκτός από τους συμβληθέντες και οποιος προβάλλει έννομο συμφέρον οικογενειακής ή περιουσιακής φύσης. Ο εισαγγελέας μπορεί να ζητήσει αυτεπαγγέλτως την αναγνώριση της ακυρότητας, αν το σύμφωνο συμβίωσης αντίκειται στη δημόσια τάξη.

Το Σύμφωνο Συμβίωσης λύεται:

- με συμφωνία των συμβληθέντων, που γίνεται αυτοπροσώπως με συμβολαιογραφικό έγγραφο
- με μονομερή συμβολαιογραφική δήλωση, αφότου αυτή κοινοποιηθεί με δικαστικό

επιμελητή στον άλλο και

- αυτοδικαίως, αν συναφθεί γάμος είτε μεταξύ των συμβληθέντων είτε μεταξύ ενός απο αυτους και τρίτου.

Η λύση του Συμφώνου Συμβίωσης ισχύει απο την κατάθεση του συμβολαιογραφικού εγγράφου ή της μονομερούς δήλωσης στον ληξίαρχο, όπου έχει καταχωρηθεί και η σύσταση αυτού.

Η σύναψη του Συμφώνου Συμβίωσης δεν μεταβάλλει το επώνυμο των συμβληθέντων. Ο καθένας μπορεί, εφόσον συγκατατίθεται ο άλλος, να χρησιμοποιεί στις κοινωνικές σχέσεις το επώνυμο του άλλου ή να το προσθέσει στο δικό του. Επίσης, το τέκνο που γεννήθηκε κατά τη διάρκεια του Συμφώνου Συμβίωσης ή εντός τριακοσίων ημερών απο τη λύση ή την αναγνώριση της ακυρότητας του, φέρει το επώνυμο που επέλεξαν οι γονείς του με κοινή και αμετάκλητη δήλωση τους που περιέχεται στο Σύμφωνο ή σε μεταγενέστερο συμβολαιογραφικό έγγραφο, πριν τη γέννηση του πρώτου τέκνου. Το επώνυμο που επιλέγεται είναι κοινό για ολα τα τέκνα και είναι υποχρεωτικά το επώνυμο του ενός απο τους γονείς ή συνδυασμός των επωνύμων τους. Σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερα από δύο επώνυμα. Αν η δήλωση παραλειφθεί, το τέκνο θα έχει σύνθετο επώνυμο, αποτελούμενο απο το επώνυμο και των δύο γονέων του. Αν το επώνυμο του ενός ή και των δύο γονέων είναι σύνθετο, το επώνυμο του τέκνου θα σχηματιστεί με το πρώτο απο τα δύο επώνυμα.

Επιπρόσθετα, το τέκνο που γεννήθηκε κατά τη διάρκεια του Συμφώνου Συμβίωσης ή εντός τριακοσίων ημερών από τη λύση ή την αναγνώριση της ακυρότητας του, έχει πατέρα τον άνδρα με τον οποίο η μητέρα κατάρτισε το σύμφωνο. Το τεκμήριο ανατρέπεται με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, χωρίς να επηρεάζει την πατρότητα των τέκνων. Την γονική μέριμνα του τέκνου που γεννήθηκε κατά τη διάρκεια Συμφώνου Συμβίωσης ή μέσα σε τριακόσιες ημέρες από τη λύση ή την αναγνώριση της ακυρότητας του, ανήκει στους δύο γονείς και ασκείται από κοινού. Οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα για τη γονική μέριμνα των τέκνων που κατάγονται από γάμο εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση αυτή.

Με το Σύμφωνο Συμβίωσης ή και με μεταγενέστερο συμβολαιογραφικό έγγραφο μπορεί να ρυθμίζονται οι περιουσιακές σχέσεις των συμβληθέντων και ιδίως η τύχη των περιουσιακών στοιχείων που θα αποκτηθούν κατά τη διάρκεια του συμφώνου. Αν δεν υπάρχει συμφωνία για τα αποκτήματα, το κάθε μέρος έχει, μετά τη λύση του συμφώνου, αξίωση κατά του άλλου για οτι απέκτησε και με τη δική του συμβολή. Η αξίωση αυτή δεν γεννάται στο πρόσωπο των κληρονόμων του δικαιούχου, δεν εκχωρείται, ούτε κληρονομείται από αυτους, στρέφεται όμως κατά των κληρονόμων του υπόχρεου. Η αξίωση παραγράφεται δύο έτη μετά τη λύση του συμφώνου.

Με το Σύμφωνο Συμβίωσης ή και με μεταγενέστερο συμβολαιογραφικό έγγραφο ρυθμίζονται και θέματα διατροφής των συμβαλλομένων, δηλαδή, μπορεί να περιέχεται συμφωνία

με την οποία αναλαμβάνεται, είτε απο το ένα ή το άλλο μέρος, είτε αμοιβαίως, υποχρέωση διατροφής μόνο για την περίπτωση κατά την οποία, μετά τη λύση του συμφώνου, το ένα από τα μέρη δεν μπορεί να εξασφαλίσει τη διατροφή του από τα εισοδήματά του ή την περιουσία του. Δεν έχει υποχρέωση διατροφής εκείνος, που εν οψει και των λοιπών υποχρεώσεων του, δεν είναι σε θέση να τη δώσει χωρίς να διακινδυνεύσει η δική του διατροφή. Η υποχρέωση αυτή δεν βαρύνει τους κληρονόμους του υπόχρεου.

Ο δικαιούχος διατροφής από το Σύμφωνο Συμβίωσης συμπορεύεται, ως προς το δικαίωμα διατροφής, με τον διαζευγμένο σύζυγο του υπόχρεου. Ο υπόχρεος διατροφής, μετά τη λύση του Συμφώνου Συμβίωσης, δεν μπορεί να επικαλεσθεί την υποχρέωσή του αυτή, προκειμένου να απαλλαγεί, εν όλω ή εν μέρει, από την υποχρέωση συνεισφοράς ή διατροφής του συζύγου ή ανήλικων τέκνων του.

Όταν, λόγω θανάτου, επέλθει λύση του Συμφώνου Συμβίωσης, αυτός που επιζεί έχει κληρονομικό δικαίωμα εξ αδιαθέτου, το οποίο ανέρχεται στο έκτο της κληρονομιάς, αν συντρέχει με κληρονόμους της πρώτης τάξης. Στο τρίτο, αν συντρέχει με κληρονόμους άλλων τάξεων και σε ολόκληρη την κληρονομιά, αν δεν υπάρχει συγγενής του κληρονομούμενου, που να καλείται ως εξ αδιαθέτου κληρονόμος.

Την ίδια περίοδο, κατατέθηκε απο την αντιπολίτευση στη βουλή αντίστοιχο Σύμφωνο Συμβίωσης για τα ομόφυλα ζευγάρια, ώστε να ρυθμιστούν τα δικαιώματά τους και στη χώρα μας, το οποίο όμως δεν έγινε δεκτό και ψηφίστηκε αρνητικά. (Υπουργείο Δικαιοσύνης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, www.ministryofjustice.gr)

4.1.1 ΤΙ ΙΣΧΥΕΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΝ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΟΣΜΟ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΑΜΟ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΩΝ

Ολλανδία – Κάτω Χώρες: Η πρώτη χώρα που έδωσε πλήρη δικαιώματα γάμου για όλα τα ζευγάρια χωρίς καμία διάκριση, με ισχύ απο 1η Απριλίου 2001. Η βασίλισσα Beatrix υπέγραψε στις 21 Δεκεμβρίου 2000 τους δυο νόμους, για τον γάμο (26672) και την υιοθεσία (26673), που δημοσιεύτηκαν στις 11 Ιανουαρίου 2001. Ένας τρίτος νόμος για τις περιπτώσεις όπου μόνο μια απο

τις συντρόφους έχει Ολλανδική υπηκοότητα ή κατοικία επικυρώθηκε, δημοσιεύτηκε και ισχύει τις ίδιες ημερομηνίες. Τέλος ο νόμος 27256 ρυθμίζει διάφορες λεπτομέρειες απαραίτητες για την εφαρμογή των παραπάνω, όπως για παράδειγμα εκφράσεις που να μην αναφέρονται σε κανένα συγκεκριμένο φύλο, αναφερόμενες σε γονείς και συζύγους.

Σύμφωνα με τον Ολλανδικό νόμο για το γάμο: Τα μέλη του υποψήφιου ζευγαριού πρέπει να είναι Ολλανδοί ή ένα τουλάχιστον μέλος να είναι Ολλανδός ή Ολλανδή ή ένα τουλάχιστον μέλος να είναι μόνιμος κάτοικος Ολλανδίας, όπως ισχύει για κάθε ζευγάρι που θέλει να παντρευτεί στη χώρα αυτή. Θα πρέπει να αποδείξουν ότι δεν είναι ήδη παντρεμένοι. Αν το ένα μέλος είναι από την Ολλανδία και το άλλο δεν είναι, θα πρέπει να αποδείξουν ότι ζουν μαζί για δύο χρόνια ή ότι το αλλοδαπό μέλος έχει εισόδημα στη χώρα και μοιράζεται τη ζωή του με τον/την σύντροφο όσο το δυνατόν περισσότερο ή ο Ολλανδός/ή να έχει αρκετά καλό εισόδημα το μήνα και να υπογράψει υπεύθυνη δήλωση ότι θα υποστηρίξει οικονομικά τον/την άλλο/η για πέντε χρόνια..

Όπως και τα ετερόφυλα ζευγάρια μετά από τρία χρόνια κοινής ζωής μπορούν να κάνουν αίτηση για δικαστική έγκριση υιοθεσίας και καταργούνται νομικές ασάφειες ή κενά σχετικά με κληρονομίες, συντάξεις, φορολογία και διαζύγια. Δεν επιτρέπονται κοινές υιοθεσίες παιδιών που προέρχονται από χώρες που δεν υποστηρίζουν πλήρως τους ομόφυλους γάμους και το ίδιο δικαίωμα υιοθεσίας. Τέτοια παιδιά μπορούν να υιοθετηθούν μόνο από ετερόφυλα ζευγάρια ή από ένα άτομο.

Οι πρώτοι νόμιμοι γάμοι ομόφυλων ζευγαριών στον πλανήτη έγιναν στο δημαρχείο του Αμστερνταμ τα ξημερώματα της Κυριακής 1ης Απριλίου 2001, από τον δήμαρχο Job Cohen. Λίγα λεπτά μετά τα μεσάνυχτα παντρεύτηκαν τρία ζευγάρια ανδρών και ένα ζευγάρι γυναικών, παρουσία φίλων και συγγενών. Και τα τέσσερα ζευγάρια ήταν δηλωμένοι σύντροφοι, δηλαδή άλλαξαν το νομικό καθεστώς σε παντρεμένα ζευγάρια. (www.lesbian.gr)

Βέλγιο: Το 2003 έγινε η δεύτερη χώρα στον κόσμο που υποστήριξε το γάμο σε λεσβιακά και ομοφυλόφιλα ζευγάρια. Ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τα ετερόφυλα παντρεμένα ζευγάρια.

Εξαιρέσεις: Δεν υποστηρίζεται η υιοθεσία, ούτε του παιδιού της συντρόφου. Δεν υποστηρίζεται η κοινή γονεϊκή ευθύνη. Η σύζυγος παντρεμένης γυναίκας που τεκνοποιεί στη διάρκεια του γάμου δεν θεωρείται γονέας του παιδιού, ούτε στα παντρεμένα ούτε στα εγγεγραμμένα ομόφυλα ζευγάρια. Ο νόμος ψηφίστηκε τον Ιανουάριο και άρχισε να ισχύει τον Ιούνιο. (www.ilga-europe.org)

Ισπανία: Το 2005 έγινε η τρίτη χώρα που ψήφισε την επέκταση όλων των δικαιωμάτων γάμου ώστε να καλύπτει και τις λεσβίες και τους ομοφυλόφιλους πολίτες. Το μέτρο πρόσθεσε μια πρόταση στον Ισπανικό νόμο περι γάμου: Ο γάμος έχει τις ίδιες προϋποθέσεις και τα ίδια

αποτελέσματα όταν το ζευγάρι είναι ομόφυλο ή ετερόφυλο. Συμπεριλαμβάνει το δικαίωμα κοινής υιοθεσίας.

Νορβηγία: Απο το 1993 ίσχυε συμβόλαιο συμβίωσης αποκλειστικά για ομοφυλόφιλους συμπεριλαμβάνοντας κάθε προνόμιο του γάμου αλλά και πρόβλεψη για τη διάλυση της σχέσης.

Εξαιρέσεις του νόμου: Τα εγγεγραμμένα ζευγάρια δεν μπορούν να υιοθετήσουν, δεν γίνεται τεχνητή γονιμοποίηση σε λεσβιακά ζευγάρια, δεν γίνεται γάμος σε εκκλησία και ένας απο τους συντρόφους πρέπει να είναι Νορβηγός/ή πολίτισσα και να ζει στη Νορβηγία. Η τελετή και το διαζύγιο γίνονται όπως ακριβώς στον πολιτικό γάμο.

Στις 11 Ιουνίου 2008 η βουλή δέχτηκε οριστικά το νόμο για τον πολιτικό γάμο που δεν κάνει διάκριση φύλου και έτσι άνοιξε την δυνατότητα πολιτικού γάμου σε συντρόφους του ίδιου φύλου με όλα τα απορρέοντα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Είναι η τέταρτη χώρα της Ευρώπης και η έκτη στον πλάνήτη που προσφέρει πλήρη ισότητα στο οικογενειακό δίκαιο ανεξάρτητα απο το σεξουαλικό προσανατολισμό, συμπεριλαμβάνοντας τη δυνατότητα κοινής αίτησης υιοθεσίας. Τα λεσβιακά ζευγάρια έχουν δικαίωμα τεχνητής γονιμοποίησης με έξοδα του κράτους. (www.ilga-europe.org)

Δανία: Το 1989, με τροποποίηση το 1999, είναι η πρώτη χώρα που έδωσε σε αναγνωρισμένα ομόφυλα ζευγάρια τα ίδια δικαιώματα με τον πολιτικό γάμο, μόνο που δεν το λέει γάμο αλλά συμβόλαιο συμβίωσης. Ο νόμος της 7ης Ιουνίου 1989 δίνει πλήρεις προστασίες, ευθύνες και τα προνόμια του γάμου. Δηλώνει οτι όλοι οι νόμοι που αναφέρονται σε γάμο και συζύγους ερμηνεύονται ώστε να συμπεριλαμβάνουν τα εγγεγραμμένα ομόφυλα ζευγάρια. Η/ο σύντροφος μπορεί να υιοθετήσει το παιδί της/του συντρόφου του, εκτός απο την περίπτωση που το παιδί έχει υιοθετηθεί απο άλλη χώρα. Το ζευγάρι δεν μπορεί να υιοθετήσει άλλα παιδιά. Δεν επιτρέπεται η τεχνητή γονιμοποίηση για ζευγάρια λεσβιών. Δεν επιτρέπεται γάμος σε εκκλησία αλλά γίνονται θρησκευτικές ευλογίες.

Ισλανδία: Τον Ιούνιο του 2006 γίνονται αλλαγές στο καθεστώς της επιβεβαιωμένης συγκατοίκησης του 1996, για τη βελτίωση της νομικής κατάστασης των ομοφυλόφιλων. Υποστηρίζουν πλήρη τα δικαιώματα υιοθεσίας και υποβοηθούμενης εγκυμοσύνης και προσφέρουν νόμιμα δικαιώματα γάμου. Οι ομόφυλοι συγκατοικοι κερδίζουν το δικαίωμα να δηλώσουν τη συγκατοίκησή τους στις αρχές χωρίς την πλήρη επιβεβαίωση του γάμου, όπως τα ετερόφυλα ζευγάρια. (www.france.qrd.org)

Βρετανία (Ηνωμένο Βασίλειο): Απο τις 5 Δεκεμβρίου 2005 ισχύει το αστικό συμβόλαιο συμβίωσης. Τα ομόφυλα ζευγάρια μπορούν να δηλώνουν τη συντροφικότητά τους στο ληξιαρχείο αποκτώντας δικαιώματα και υποχρεώσεις των παντρεμένων ετερόφυλων ζευγαριών, όπως αποζημίωση ατυχημάτων, ασφάλεια ζωής, μετανάστευση, κληρονομιά, επίδομα συζύγου και

τέκνου και εργασιακά προνόμια. (www.opsi.gov.uk)

Φιλανδία: Απο το 2002 ισχύει το συμβόλαιο συμβίωσης, το οποίο δίνει παρόμοια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τους παντρεμένους συντρόφους. Η ληξιαρχική πράξη εγγραφής και η διάλυση γίνονται παρόμοια με το γάμο. Επιτρέπεται η κοινή κηδεμονία. Δίνει δικαίωμα μετανάστευσης στον αλλοδαπό σύντροφο. Μόνο για ομόφυλα ζευγάρια. (Finnish Act on Registered Partnership, www.finlex.fi)

Σουηδία: Απο το 1995 ισχύει το συμβόλαιο συμβίωσης. Τα εγγεγραμμένα στο ληξιαρχείο ομοφυλόφιλα και λεσβιακά ζευγάρια απολαμβάνουν πολλές απο τις προστασίες, ευθύνες και προνόμια των παντρεμένων ετερόφυλων και μπορούν να υιοθετήσουν παιδιά απο κοινού. Συμπεριλαμβάνεται πρόβλεψη για τη διάλυση της σχέσης. Αναγνωρίζει τα ζευγάρια που παντρεύτηκαν σε άλλες χώρες. Μπορούν να εγγραφούν και μη Σουηδές/οι που κατοικούν στη χώρα πάνω απο δυο χρόνια.

Το 2003 ένας νόμος συγκατοίκησης δίνει όλα τα δικαιώματα και υποχρεώσεις στους συντρόφους που συγκατοικούν χωρίς καμία διάκριση βιολογικού ή κοινωνικού φύλου. Τον Ιανουάριο του 2008 η αντιπολίτευση υποστηρίζει ένα νέο νόμο για το γάμο που να μην κάνει καμία διάκριση φύλου και που θα επιτρέψει στα ομόφυλα ζευγάρια να παντρεύονται στην εκκλησία της Σουηδίας. Πρόσφατα το κεντρικό συμβούλιο της εκκλησίας της Σουηδίας δέχτηκε την πρόταση για τη συγχώνευση των νόμων για το γάμο και τη συμβίωση. Ενώ η εκκλησία της Σουηδίας προσφέρει θρησκευτικές ευχολογίες σε ομόφυλα ζευγάρια και προσκαλεί LGBT ιερείς. (www.france.qrd.org)

Ελβετία: Απο το 2004 τα ομόφυλα ζευγάρια μπορούν να κατοχυρώνουν τη σχέση τους, αποκτώντας τα ίδια δικαιώματα με τα ετερόφυλα ζευγάρια ως προς τη σύνταξη, την ασφάλιση και τη φορολογία. Ο νόμος δεν δίνει δικαίωμα γάμου, αλλαγής ονόματος, υιοθεσίας ή θεραπείες γονιμότητας. (www.pinkcross.ch)

Λουξεμβούργο: Στις 13 Ιανουαρίου 2004 το Συμβούλιο του κράτους πρότεινε την επέκταση του γάμου και στα ομόφυλα ζευγάρια. Ο νόμος δεν συμπεριλαμβάνει γονεϊκά δικαιώματα αλλά δίνει ίδια κοινωνικά δικαιώματα, κοινωνικές παροχές και στα οικονομικά όπως των συζύγων. Δικαιώματα φορολογίας και κληρονομίας δικαιούνται μετά απο τρία χρόνια γάμου. (www.gouvernement.lu)

Γαλλία: Σύμφωνα με το νόμο του 1999, οι σύντροφοι δεσμεύονται σε αμοιβαία υλική βοήθεια και μοιράζονται την ευθύνη για τα χρέη της οικογένειας υπογράφοντας το σχετικό σύμφωνο αμοιβαίας υποστήριξης στο τοπικό δικαστήριο. Η διάλυση επέρχεται με το θάνατο του συντρόφου ή τρεις μήνες μετά απο σχετικό αίτημα ενός απο τους συντρόφους. Ισχύει για κάθε ζευγάρι συγκατοικούντων συντρόφων ανεξάρτητα απο τα φύλα τους. Προσφέρει δικαιώματα

κοντινότερου συγγενή, κληρονομιάς, κοινωνικής ασφάλισης, πρόνοιας και κοινής φορολογίας μετά από τρία χρόνια συντροφικότητας. Διαθέσιμο και σε αλλοδαπούς.

Δεν υποστηρίζει κοινή κηδεμονία, δεν δίνει δικαίωμα υιοθεσίας των παιδιών του συντρόφου ούτε κοινής υιοθεσίας άλλων παιδιών. (www.france.qrd.org)

Κροατία: Επιτρέπει από το 2003 τη συγκατοίκηση χωρίς δήλωση. Προσφέρει στα ομόφυλα ζευγάρια που συγκατοικούν τουλάχιστον τρία χρόνια τα ίδια δικαιώματα που απολαμβάνουν τα ετερόφυλα μη παντρεμένα ζευγάρια που συμβιώνουν. (www.iglhrc.org)

Πορτογαλία: Από τις 15 Μαρτίου 2001 δίνονται συντροφικά δικαιώματα "κοινής οικιακής οικονομίας" σε ζευγάρια του ίδιου φύλου και ετερόφυλα που συμβιώνουν πάνω από δυο χρόνια. Συμπεριλαμβάνει δικαιώματα στέγασης, κοντινότερου συγγενή, πρόνοια κληρονομιάς, ιδιοκτησίας, κοινωνικής ασφάλισης, εργασιακά, φορολογικά, οικονομικής κατάστασης και πρόνοιας. Τα δικαιώματα είναι πολύ περιορισμένα και δεν καλύπτουν τα περισσότερα από τα πρόνοια που συνδέονται με το γάμο. (www.portugalgay.pt)

Γερμανία: Νόμος δια βίου συντροφικότητας επικυρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2000 από το γερμανικό κοινοβούλιο και εφαρμόζεται από την 1η Αυγούστου του 2001.

Οι σύζυγοι θεωρούνται συγγενείς και είναι υποχρεωμένοι να φροντίζουν ο ένας τον άλλο και να μένουν μαζί. Μπορούν να αλλάξουν τα επώνυμά τους ή να προσθέσουν το δεύτερο και έχουν τα δικαιώματα κοντινότερου συγγενή, κληρονομιάς συζύγων, ακινήτων και εκπτώσεων φόρου κληρονομιάς και άρνησης κατάθεσης σε δικαστήριο ενάντια στο/στη σύζυγο παντρεμένων ζευγαριών. Επιτρέπει την κοινή κηδεμονία παιδιών. Η συντροφικότητα διαλύεται με απόφαση δικαστηρίου και προβλέπεται η διατήρηση πιστωτικών υποχρεώσεων.

Ουγγαρία: Ισχύει από το 1996 μη δηλωμένη συγκατοίκηση με τροπολογία του Αστικού κώδικα. Αφορά ζευγάρια που συγκατοικούν με οικονομική και σεξουαλική σχέση, συμπεριλαμβάνοντας και ομόφυλα ζευγάρια. Δεν απαιτείται επίσημη εγγραφή/συμβόλαιο. Συγκεκριμένα δικαιώματα και πρόνοια στα ζευγάρια που συγκατοικούν παρέχονται μετά από αίτηση στο υπουργείο – τμήμα κοινωνικών παροχών της τοπικής κυβέρνησης. Υποστηρίζει δικαιώματα κληρονομιάς και συνταξιοδότησης. (www.france.qrd.org)

Δημοκρατία της Τσεχίας: Στις 15 Μαρτίου 2006 ψηφίστηκε νόμος συμβολαίου συμβίωσης για ομόφυλα ζευγάρια, ο οποίος εφαρμόστηκε από τον Ιούνιο του ίδιου έτους. Προσφέρει αρκετά από τα δικαιώματα του γάμου, όπως κληρονομιάς, φορολογίας, νοσοκομειακά και διατροφής αλλά δεν επιτρέπει υιοθεσία, ούτε πλήρη γάμο ομοφυλόφιλων.

Σλοβενία: Από τον Ιούνιο του 2005 ίσχυσαν τα συμβόλαια συμβίωσης αναγνωρισμένων ζευγαριών. Ο νόμος καλύπτει μόνο τις σχέσεις ιδιοκτησίας, το δικαίωμα και την υποχρέωση συντήρησης του οικονομικά ασθενέστερου συντρόφου και μόνο τμηματικά κληρονομικά

δικαιώματα. Δεν υποστηρίζει δικαιώματα κοινωνικής ασφάλισης και δεν δίνει το δικαίωμα εγγύτερου συγγενή στους συντρόφους. (www.ilga-europe.org)

Αυστραλία: Το 1994 δίνει δικαιώματα στα ομόφυλα ζευγάρια παρόμοια με τα συγκατοικούντα ετερόφυλα ζευγάρια σχετικά με το χωρισμό ιδιοκτησίας και την πληρωμή διατροφής στο χωρισμό.

Το 1999 η Νέα Νότια Ουαλία παρέχει στα ομόφυλα ζευγάρια τα ίδια δικαιώματα με τα ανύπαντρα ζευγάρια. Η εγκυρότητα της σχέσης αποφασίζεται από το δικαστήριο σύμφωνα με κριτήρια όπως η διάρκεια της σχέσης. Δίνει δικαιώματα ακίνητης και προσωπικής περιουσίας, διαχωρισμό περιουσίας στο χωρισμό και δικαιώματα σχετικά με την διαδοχή εξ αδιαθέτου κληρονομιά. Επίσης δικαιώματα σε κηδεμονία και αποφάσεις διανοητικής υγείας. (www.australianmarriageequality.com)

Καναδάς: Τον Δεκέμβριο του 2004 το ανώτατο δικαστήριο αποφάσισε ότι οι ομόφυλοι γάμοι είναι συνταγματικοί. Το καλοκαίρι του 2005 η βουλή ψήφισε και η γερουσία ενέκρινε την επέκταση των δικαιωμάτων γάμου σε ομοφυλόφιλα ζευγάρια σε όλη τη χώρα. Παρόλα αυτά ομοφυλόφιλοι γάμοι γίνονταν από το Μάρτιο του 2002 μετά από απόφαση του Ανώτατου δικαστηρίου. Από το 2002 τα ομόφυλα ζευγάρια έχουν τα περισσότερα δικαιώματα και υποχρεώσεις του γάμου. Σε περιπτώσεις υποβοηθούμενης αναπαραγωγής η σύζυγος λεσβίας μητέρας έχει το δικαίωμα να καταχωρηθεί στο πιστοποιητικό γέννησης. Οι κανόνες υιοθεσίας τροποποιήθηκαν για να διευκρινιστεί ότι τα ομόφυλα ζευγάρια μπορούν να υιοθετήσουν.

Ο Καναδάς έχει γίνει ο αγαπημένος τόπος προορισμού των ομόφυλων ζευγαριών που θέλουν να παντρευτούν, που προέρχονται από τις αμερικανικές χώρες, ιδιαίτερα τις ΗΠΑ και την Αυστραλία, αφού ο γάμος εκεί δεν απαιτεί μόνιμη κατοικία στη χώρα.

Νότια Αφρική: Το Νοέμβριο του 2006 σύμφωνα με ανακοίνωση του BBC η Νότια Αφρική νομιμοποίησε το γάμο ομοφυλοφίλων και γίνεται το πρώτο κράτος της Αφρικής που σταμάτησε τις διακρίσεις στην ίδρυση οικογένειας. Τον Δεκέμβριο του 2005 το Ανώτατο δικαστήριο αποφάσισε ότι ο ορισμός του γάμου θα πρέπει να αλλάξει από "ένωση ενός άνδρα και μιας γυναίκας" σε "ένωση δυο ατόμων με ισόβιο αποκλεισμό κάθε άλλου". Η υιοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια επιτρεπόταν από το νόμο από το 2002.

Ισραήλ: Τον Δεκέμβριο του 2004 ανακοινώθηκε η παραχώρηση περιορισμένων δικαιωμάτων σε ομόφυλα ζευγάρια, που αναγνωρίζονται σε οικονομικά και θέματα ιδιοκτησίας. Η απόφαση ανέτρεψε προηγούμενη νομική ερμηνεία που υποστήριζε ότι τα ομόφυλα ζευγάρια δεν μπορούν να αναγνωριστούν από τον Ισραηλινό νόμο. Ομόφυλα ζευγάρια που είχαν παντρευτεί σε άλλες χώρες διεκδικούσαν την ισότητα στο δικαίωμα αναγνώρισης και των ομόφυλων γάμων που γίνονται στο εξωτερικό.

Τον Νοέμβριο του 2006 το Ανώτατο δικαστήριο του Ισραήλ αποφάσισε με πλειοψηφία έξι

προς ένα ότι το κράτος του Ισραήλ πλέον θα αναγνωρίζει τον πολιτικό γάμο ζευγαριών του ίδιου φύλου που έχει τελεσθεί σε άλλη χώρα, ισότιμα με εκείνο μεταξύ των ετερόφυλων ζευγαριών.

ΗΠΑ: Υπάρχει η διάταξη “marriage statute” που απαγορεύει την έκδοση αδειών γάμων σε ομόφυλα ζευγάρια και το Ανώτατο δικαστήριο κάθε Πολιτείας μπορεί να αποφασίσει αν η διάταξη αυτή είναι αποδεκτή σύμφωνα με τις συνταγματικές εγγυήσεις για ίση προστασία.

Το 2008 το Ανώτατο δικαστήριο της Καλιφόρνια αποφασίζει σε έξι παράλληλες εφέσεις: Επιμένει ότι οι άδειες που εκδόθηκαν από τις αρχές του 2004 ήταν παράνομες γιατί δεν είχε προηγηθεί δικαστική απόφαση σχετικά με την αντισυνταγματικότητα του νόμου για το γάμο στην Καλιφόρνια. Το θέμα είναι κατά πόσο είναι νόμιμος και αποδεκτός ο περιορισμός του γάμου μόνο μεταξύ άνδρα και γυναίκας, εφόσον ο γάμος αποτελεί βασικό αδιαπραγμάτευτο συνταγματικό δικαίωμα στην Καλιφόρνια. Καταλήγει ότι το σύνταγμα της Καλιφόρνια πρέπει να εγγυάται το βασικό αστικό δικαίωμα του γάμου σε όλους, ανεξάρτητα από το σεξουαλικό προσανατολισμό τους και στα ομόφυλα ζευγάρια όπως και στα ετερόφυλα. Δεν έχει σημασία πως θα ονομάζεται ο γάμος αλλά αυτή η ονομασία θα πρέπει να εφαρμοστεί ισότιμα σε όλες τις αναγνωρισμένες οικογένειες.

Η διαφορετική όμως ονομασία των ενώσεων διαφορετικών κατηγοριών πολιτών είναι διακριτική μεταχείριση και συνεπώς αντισυνταγματική. Αναιρεί την προηγούμενη απόφαση του εφετείου και αποφασίζει ότι όλες οι αστικές ενώσεις πρέπει να ονομάζονται γάμοι. (www.sapphida.winhost.gr)

4.2 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΑΠΟ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΑ ΖΕΥΓΑΡΙΑ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Η αυξανόμενη ανάγκη για τα προσαρμοστικά σπίτια και η αυξανόμενη διαφάνεια των λεσβιακών, ομοφυλοφιλικών και αμφίφυλων οικογενειών-γονέων έχουν συμβάλει σε μια δραματική μείωση στην αντιεύθυμη διάκριση εκ μέρους των υπηρεσιών και των δικαστηρίων για την υιοθεσία. Παρά αυτή την πρόοδο τα σημαντικά εμπόδια στην ίση μεταχείριση παραμένουν ακόμα. Σε μερικά κράτη τα ομοφυλοφιλικά ζευγάρια μπορούν να υιοθετήσουν ενώ σε άλλα δε μπορούν. Επίσης, εάν ένα άτομο ή ένα ζευγάρι μπορεί ή όχι να υιοθετήσει μέσα σε οποιοδήποτε κράτος μπορεί να εξαρτηθεί από το νόμο που ισχύει. Το παρακάτω είναι μια συνοπτική περιγραφή και επισκόπηση του τρέχοντος νόμου των διαφορετικών τύπων υιοθετήσεων που είναι διαθέσιμες στους λεσβιακούς, ομοφυλοφιλικούς και αμφίφυλους γονείς. (Pettersen C.J, 1995)

A. ΜΕΜΟΝΟΜΕΝΕΣ ΥΙΟΘΕΣΙΕΣ

Κάθε κράτος επιτρέπει στα ανύπαντρα άτομα να υιοθετήσουν. Οι μεμονωμένες υιοθετήσεις, είναι υιοθετήσεις στις οποίες ένα μεμονωμένο ανύπαντρο πρόσωπο υιοθετεί ένα παιδί που έχει τοποθετηθεί για έγκριση από τους βιολογικούς του γονείς, οι οποίοι έχουν συμφωνήσει να αποποιηθούν τα γονικά δικαιώματά τους.

Οι μεμονωμένες υιοθετήσεις μπορούν να πραγματοποιηθούν μέσω: α) μιας ευημερίας κρατικών παιδιών ή μια δημόσια υπηρεσία υιοθέτησης, β) μιας ιδιωτικής, κρατικής εξουσιοδοτημένης υπηρεσίας υιοθέτησης ή γ) συναινετικών ρυθμίσεων μεταξύ των ιδιωτικών συμβαλλόμενων μελών. Όπως όλες οι υιοθετήσεις και οι μεμονωμένες πρέπει να αναθεωρηθούν και να εγκριθούν από ένα δικαστήριο και σχεδόν πάντα να περιβάλουν μια εγχώρια έρευνα από την υπηρεσία ευημερίας κρατικών παιδιών.

Το συμφέρον του παιδιού είναι το αρχικό κριτήριο για την έγκριση μιας υιοθεσίας αν και υπάρχει ιδιαίτερη ευελξία στους παράγοντες που μπορούν να ληφθούν υπόψη στην αξιολόγηση της καταλληλότητας ενός προσαρμοστικού γονέα. Στην πράξη, η δικαστική αντίδραση ανοιχτά στους ομοφυλόφιλους προσαρμοστικούς γονείς κυμαίνεται από την ενθαρρυντική αποδοχή ως την προφανή εχθρότητα. (National Center for Lesbian Rights, www.nclrights.org)

B. ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΓΟΝΕΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΕΣ ΥΙΟΘΕΣΙΕΣ

Η έννοια της υιοθέτησης δεύτερου γονέα δημιουργήθηκε από το εθνικό κέντρο για τα λεσβιακά δικαιώματα στα μέσα της δεκαετίας του '80 όταν χορηγήθηκαν οι πρώτες τέτοιου είδους υιοθεσίες.

Η υιοθέτηση από δεύτερο γονέα είναι μια νομική διαδικασία που επιτρέπει σε έναν συνεργάτη ομόφυλο να υιοθετήσει το βιολογικό ή το προσαρμοστικό παιδί του συνεργάτη του χωρίς τη λήξη των δικαιωμάτων του πρώτου νομικού γονέα. Η κοινή υιοθέτηση είναι μια νομική διαδικασία στην οποία και οι δύο συνεργάτες σε ένα ζεύγος υιοθετούν. Οι κοινές υιοθετήσεις προστατεύουν τα παιδιά στις οικογένειες γονέων με το δόσιμο ,στο παιδί, της νομικής ασφάλειας της κατοχής δυο νομικών γονέων που τους εξουσιοδοτούν στα κρίσιμα οικονομικά οφέλη συμπεριλαμβανόμενων των δικαιωμάτων κληρονομιάς, τον αδικαιολόγητο θάνατο και άλλες ζημιές αδικοπραξίας. Οι κοινές υιοθετήσεις ενθαρρύνουν τη συναισθηματική και αναπτυξιακή υγεία των

παιδιών με την αναγνώριση της πραγματικής σχέσης που συνδέει το παιδί και τους δυο ενήλικες σε τέτοιες οικογένειες. Επιπλέον, οι υιοθετήσεις δεύτερου γονέα προστατεύουν τα δικαιώματά του με την εξασφάλιση ότι θα συνεχίσει να έχει μια νόμιμα αναγνωρισμένη γονική σχέση με το παιδί εάν το ζεύγος χωρίσει.

Ελλείψει μιας νόμιμα προστατευμένης γονικής σχέσης ένα παιδί δεν μπορεί να απαιτήσει τα δικαιώματα οικονομικής ενίσχυσης ή κληρονομιάς από το δεύτερο γονέα, δεν έχει δικαίωμα στα οφέλη αποχώρησης οφελών κοινωνικής ασφάλισης ή τα οφέλη αποζημιώσεων του κράτους εάν ο δεύτερος γονέας πεθάνει. Ο δεύτερος γονέας κατέχει κρίσιμο ρόλο στο να προστατεύσει το δικαίωμα του παιδιού στην οικονομική ενίσχυση και σε μια συνεχόμενη σχέση εάν οι γονείς χωρίσουν. Γι' αυτό το λόγο τα δικαστήρια στις καταστάσεις οικογενειακού νόμου προσπαθούν να εξασφαλίσουν τρέχουσα επαφή του παιδιού και με τους δυο γονείς του ακόμα και όταν η οικογενειακή μονάδα δεν είναι πλέον άθικτη, βασιζόμενα στην αναγνώριση ότι η επαφή με τους γονείς είναι προς το συμφέρον των παιδιών. (National Center for Lesbian Rights, www.nclrights.org)

4.2.1 ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΑΠΟ ΛΕΣΒΙΕΣ ΚΑΙ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΟΥΣ

Λίγες πολιτείες των Η.Π.Α έχουν θεσπισμένα εμπόδια για τις υιοθεσίες από ομοφυλόφιλους. Η απαγόρευση στη Φλόριντα απευθύνεται σε όλους τους ομοφυλόφιλους και τις λεσβίες, του Μισισιπή σε ζευγάρια ομοφυλοφίλων και της Γιούτα σε ανύπαντρους ενήλικες που ζουν μαζί σε μια σεξουαλική σχέση.

Υπάρχουν επίσης θεσμικές απαγορεύσεις σε υιοθεσία από «δευτερο γονέα», όπου απαγορεύουν σε έναν ομοφυλόφιλο και ένα ετεροφυλόφιλο να υιοθετήσει το βιολογικό ή υιοθετημένο παιδί ενός γονέα. (Pettersen C.J., 1995)

Επιπλέον, σε αρκετές πολιτείες της Αμερικής το νομοθετικό σώμα έχει φέρει νομοσχέδια που ψάχνουν να επιβάλουν περαιτέρω περιορισμούς στις υιοθεσίες και στην περίθαλψη από ομοφυλόφιλους και λεσβίες. Επιπροσθέτως, παρόλο που τα περισσότερα δημόσια καταστατικά τηρούν σιγή ιχθύος ως προς το θέμα ή επιτρέπουν την υιοθεσία των παιδιών από ομοφυλόφιλους, υπάρχει πάντα αντίσταση στο να χορηγηθεί αίτηση υιοθεσίας από τις τοπικές δικαστικές αρχές. Τελικά οι λεσβίες και οι ομοφυλόφιλοι που ψάχνουν να υιοθετήσουν από διάφορες χώρες συχνά έρχονται αντιμέτωποι με κανονισμούς που αποτρέπουν τις υπηρεσίες να διαθέσουν παιδιά σε

αυτούς . Για παράδειγμα η Κίνα πρόσφατα ζήτησε από τις υπηρεσίες να υποβάλουν τεκμηρίωση μέσω εγγράφων που να επιβεβαιώνει ότι οι πιθανοί γονείς δεν είναι ομοφυλόφιλοι.

Ένα βασικό εμπόδιο στην υιοθεσία και κηδεμονία από ομοφυλόφιλους προέρχεται από κάποια προσωπικά και θρησκευτικά θέματα καθώς και από ομοφυλοφοβικές συμπεριφορές μέσα στην ίδια την κουλτούρα κάθε λαού. Αυτές οι συμπεριφορές συχνά έχουν τις ρίζες τους στα συντηρητικά θρησκευτικά δόγματα που διδάσκουν ότι η ομοφυλοφιλία είναι παρεκτροπή και αμαρτία. Αυτά τα πιστεύω και οι συμπεριφορές , καθώς και οι μύθοι, τα στερεότυπα και οι λανθασμένες αντιλήψεις που προέρχονται από από την κοινωνική προκατάληψη και την καθιερωμένη διάκριση εναντίον των λεσβιών και των ομοφυλοφίλων επηρεάζουν τους νομοθέτες του κράτους , το δικαστικό σώμα , τους επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς και άλλους που εμπλέκονται στην διαδικασία της υιοθεσίας .(Brodzinsky, D.M Patterson C.J.& Vaziri M., 2002)

Τα στερεότυπα που επηρεάζουν την πολιτική και την πρακτική γύρω από την υιοθεσία των ομοφυλοφίλων συμπεριλαμβάνουν την έννοια ότι οι ομοφυλόφιλοι δεν επιθυμούν να γεννήσουν ή να αναθρέψουν παιδιά. Όμως ένας αρκετά μεγάλος αριθμός ενήλικων ομοφυλόφιλων και λεσβιών έχουν βιολογικά παιδιά, από γάμο, από τεχνητή γονιμοποίηση και από παρένθετους γονείς. Επιπλέον , πρόσφατη έρευνα σε άτεκνους ομοφυλόφιλους και λεσβίες έχει δείξει ότι θα ήθελαν να γίνουν γονείς.

Έτσι αντίθετα με ότι πιστεύουν οι περισσότεροι , ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό ομοφυλόφιλων είναι ήδη ή θα ήθελαν να γίνουν μητέρες και πατεράδες.(Apell A.R, 2001)

Τα εμπόδια στην υιοθεσία και στην κηδεμονία από ομοφυλόφιλους αντανakλούν επίσης έναν αριθμό προϋποθέσεων για την πνευματική υγεία και την γονική ικανότητα των λεσβιών και των ομοφυλοφίλων, καθώς και τα αποτελέσματα για τα παιδιά που ανατράφηκαν από αυτούς. Για παράδειγμα οι αντιρρησίες αυτών των υιοθεσιών συχνά ισχυρίζονται ότι οι λεσβίες και οι ομοφυλόφιλοι είναι συναισθηματικά διαταραγμένοι και πιο πιθανό να κακομεταχειριστούν σεξουαλικά τα παιδιά. Επίσης οι κριτικοί διαβεβαιώνουν ότι οι ομοφυλόφιλοι δεν διαθέτουν επαρκείς γνώσεις , ικανότητες ή χαρακτηριστικά προσωπικότητας για να αναθρέψουν παιδιά, και ότι το στυλ της ζωής τους είναι ασύμφωνο με την δημιουργία ενός σταθερού οικογενειακού περιβάλλοντος. Τελικά, η αντίρρηση στην υιοθεσία από ομοφυλόφιλους , επίσης βασίζεται στην άποψη οτιτα παιδιά που ανατράφηκαν σε σπιτικά που είχαν ως κεφαλή λεσβίες ή ομοφυλόφιλους είναι πιο πιθανό να αντιμετωπίσουν σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα και να γίνουν ομοφυλόφιλοι και τα ίδια. (Adams W.E, 1996)

4.3 Ο ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΑΣΧΕΤΟΣ ΜΕ ΤΗ ΓΟΝΙΚΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ

Ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν σχετίζεται με την ικανότητα ενός προσώπου να είναι καλός γονέας. Έρευνα κοινωνικών επιστημών έχει επιβεβαιώσει ότι η αγάπη, η σταθερότητα, η υπομονή και ο χρόνος που θα αφιερώσεις σε ένα παιδί είναι οι σημαντικότεροι παράγοντες ώστε να είναι κάποιος καλός γονέας και όχι ο σεξουαλικός του προσανατολισμός.(American Psychological Association,1995)

Η αμερικανική ακαδημία της παιδιατρικής έχει επιβεβαιώσει ότι τα παιδιά που μεγαλώνουν με ομοφυλόφιλους γονείς η σεξουαλική, γνωστική, κοινωνική και συναισθηματική λειτουργία τους είναι όπως των παιδιών τα οποία μεγαλώνουν με ετεροφυλόφιλους γονείς. Πράγματι τα στοιχεία μέχρι σήμερα δείχνουν ότι το οικογενειακό περιβάλλον που παρέχεται από ομοφυλόφιλους γονείς είναι παρόμοιο με εκείνο που παρέχεται από τους ετεροφυλόφιλους γονείς, δηλαδή επιτρέπει την ψυχοκοινωνική εξέλιξη των παιδιών.(American Academy of Pediatrics, 2002)

Με βάση την έρευνα του Charlotte Patterson, Lesbian and Gay Parenthood, in M.H. Bornstein, ed Handbook of Parenting 255 (1996), οι πολυάριθμες στην επικρατούσα υγεία και οι οργανώσεις ευημερίας παιδιών έχουν καταδικάσει την διάκριση ενάντια στους ομοφυλόφιλους και αμφιφυλόφιλους γονείς και έχουν δηλώσει ότι στηρίζουν τον δεύτερο γονέα και τις κοινές υιοθεσίες από λεσβίες και ομοφυλόφιλα ζευγάρια. Από το 1976 για παράδειγμα η Αμερικανική Ένωση Ψυχολόγων έχει βεβαιώσει ότι “Το φύλο,η ταυτότητα του γένους ή ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν πρέπει να είναι η μόνη ή η αρχική μεταβλητή που θα πρέπει να εξετάζεται σε περιπτώσεις επιτήρησης ή τοποθέτησης”.(Charlotte Patterson, Lesbian and Gay Parenthood, in M.H. Bornstein, ed Handbook of Parenting 255, 1996)

4.3.1 ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΗΣ ΚΗΔΕΜΟΝΙΑΣ

Αρκετές ανασκοπήσεις ερευνών έχουν δημοσιευθεί σχετικά με τη γονική ικανότητα των ομοφυλόφιλων και των ψυχολογικών αποτελεσμάτων των παιδιών που έχουν ανατραφεί μέσα σε τέτοιες οικογένειες. Σύμφωνα με τις οποίες έχουν προκύψει τα ακόλουθα:

- Οι ομοφυλόφιλοι γονείς δεν είναι περισσότερο πιθανό να είναι συναισθηματικά διαταραγμένοι από τους ετερόφυλους. Συγκεκριμένα, δεν έχει βρεθεί καμία διαφορά στην αυτοεκτίμηση και την ψυχολογική υγεία ανάμεσα σε μητέρες λεσβίες και μητέρες διαζευγμένες που μεγαλώνουν μόνες τους τα παιδιά τους και έχουν κατάθλιψη.
- Δεν έχει βρεθεί καμία σύνδεση ανάμεσα στην ομοφυλοφιλία και την σεξουαλική κακομεταχείριση των παιδιών.(Adams W.E,1996)
- Οι ομοφυλόφιλοι γονείς δεν φαίνεται να έχουν ελλειπείς γνώσεις κηδεμονίας, ικανοτήτων ή συμπεριφοράς. Οι λεσβίες μητέρες επιδεικνύουν επίπεδα ζεστασιάς και συμπεριφοράς επικεντρωμένης στο παιδί που συγκρίνονται με αυτά των ετερόφυλων μητέρων. Επιπρόσθετα, έρευνα έχει δείξει ότι δεν υπάρχουν διαφορές σε συμπεριφορές γονικές των ομοφυλόφιλων κατά των ετερόφυλων πατεράδων.
- Τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια καθιερώνουν σχέσεις συν-κηδεμονίας που είναι τουλάχιστον το ίδιο αποτελεσματικές με των ετερόφυλων αντιπροσώπων. Στην πραγματικότητα, τα ζευγάρια λεσβιών τείνουν να μοιράζονται την ανατροφή των παιδιών και τις οικιακές ευθύνες πιο ισότιμα από ότι οι ετερόφυλοι σύζυγοι. Επίσης, οι λεσβίες γονείς παιδιών που δεν είναι βιολογικά δικά τους γενικά εμπλέκονται περισσότερο στην φροντίδα τους και επιδεικνύουν μεγαλύτερες ικανότητες κηδεμονίας από τους ετερόφυλους πατεράδες. Τα αποτελέσματα που συγκρίνουν τις μη βιολογικές μητέρες-λεσβίες και τους ετερόφυλους πατεράδες έχουν να κάνουν περισσότερο με την συμπεριφορά και τον ρόλο του φύλου παρά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό.(Brooks D.& Goldberg S., 2001)
- Τα παιδιά που ανατρέφονται από ομοφυλόφιλους γονείς δεν επιδεικνύουν σημαντικές διαφορές σε σύγκριση με τα παιδιά που ανατρέφονται από ετερόφυλους γονείς που πάσχουν από κατάθλιψη, άγχος, προβλήματα αυτοεκτίμησης, συμπεριφοράς, πνευματικής λειτουργίας ή από άλλες περιοχές κοινωνικής και ψυχολογικής προσαρμογής.
- Τα παιδιά που ανατρέφονται από λεσβίες και ομοφυλόφιλους γονείς αναφέρουν ότι

δοκιμάζουν ανα διαστήματα ομοφυλοφοβικά πειράγματα που μερικές φορές είναι αγχωτικά. Το γεγονός ότι αυτοί οι νέοι βιώνουν πειράγματα ή κοροϊδίες και παρόλα αυτά δεν δείχνουν ίχνη αυξημένων δυσκολιών προσαρμογής δείχνει ότι κατέχουν μεγάλη εσωτερική αντοχή και ισχυρά συστήματα υποστήριξης. (Brodzinsky D.M, Smith D.W & Brodzinsky A.B 1998)

- Το να έχει ανατραφεί κανείς από ομοφυλόφιλους γονείς δεν αυξάνει τον κίνδυνο για προβλήματα ταυτότητας και φύλου. Τα παιδιά σε σπίτια με λεσβίες φαίνεται να επιδεικνύουν λιγότερο παραδοσιακό στυλ ντυσίματος, παιχνιδιού και συμπεριφοράς όσον αφορά το φύλο τους από τα παιδιά που μεγαλώνουν από γονείς που είναι ετερόφυλοι. Αλλά αυτές οι ενδείξεις είναι μέσα στην φυσιολογική αναλογία και δεν είναι δηλωτικά προβλημάτων προσαρμογής. (Brooks D. & Goldberg S., 2001)
- Οι έφηβοι και οι νέοι που μεγαλώνουν σε σπίτια με ομοφυλόφιλους δεν είναι πιο πιθανό να ταυτίζονται με τους εαυτούς τους περισσότερο με τους ομοφυλόφιλους από τους νέους που έχουν μεγαλώσει σε ετερόφυλα σπίτια. Ωστόσο, αναφέρουν ότι δοκιμάζουν περισσότερο εμπειρίες με άτομα του ίδιου φύλου και νιώθουν από τέτοιου είδους άτομα της ίδιας ηλικίας που έχουν ανατραφεί από ετερόφυλους γονείς.

Τα ευρήματα της ομοφυλόφιλης κηδεμονίας παρέχουν λίγες αποδείξεις προς υποστήριξη των πιστεύω ότι οι λεσβίες και οι ομοφυλόφιλοι ενήλικες είναι ακαταλληλοί για να γίνουν γονείς ή ότι τα παιδιά που ανατρέφονται από αυτούς θα επιδείξουν μεγαλύτερες δυσκολίες προσαρμογής ή ότι είναι πιθανό να ταυτιστούν ως ομοφυλόφιλοι από τα παιδιά που μεγαλώνουν σε ετερόφυλα σπίτια. Επαγγελματικοί οργανισμοί, όπως η Αμερικανική Ακαδημία των Παιδιάτρων, υποστηρίζουν την από κοινού κηδεμονία από ζευγάρια του ίδιου φύλου. Οι διαφορές που έχουν βρεθεί δείχνουν ότι τα παιδιά που έχουν μεγαλώσει με ομοφυλόφιλους γονείς είναι πιθανόν να αυξήσουν τα πιστεύω τους ως προς την ισονομία και την ανοχή στην διαφορετικότητα. Επίσης είναι πιθανό να υιοθετήσουν λιγότερο άκαμπτες φιλοδοξίες και συμπεριφορές που σχετίζονται με τα φύλα.

Παρόλο που οι κριτικές για την κηδεμονία των λεσβιών και των ομοφυλόφιλων μπορεί να βλέπουν αυτές τις διαφορές ως ελλειμματικές, ειδικοί όπως ο Stacey και ο Biblarz συμπεραίνουν ότι δεν είναι κοινωνικές ανησυχίες και ότι οι πρωταρχικοί λόγοι που η φυλετικά προσανατολισμένη κηδεμονία είναι θέμα είναι η κοινωνική ομοφυλοφιλία και η διάκριση.

Παρόλο που η έρευνα στην κηδεμονία από λεσβίες και ομοφυλόφιλους έχει κάποια εννοιολογικά και μεθοδολογικά όρια, γενικά η εμπειρική λογοτεχνία δείχνει ότι τα παιδιά που έχουν ομοφυλόφιλους τυπικά δείχνουν φυσιολογική ανάπτυξη και δεν εμφανίζονται να είναι σε μεγαλύτερο κίνδυνο για ψυχολογικά προβλήματα από τους συνομήλικους τους που μεγάλωσαν σε ετερόφυλες οικογένειες. (Ινστιτούτο Υιοθεσίας Evan B. Donaldson, 2000)

Επιπροσθέτως, μια έρευνα που διεξήχθη από το Πανεπιστήμιο της Βαμβέργης στην

Γερμανια,μετά από εντολή της υπουργού Δικαιοσύνης Μπριγκίτε Τσίπρις, επισημαίνει οτι 12.000 παιδιά ζουν με ομοφυλόφιλους γονείς.

Το βασικό πόρισμα του Ερευνητικού Ινστιτούτου Μελέτης της Οικογένειας είναι οτι τα παιδιά των ομοφυλόφιλων ζευγαριών διαμορφώνουν την προσωπικότητά τους και βιώνουν την σχολική και επαγγελματική τους εκπαίδευση χωρίς ελλείματα και κοινωνικό στιγματισμό.

Η Γερμανίδα υπουργός παρουσιάζοντας την έρευνα δήλωσε οτι αποδεικνύεται οτι τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια είναι το ίδιο καλοί και στοργικοί γονείς, όσο και τα ετερόφυλα ζευγάρια. Επιπλέον, η έρευνα διαπιστώνει οτι οι ενήλικες αντιμετωπίζουν αυτά τα παιδιά θετικά και χωρίς προκαταλήψεις. Έστω και αν τα παιδιά αυτά δέχονται μερικές φορές ύβρεις και αστεϊσμούς από τους συνομηλίκους τους για τον σεξουαλικό προσανατολισμό των γονιών τους, εαν το θέμα συζητιέται στο σπίτι, δεν δημιουργεί στα παιδιά οποιαδήποτε ελλείματα στην ψυχοσωματική τους ανάπτυξη.

Το Ινστιτούτο Μελέτης της Οικογένειας ήρθε σε επαφή με 6.600 ομοφυλόφιλα ζευγάρια που έχουν παιδιά, εκ των οποίων τα 2.200 είναι παντρεμένα.

Το 95% των παιδιών μεγαλώνουν με δύο μητέρες και μόνο το 5% με δύο πατέρες. Το γερμανικό δίκαιο υιοθεσίας επιτρέπει την υιοθεσία παιδιού από ομοφυλόφιλο σύζυγο, μόνο εαν πρόκειται για παιδί του ή της συντρόφου από προηγούμενο ετεροφυλικό γάμο, σχέση ή τεχνητή γονιμοποίηση.

Το μορφωτικό και βιοτικό επίπεδο των ομοφυλόφιλων ζευγαριών ή των οικογενειών του ουράνιου τόξου, όπως ονομάζονται, είναι αρκετά υψηλό. Το 58% των ομοφυλόφιλων συζύγων έχει τελειώσει τουλάχιστον το λύκειο και έχει υψηλή ειδίκευση και επομένως ανάλογο επάγγελμα. Τα παιδιά ακολουθούν πολύ συχνά τα χνάρια των γονιών τους και φοιτούν σε καλά σχολεία και σπουδάζουν, πιο συχνά από οτι τα παιδιά στις άλλες μορφές οικογένειας.(Περιοδικό DW-WORLD DE DEUTSCHE WELLE,Sabine Ripperger,μετάφραση Β. Παπαναγιώτου,2009)

4.4 ΤΟ ΔΙΛΛΗΜΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Η συζήτηση συνεχίζεται και θα συνεχίζεται όσο θα υπάρχουν συγκρουόμενες απόψεις σχετικά με την ομοφυλοφιλία. Σκεπτόμενοι αυτές τις διαφορετικές απόψεις, θα έπρεπε οι Κοινωνικοί Λειτουργοί να τοποθετούν παιδιά σε οικογένειες ομοφυλοφίλων ή λεσβιών; Για να κάνουν το καλύτερο οι Κοινωνικοί Λειτουργοί θα χρειαστεί να απαντήσουν στις ακόλουθες ερωτήσεις :

- Αυτός ο άνθρωπος ή το ζευγάρι φροντίζει, ενδιαφέρεται ,είναι ευαίσθητο προς τους

άλλους;

- Έχουν τις ικανότητες που χρειάζεται ένας γονέας;
- Ποιες είναι οι ατομικές τους δυνάμεις και αδυναμίες ;
- Πως οι δυνάμεις/ αδυναμίες τους ικανοποιούν τις ανάγκες του παιδιού ;
- Έχουν την ικανότητα να αναθρέψουν ένα παιδί ;

Ο Ph.D., Σύμβουλος και Εκπαιδευτικός στο Ohio, είναι πεπεισμένος ότι οι Κοινωνικοί Λειτουργοί χρειάζεται να έχουν ολιστική αντίληψη η οποία τους βοηθάει να βρουν τις απαντήσεις στις ερωτήσεις που αφορούν την ομοφυλοφιλία. «Συμβουλευώ τους Κοινωνικούς Λειτουργούς να ρωτούν τους αιτούμενους ομοφυλόφιλους που βρίσκονται όσον αφορά την ατομική τους εξέλιξη. Έχουν βγει πρόσφατα έξω; Νιώθουν άνετα με την εικόνα του εαυτού τους και με το γεγονός ότι είναι ομοφυλόφιλοι; Έχοντας μια θετική αυτό-εικόνα θα παρέχουν ένα μοντέλο στο παιδί το οποίο θα υιοθετήσουν . Θα ήθελα να ξέρω για την οικογενειακή υποστήριξη και πως οι «σημαντικοί άλλοι» επηρεάζουν την ζωή τους, αυτούς , αλλά και την ιδέα της υιοθεσίας. Κάνω ερωτήσεις σχετικά με την σταθερότητα της σχέσης τους και προσπαθώ να καταλάβω πόσο αφοσιωμένοι είναι ο ένας στο άλλον . Έχουν φιλοδοξίες ;έχουν αγοράσει σπίτι; Μοιράζονται τα οικονομικά τους;Καθώς γνωρίζεις περισσότερα για την κατάσταση τους μπορείς να τους βοηθήσεις να πετυχουν τους κατάλληλους τρόπους, και να καταφέρουν να συνδεθούν και με άλλους ομοφυλόφιλους οι οποίοι έχουν υιοθετήσει παιδί».(Gay and lesbian adoptive parents: resourses for professionals and Parents, 2000)

Ο Goodman, ο οποίος έχει εκπαιδεύσει χιλιάδες Κοινωνικούς Λειτουργούς στο Ohio, βλέπει την ευκαιρία για αλλαγή, παρ όλα αυτά όμως έχει αρκετές ανησυχίες. Ενώ είναι πολύ ευχάριστο να βλέπεις Κοινωνικούς Λειτουργούς να γίνονται πιο ανοιχτοί στο θέμα της υιοθεσίας από ομοφυλόφιλους, εάν οι υπεύθυνοι της υπηρεσίας δεν στηρίζουν τους εργαζόμενους Κοινωνικούς Λειτουργούς αυτές οι απόψεις θα αλλάξουν ελάχιστα. Οι οικογένειες θα εγκριθούν και δεν θα ακούσουν ποτέ για διαθέσιμα παιδιά, αυτοί οι οποίοι δεν είναι «ανοιχτοί» για την σεξουαλικότητά τους θα αποκτήσουν ένα παιδί, ενώ οι ειλικρινείς αιτούμενοι θα περιμένουν ή άλλα θέματα θα βγαίνουν στη επιφάνεια, έτσι ώστε η οικογένεια να μην γίνει δεκτή.

Εάν η αίσθηση της εμπιστοσύνης και της ειλικρίνειας εδραιωθεί ανάμεσα στον Κοινωνικό Λειτουργό και τον αιτούμενο, ο Κοινωνικός Λειτουργός θα μπορέσει να αποφασίσει.Οι ειδικοί της

υιοθεσίας χρειάζεται να φοβούνται λόγω των προσωπικών τους προκαταλήψεων, προκαταλήψεις όταν εργάζονται με ομοφυλόφιλους μελλοντικούς γονείς. Οι εμπειρίες και οι απόψεις οι οποίες προέρχονται από το οικογενειακό περιβάλλον, τις αξίες, τα θρησκευτικά πιστεύω και τις απόψεις της κοινωνίας πάνω στο θέμα της ομοφυλοφιλίας θα μπορούσαν να επηρεάσουν τους Κοινωνικούς Λειτουργούς και την ικανότητα του προσωπικού της Υπηρεσίας να εκτιμήσουν το ζευγάρι. (Gay and lesbian adoptive parents, 2000)

Η Ann Sullivan της Ένωσης Παιδικής Ευημερίας στην Αμερική στο άρθρο της «Νομικά θέματα στην υιοθεσία από ομοφυλόφιλους και λεσβίες» αναφέρει ότι οι ειδικοί σκέφτονται αρκετά σημαντικά θέματα: ο πελάτης είναι το παιδί το οποίο θέλει και χρειάζεται να μπει σε μια οικογένεια. Όλες οι οικογένειες θα έπρεπε να εξετάζονται όμοια, και οι εν δυνάμει πόροι να είναι διαθέσιμοι να μετρηθούν με σκοπό την τοποθέτηση του παιδιού σε κάποια οικογένεια. Κανένας παράγοντας δεν θα έπρεπε να είναι καθοριστικός για να προσδιοριστεί κάποια οικογένεια κατάλληλη να υιοθετήσει ένα παιδί.

Σκεπτόμενοι τους ομοφυλόφιλους και τις λεσβίες ως μελλοντικούς γονείς, ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η ικανότητα να φροντίζει κάποιος ένα παιδί είναι ξεχωριστά θέματα και δεν θα έπρεπε να συγχέονται. Η απόφαση κάθε Υπηρεσίας θα έπρεπε να βασίζεται στις δυνάμεις και τις ανάγκες κάθε παιδιού και στην ικανότητα κάθε μελλοντικής οικογένειας να ικανοποιήσει αυτές τις ανάγκες και να αναπτύξει αυτές τις δυνάμεις. (Sullivan A., 1995)

4.4.1 ΘΕΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΟΥΣ ΠΕΛΑΤΕΣ ΠΡΙΝ Ή ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί εξερευνούν μια ποικιλία θεμάτων με τους ομοφυλόφιλους πελάτες τους, είτε την περίοδο πριν την διάθεση του παιδιού ή ως τμήμα των υπηρεσιών που παρέχονται από το πρακτορείο μετά την υιοθεσία. Μερικά από αυτά τα θέματα συμπεριλαμβάνουν:

- **Τον σεξουαλικό προσανατολισμό του πελάτη.** Παρόλο που δεν απαιτείται νομικά από τα άτομα να αποκαλύψουν τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό, είναι πολύ σημαντικό το προσωπικό της υπηρεσίας να κάνει ότι είναι δυνατόν για να δημιουργήσει ένα περιβάλλον

στο οποίο οι μελλοντικοί γονείς που θα υιοθετήσουν να αισθάνονται άνετα ώστε να μοιραστούν οικειοθελώς τέτοιες πληροφορίες. Η ομοφυλοφιλία ενός πελάτη είναι ένας σχετικός παράγοντας στη διαδικασία υιοθεσίας, όχι ως ένας καθοριστικός παράγοντας σε σχέση με την διάθεση του παιδιού, αλλά ως θέμα σχετικό με την προετοιμασία πριν τη διάθεση.

- **Την έκταση στην οποία οι αιτούμενοι έχουν πει στην οικογένεια, τους φίλους, τους συναδέλφους και την κοινότητα για τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό.** Τα άτομα που δεν έχουν αποκαλύψει στους σημαντικούς ανθρώπους της ζωής τους για τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό είναι πολύ πιθανό να ζητήσουν και από τα παιδιά τους να κρατήσουν το μυστικό. Γεγονός που βάζει μεγάλο βάρος στα παιδιά και μπορεί να παραμορφώσει τις σχέσεις τους με τους άλλους.
- **Η υποστήριξη που λαμβάνουν από την οικογένεια, τους συναδέλφους και άλλους.** Τα άτομα που εκτίθενται σε ομοφυλοφοβικές συμπεριφορές και σε συμπεριφορές από μέλη της οικογένειας και από άλλα άτομα με τα οποία έχουν λογικά συχνή επαφή, ίσως χρειαστεί να κάνουν ξεχωριστά βήματα για να προετοιμάσουν και να προστατέψουν τα παιδιά τους από προκατειλημμένες και στιγματικές εμπειρίες.
- **Ο ρόλος του συντρόφου.** Ο Κοινωνικός Λειτουργός θα πρέπει να εξερευνήσει το ρόλο του συντρόφου του γονέα που σκέφτεται να υιοθετήσει, είτε πρόκειται να υιοθετήσουν μαζί το παιδί είτε όχι, και αν ο νόμος της πολιτείας το αποκλείει, τι ρόλο θα παίξει στη ζωή του παιδιού ο σύντροφος που δεν κάνει την υιοθεσία. Επιπροσθέτως, σε πολιτείες που δεν επιτρέπουν την υιοθεσία δεύτερου γονέα, το ζευγάρι πρέπει να πάρει τα κατάλληλα μέτρα για να προστατέψει το παιδί στην περίπτωση που ο γονέας πεθάνει, μείνει ανίκανος ή φυγει για κάποιο λόγο.
- **Εξέταση του πότε και πως θα εξηγήσουν τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό στα παιδιά τους.** Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει παγκόσμια συμφωνία ανάμεσα στους επαγγελματίες πνευματικής υγείας όσον αφορά την πιο κατάλληλη στιγμή για να μοιραστούν αυτή την πληροφορία με τα παιδιά.
- **Πώς οι γονείς θα βοηθήσουν τα παιδιά τους με την επιπλέον αίσθηση διαφορετικότητας.** Οι ομοφυλόφιλοι γονείς που υιοθετούν χρειάζεται να σκεφτούν και να προβληματιστούν όσον αφορά για το πως θα βοηθήσουν το παιδί τους να αντιμετωπίσει τα πειράγματα και την απόρριψη που θα βιώσει. (Brodzinsky, D.M & Pinderhugh E, 2002)

Επιπρόσθετα, σε περιπτώσεις που οι υιοθεσίες με άτομα ομοφυλόφιλων ή ζευγάρια εμπλέκουν μεγαλύτερα παιδιά οι Κοινωνικοί Λειτουργοί χρειάζεται να σκεφτούν τα παρακάτω θέματα σχετικά με την προετοιμασία των παιδιών.

1. Η κατανόηση των παιδιών για την ομοφυλοφιλία, μαζί με τις συμπεριφορές τους, τα πιστεύω τους και τα αισθήματά τους για τους ομοφυλόφιλους.
2. Αν τα παιδιά θα πρέπει να πληροφορηθούν ότι οι μελλοντικοί γονείς είναι ομοφυλόφιλοι, και αν ναι ποιος θα δώσει την πληροφορία, η Κοινωνική Λειτουργός; ένας επαγγελματίας πνευματικής υγείας; ή οι ίδιοι οι γονείς και πώς. Επιπλέον οι Κοινωνικοί Λειτουργοί πρέπει να σκεφτούν σε ποιά ηλικία αυτή η προετοιμασία έχει νόημα από την αναπτυξιακή άποψη.
3. Το στάδιο στο οποίο η ομοφυλοφιλία των ενηλίκων θα πρέπει να αποκαλυφθεί στα παιδιά.
4. Τα θετικά και αρνητικά αισθήματα των παιδιών ως προς την ανατροφή τους από έναν ομοφυλόφιλο ή από ζευγάρι και αν οι προσδοκίες τους είναι ρεαλιστικές.
5. Τα αισθήματα των παιδιών ως προς την τοποθέτησή τους με γονείς ομοφυλόφιλους ή λεσβίες και τα βήματα που πρέπει να εφαρμοστούν αν τα παιδιά απορρίψουν την τοποθέτηση. (Brooks D. & Goldberg, 2001)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

1.1 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσουμε τις απόψεις και τις στάσεις των επαγγελματιών Κοινωνικών Λειτουργών που εργάζονται σε υπηρεσίες οι οποίες πραγματοποιούν υιοθεσίες, σχετικά με το δικαίωμα υιοθεσίας απο ομοφυλόφιλα ζευγάρια.

1.2 ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

- Τι γνωρίζουν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί για την υιοθεσία από ομοφυλόφιλα ζευγάρια.
- Πώς αισθάνονται οι Κοινωνικοί Λειτουργοί όταν πληροφορούνται για υιοθεσία απο ομοφυλόφιλα ζευγάρια.
- Πώς θα συμπεριφέρονταν κατά τη διαδικασία υιοθεσίας απο ομοφυλόφιλα ζευγάρια οι Κοινωνικοί Λειτουργοί.

1.3 ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Το είδος της έρευνας που χρησιμοποιήθηκε είναι η ποιοτική έρευνα, γιατί στόχος της έρευνας είναι η διερεύνηση, η περιγραφή, η ανάλυση και η κατανόηση καταστάσεων απαντώντας κυρίως στα ερωτήματα “πώς” και “γιατί” και όχι η απλή αναγωγή τους σε μετρήσιμες ποσότητες.

Επιπροσθέτως, μέσω της ποιοτικής έρευνας υπάρχει δυνατότητα να διερευνηθούν οι λεπτομέρειες του θέματος, να εξετάστον οι συμπεριφορές και η εμπειρία των κοινωνικών υποκειμένων. Τέλος, με τον τρόπο αυτό γίνεται αποφυγή παγιωμένων κρίσεων.

Στην έρευνά χρησιμοποιήθηκε ο τύπος της ημιδομημένης συνέντευξης επειδή παρέχει τη δυνατότητα ύπαρξης προκαθορισμένων ερωτήσεων αλλά και περισσότερη ευελιξία κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, όπως επίσης και τροποποίηση του περιεχομένου και του θέματος της συζήτησης ανάλογα με τον ερωτώμενο.

Επιπλέον, η συνέντευξη θα περιλαμβάνει τους εξής τύπους ερωτήσεων: α) ανοιχτές ερωτήσεις, δίνουν την ελευθερία στον ερωτώμενο να απαντήσει χωρίς προκαθορισμούς, β) περιγραφικές ερωτήσεις, παρέχουν πληροφορίες για συγκεκριμένα περιστατικά και γνώσεις(φύλο, ηλικία, ημερομηνία γέννησης), γ) ερωτήσεις γνώμης, με σκοπό τη διερεύνηση των στάσεων και των αντιλήψεων των ερωτώμενων.(Ιωσηφίδης, 2003)

1.4 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο πληθυσμός της έρευνας είναι οι επαγγελματίες Κοινωνικοί Λειτουργοί που εργάζονται σε υπηρεσίες που ασχολούνται με θέματα υιοθεσίας στην Ελλάδα. Από αυτούς επιλέγονται, για τις ανάγκες αυτής της έρευνας, όσοι εργάζονται στις πόλεις Πάτρα και Αθήνα.

Πραγματοποιήθηκε τηλεφωνική επικοινωνία με τα μέλη του πληθυσμού. Οι συνεντεύξεις λήφθηκαν από όσα μέλη του δείγματος δέχτηκαν να παραχωρήσουν συνέντευξη στα μέλη της ερευνητικής ομάδας. Συνολικά οχτώ (8) Κοινωνικοί Λειτουργοί.

1.5 ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ

Η λήψη των συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκε στις υπηρεσίες της Πάτρας και της Αθήνας την χρονική περίοδο Νοεμβρίου – Δεκεμβρίου 2009.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα αποτελέσματα που εξάγονται από τις ληφθείσες συνεντεύξεις φαίνονται παρακάτω ταξινομημένα.

Α. Πληροφόρηση

Η πλειοψηφία των Κοινωνικών Λειτουργών (πέντε απο τους οχτώ) απάντησαν ότι είχαν ενημερωθεί για την υιοθεσία απο ομοφυλόφιλους χρησιμοποιώντας τα ακόλουθα μέσα: άρθρα, παρακολούθηση σεμιναρίων, Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και Διαδίκτυο. Χαρακτηριστικές εκφράσεις κάποιων ήταν οι ακόλουθες: “ Έχω παρακολουθήσει σεμινάρια που αναφέρονται στο θέμα της υιοθεσίας απο ομοφυλόφιλους καθαρά απο προσωπικό ενδιαφέρον”, “ Κυρίως η ενημέρωση μου προέρχεται απο την Τηλεόραση γιατι ο Τύπος ελάχιστα ασχολείται με το θέμα”, “Καθαρά απο προσωπικό ενδιαφέρον έχω διαβάσει έρευνες που αφορούν το θέμα σε ιστοσελίδες του διαδικτύου”.

Οι υπόλοιποι ανέφεραν ότι δεν έχουν ενημερωθεί για το συγκεκριμένο θέμα και συγκεκριμένα ανέφεραν “ Το νομικό πλαίσιο δεν επιτρέπει κάτι τέτοιο και γι'αυτό δεν έχω ενημερωθεί”, “ Δέν πιστεύω ότι θα γίνει κάτι τέτοιο στην Ελλάδα και γι'αυτό δεν έχω ενημερωθεί”.

Β. Απόψεις

Στο δεύτερο κομμάτι της συνέντευξης, δηλαδή το πώς αισθάνονται όταν πληροφορούνται για υιοθεσία απο ομοφυλόφιλους, οι πέντε απο τους οχτώ είχαν εντελώς αρνητική άποψη. Συγκεκριμένα είπαν : “ Ανατρέπονται οι ισοροπίες του παιδιου και γι' αυτό είμαι αντίθετη στο να μεγαλώσει μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον απλά και μόνο για να ικανοποιηθεί η ματαιοδοξια των γονέων για προσωπική επιβεβαίωση”, “ Ο.τι συμβαίνει ...συμβαίνει μακριά, οπότε δεν επηρεάζει το θυμικό μου. Βέβαια εάν συμβεί κοντά μας μάλλον δεν θα συμφωνήσω,θα δείξω βέβαια κατανόηση

στην επιθυμία τους αλλά θα δείξω και άρνηση στην ικανοποίηση του αιτήματός τους”

“ Κάτι τέτοιο δεν πρέπει να συμβαίνει γιατί παρ’όλο που ίσως το παιδί μεγαλώσει σε ένα περιβάλλον με πολλά υλικά αγαθά και παίρνοντας αγάπη και στοργή από τους ανθρώπους που το μεγαλώνουν, είναι πιθανόν να υπάρξουν κάποιες διαταραχές στην ψυχική τους σύνθεση”.

Οι υπόλοιποι εξέφρασαν ουδέτερες απόψεις όπως οι παρακάτω: “ Αισθάνομαι προβληματισμένη για το μέλλον του παιδιού, αν πρέπει ή όχι να γίνει η υιοθεσία αλλά και από την άλλη πλευρά με τους ετερόφυλους γονείς, υπάρχουν άπειρα άσχημα περιστατικά”, “Το συγκεκριμένο θέμα δεν έχει έρθει ακόμα στην Ελλάδα αλλά αισθάνομαι εκ του ασφαλούς βέβαια πάντα ότι θα μπορούσα να αντιμετωπίσω μια τέτοιου είδους υιοθεσία”.

Γ. Στάσεις

Οι στάσεις των ερευνητικών υποκειμένων προέκυψαν από δύο κυρίως υποερωτήματα που σχετίζονται α) με την πιθανή αντιμετώπιση υιοθεσίας από ομοφυλόφιλα ζευγάρια. Η μειοψηφία των συνεντευξιζόμενων απάντησαν λέγοντας πως θα ενεργούσαν σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο. Απάντησαν χαρακτηριστικά: “ θα το αντιμετώπιζα καθαρά υπηρεσιακά, δεν θα έδειχνα ατομική άποψη”, “Από τη στιγμή που η χώρα θα θέσπιζε ένα τέτοιο νόμο θα το αντιμετώπιζα καθαρά υπηρεσιακά και μόνο”.

Οι υπόλοιποι ήταν αρνητικοί, λέγοντας “ δεν πιστεύω ότι θα ενέκρινα μια τέτοια υιοθεσία. Η δημιουργία οικογένειας απαιτεί ένα ζευγάρι άνδρα και γυναίκας, οι οποίοι θα είναι υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού. Αυτή την υπευθυνότητα εγώ τουλάχιστον δεν μπορώ να την διακρίνω σε δύο ανθρώπους που επιθυμούν να αποκτήσουν ένα παιδί για να ικανοποιήσουν την ματαιοδοξία τους και δεν λογαριάζουν τις επιπτώσεις που θα δημιουργήσουν στο παιδί”, “ Είμαι αρνητική με την ομάδα των ομοφυλόφιλων και θα παρέπεμπα το περιστατικό σε άλλο συνάδελφο”, “Είμαι αρνητική με το συγκεκριμένο θέμα και γι’αυτό θα προσπαθούσα με διάλογο και επιχειρήματα να τους πείσω ότι η σύνθεση μιας τέτοιας οικογένειας είναι καθόλα ιδανική για ένα παιδί”.

β) Με το ενδεχόμενο να γίνει δεκτό το Σύμφωνο Συμβίωσης και για τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια και που θα επηρέαζε στο θέμα της υιοθεσίας.

Όλοι οι συνεντευξιζόμενοι συμφώνησαν με την αποδοχή του Συμφώνου Συμβίωσης ώστε να αναγνωριστούν νομικά οι ομοφυλόφιλοι ως ζευγάρι που έχει δικαιώματα. Ωστόσο διαφώνησαν στο ότι αυτό το σύμφωνο μπορεί να επηρεάσει θετικά το δικαίωμα της υιοθεσίας. Χαρακτηριστικές

εκφράσεις ήταν: “ Ναι στο σύμφωνο συμβίωσης ή ακόμα και στο γάμο αλλά όχι στην υιοθεσία. Δεν μιλάμε μόνο για τα νομικά και τα ηθικά δικαιώματα των ομοφυλοφίλων αλλά πρέπει να σκεφτούμε και τα δικαιώματα των παιδιών. Όσον αφορά το πόσο θα επηρέαζε, σαφώς και θα επηρέαζε νομικά-κοινωνικά και οικονομικά. Η θεσμική κατοχύρωση και η αναγνώριση δίνει την αίσθηση του ζευγαριού”, “Διαφορετικές είναι οι απόψεις για το λεγόμενο «Σύμφωνο συμβίωσης» μεταξύ ομοφυλόφιλων, που είναι έντονο τα τελευταία χρόνια και στη χώρα μας. Στην περίπτωση όμως της υιοθεσίας, προσωπικά πιστεύω πώς είναι ένα ακόμα επιχείρημα των ομοφυλόφιλων ζευγαριών να μπορέσουν να υιοθετήσουν ένα παιδί. Και αυτό βασίζεται στο γεγονός ότι νομικά το παιδί θα έχει ένα στήριγμα από τους γονείς του, καθώς μπαίνει στη μέση η κληρονομιά που νόμιμα δικαιούται από τους γονείς του. Το σημαντικό όμως πρόβλημα είναι ότι ανατρέπονται οι ισορροπίες και αυτό δε λύνεται με ένα απλό σύμφωνο συμβίωσης”, “Το σύμφωνο συμβίωσης είναι ένας τρόπος νομιμοποίησης των ομοφυλόφιλων, καθώς και της οικονομικής τους εξασφάλισης ως ζευγάρι. Η κοινωνία μας αδυνατεί να δεχτεί ένα τέτοιο ζευγάρι να θεωρηθεί ικανό για τη σωστή ανατροφή ενός παιδιού. Η παράδοση, τα ήθη και τα έθιμα της κοινωνίας μας δε θα επέτρεπαν μια τέτοια εξέλιξη”

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας φάνηκε ότι στην Ελλάδα το ζήτημα της υιοθεσίας από ομοφυλόφιλα ζευγάρια είναι σχετικά παρθένο.

Σε αντίθεση με πολλά άλλα κράτη, είτε πιο αναλυτικά είτε με πολλούς περιορισμούς, έχουν θεσπιστεί σχετικές διατάξεις. Διεξάγονται συνεχώς έρευνες σχετικά με το θέμα της υιοθεσίας από ομοφυλόφιλα ζευγάρια και σε αυτές τις έρευνες, μάλιστα, βασίστηκε η βιβλιογραφία της μελέτης.

Στις Η.Π.Α. σε κέντρα υιοθεσίας έχουν πραγματοποιηθεί έρευνες για το κατά πόσο ομοφυλόφιλα ζευγάρια είναι κατάλληλοι γονείς και για το κατά πόσο μπορούν να μεγαλώσουν και να αναθρέψουν τα παιδιά τους σε ένα τέτοιο περιβάλλον, όπου δεν θα επηρεάσει την ψυχική τους υγεία. Δέκα χώρες μεταξύ αυτών η Η.Π.Α. Και η Νότια Αφρική έχουν θεσπίσει νομοθεσία και επιτρέπουν την υιοθεσία απο ομοφυλόφιλα ζευγάρια.

Στην Ελλάδα οι Κοινωνικοί Λειτουργγοί δεν έχουν επίσημη ενημέρωση για την πρακτική που θα πρέπει να ακολουθήσουν σε μια τέτοια περίπτωση. Η ενημέρωσή τους είναι αποτέλεσμα μόνο ατομικής πρωτοβουλίας: “ Έχω παρακολουθήσει σεμινάρια που αναφέρονται στο θέμα της υιοθεσίας από ομοφυλόφιλους καθαρά από προσωπικό ενδιαφέρον”, “ Το νομικό πλαίσιο δεν επιτρέπει κάτι τέτοιο και γι’ αυτό δεν έχω ενημερωθεί”, “Καθαρά από προσωπικό ενδιαφέρον έχω διαβάσει έρευνες που αφορούν το θέμα σε ιστοσελίδες του διαδικτύου”.

Η μη νομοθετική ρύθμιση έχει σαν συνέπεια και την ανυπαρξία αιτημάτων υιοθεσίας από ομοφυλόφιλα ζευγάρια, την μη ύπαρξη παραδειγμάτων και τη συνέχιση της διατήρησης της αρνητικής εικόνας, των στάσεων και απόψεων, τόσο από την κοινή γνώμη, όσο και από τους επαγγελματίες Κοινωνικούς Λειτουργγούς: “ Οτι συμβαίνει...συμβαίνει μακριά, οπότε δεν επηρεάζει το θυμικό μου. Βέβαια εαν συμβεί κοντά μας μάλλον δεν θα συμφωνήσω, θα δείξω βέβαια κατανόηση στην επιθυμία τους αλλά θα δείξω και άρνηση στην ικανοποίηση του αιτήματός τους”, “Το συγκεκριμένο θέμα δεν έχει έρθει ακόμα στην Ελλάδα αλλά αισθάνομαι εκ του ασφαλούς βέβαια πάντα, ότι θα μπορούσα να αντιμετωπίσω μια τέτοιου είδους υιοθεσία”.

Ο τρόπος αντιμετώπισης του ζητήματος της υιοθεσίας απο ζευγάρια ομοφυλόφιλων, σε χώρες του εξωτερικού καθοδηγείται από το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο και οι Κοινωνικοί Λειτουργγοί το εφαρμόζουν με μεγαλύτερη ή ελαστικότερη αυστηρότητα.

Χαρακτηριστική του τρόπου που πιστεύεται ότι θα είναι η αντίδραση της Ελληνικής κοινωνίας είναι η φράση επαγγελματία Κοινωνικού Λειτουργγού “ Το σύμφωνο συμβίωσης είναι ένας τρόπος νομιμοποίησης των ομοφυλόφιλων, καθώς και της οικονομικής τους εξασφάλισης ως ζευγάρι. Η κοινωνία μας αδυνατεί να δεχτεί ένα τέτοιο ζευγάρι να θεωρηθεί ικανό για τη σωστή ανατροφή

ενος παιδιού. Η παράδοση, τα ήθη και τα έθιμα της κοινωνίας μας δε θα επέτρεπαν μια τέτοια εξέλιξη”.

Η αντίδραση των επαγγελματιών Κοινωνικών Λειτουργών ήταν της μορφής “ Από τη στιγμή που η χώρα θα θέσπιζε ένα τέτοιο νόμο θα το αντιμετώπιζα καθαρά υπηρεσιακά και μόνο” ή “ Είμαι αρνητική με το συγκεκριμένο θέμα και γ'αυτό θα προσπαθούσα με διάλογο και επιχειρήματα να τους πείσω ότι η σύνθεση μιας τέτοιας οικογένειας είναι καθόλα ιδανική για ένα παιδί”.

Στη βιβλιογραφία αναφέρεται ότι “ η αμερικανική ακαδημία της παιδιατρικής έχει επιβεβαιώσει ότι τα παιδιά που μεγαλώνουν με ομοφυλόφιλους γονείς η σεξουαλική, γνωστική, κοινωνική και συναισθηματική λειτουργία τους είναι όπως των παιδιών τα οποία μεγαλώνουν με ετεροφυλόφιλους γονείς”. Από τις απαντήσεις της έρευνας στην Ελλάδα οι Κοινωνικοί Λειτουργοί υποστηρίζουν ότι σε μια τέτοια υιοθεσία “Ανατρέπονται οι ισοροπίες του παιδιού και γ'αυτό είμαι αντίθετη στο να μεγαλώσει μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον απλά και μόνο για να ικανοποιηθεί η ματαιοδοξία των γονέων για προσωπική επιβεβαίωση” καθώς και “ Κάτι τέτοιο δεν πρέπει να συμβαίνει γιατί παρ'ολο που ίσως το παιδί μεγαλώσει σε ένα περιβάλλον με πολλά υλικά αγαθά και παίρνοντας αγάπη και στοργή από τους ανθρώπους που το μεγαλώνουν, είναι πιθανόν να υπάρξουν κάποιες διαταραχές στην ψυχική τους σύνθεση”.

Επιπρόσθετα η αμερικανική ακαδημία της παιδιατρικής υποστηρίζει την από κοινού κηδεμονία από ζευγάρια του ίδιου φύλου. Οι διαφορές που έχουν βρεθεί δείχνουν ότι τα παιδιά που έχουν μεγαλώσει με ομοφυλόφιλους γονείς είναι πιθανόν να αυξήσουν τα πιστεύω τους ως προς την ισονομία και την ανοχή στην διαφορετικότητα. Από τα αποτελέσματα της έρευνας οι Κοινωνικοί Λειτουργοί υποστηρίζουν ότι “Δεν πιστεύω ότι θα ενέκρινα μια τέτοια υιοθεσία. Η δημιουργία οικογένειας απαιτεί ένα ζευγάρι άνδρα και γυναίκας, οι οποίοι θα είναι υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού. Αυτή την υπευθυνότητα εγώ τουλάχιστον δεν μπορώ να την διακρίνω σε δύο ανθρώπους που επιθυμούν να αποκτήσουν ένα παιδί για να ικανοποιήσουν την ματαιοδοξία τους και δεν λογαριάζουν τις επιπτώσεις που θα δημιουργηθούν στο παιδί”.

Χαρακτηριστικό είναι επίσης, βάση της βιβλιογραφίας, το πόρισμα του Ερευνητικού Ινστιτούτου Μελέτης της Οικογένειας της Γερμανίας το οποίο διαπιστώνει ότι τα παιδιά των ομοφυλόφιλων ζευγαριών διαμορφώνουν την προσωπικότητά τους και βιώνουν την σχολική και επαγγελματική τους εκπαίδευση χωρίς ελλείματα και κοινωνικό στιγματισμό. Επιπλέον το πόρισμα αποδεικνύει ότι τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια είναι το ίδιο καλοί και στοργικοί γονείς όσο και τα ετερόφυλα ζευγάρια. Ακόμα διαπιστώνει ότι οι ενήλικες αντιμετωπίζουν αυτά τα παιδιά θετικά, χωρίς προκαταλήψεις και ότι αν το θέμα συζητιέται στο σπίτι δεν δημιουργεί στα παιδιά οποιαδήποτε ελλείματα στην ψυχοσυναισθηματική τους ανάπτυξη. Σύμφωνα με αυτήν την άποψη

είναι αρκετά κράτη του εξωτερικού και γι'αυτό έχουν θεσπίσει το Σύμφωνο Συμβίωσης που δίνει δικαίωμα υιοθεσίας και σε ομοφυλόφιλα ζευγάρια. Από τις απαντήσεις της έρευνας οι επαγγελματίες Κοινωνικοί Λειτουργοί υποστηρίζουν “Αισθάνομαι προβληματισμένη για το μέλλον του παιδιού, αν πρέπει ή όχι να γίνει η υιοθεσία αλλά και από την άλλη πλευρά με τους ετερόφυλους γονείς υπάρχουν άπειρα άσχημα περιστατικά”, “Είμαι αρνητική με την ομάδα των ομοφυλόφιλων και θα παρέπεμπα το περιστατικό σε άλλο συνάδελφο”, “Ναι στο Σύμφωνο Συμβίωσης ή ακόμα και στο γάμο αλλά όχι στην υιοθεσία” και τέλος “Το Σύμφωνο Συμβίωσης μεταξύ ομοφυλόφιλων προσωπικά πιστεύω πως είναι ένα ακόμα επιχείρημα των ομοφυλόφιλων ζευγαριών να μπορέσουν να υιοθετήσουν ένα παιδί και αυτό βασίζεται στο γεγονός ότι νομικά το παιδί θα έχει στήριγμα από τους γονείς του, καθώς μπαίνει στη μέση η κληρονομιά που νόμιμα δικαιούται από τους γονείς του. Το σημαντικό όμως πρόβλημα είναι ότι ανατρέπονται οι ισοροπίες και αυτό δε λύνεται με ένα απλό σύμφωνο συμβίωσης”.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας στην Ελλάδα οι επαγγελματίες Κοινωνικοί Λειτουργοί δεν είναι επίσημα ενημερωμένοι για το ζήτημα της υιοθεσίας από ομοφυλόφιλα ζευγάρια, σε αντίθεση με άλλα κράτη, όπως η Η.Π.Α. Και η Νότια Αφρική που έχουν θεσπίσει σχετική νομοθεσία.

Επιπλέον η Ελληνική κοινωνία που στηρίζει την παράδοση και τα ήθη δεν είναι έτοιμη να δεχτεί και να επιτρέψει μια τέτοια υιοθεσία. Ακόμα και οι Κοινωνικοί Λειτουργοί ενώ είναι σύμφωνοι με το Σύμφωνο Συμβίωσης, εκφράζουν αρνητική στάση απέναντι στην υιοθεσία από ομοφυλόφιλα ζευγάρια, υποστηρίζοντας ότι εάν έρθουν αντιμέτωποι με τέτοια περίπτωση θα προσπαθήσουν να αποτρέψουν με επιχειρήματα το αίτημά τους ή ότι θα το αντιμετωπίσουν καθαρά υπηρεσιακά.

Σε αντίθεση με την Ελλάδα, χώρες του εξωτερικού έχουν θεσπίσει σχετική νομοθεσία και οι επαγγελματίες καθοδηγούνται από αυτήν. Επιπρόσθετα, στις Η.Π.Α. Κέντρα υιοθεσίας έχουν πραγματοποιήσει αρκετές έρευνες με σκοπό τη διερεύνηση της ικανότητας των ομοφυλόφιλων ζευγαριών να γίνουν γονείς αλλά και για το κατά πόσο μπορούν να μεγαλώσουν τα παιδιά τους σε ένα υγιές περιβάλλον χωρίς να διαταραχθούν ψυχοσυναισθηματικά.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- § Ενημέρωση των Κοινωνικών Λειτουργών αλλά και των υπόλοιπων επαγγελματιών που ασχολούνται με το θέμα της υιοθεσίας μέσα από Σεμινάρια, Μεσα Μαζικής Ενημέρωσης και μέσω του Διαδικτύου
- § Να θεσπιστεί ένα νομικό πλαίσιο όπου θα αναγνωρίζει τους ομοφυλόφιλους και τα δικαιώματά τους με σκοπό να μπορέσουν να προχωρήσουν στο θέμα της υιοθεσίας.
- § Να θεσπιστεί ένα νομικό πλαίσιο για το θέμα της υιοθεσίας ώστε να «αναγκαστούν» οι Κοινωνικοί Λειτουργοί να αποκτήσουν γνώση όσον αφορά το παραπάνω θέμα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ

Ν. 3719/2008, ΦΕΚ Α 241/26-11-2008: Μεταρρυθμίσεις για την οικογένεια, το παιδί, την κοινωνία και άλλες διατάξεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ

Άρθρο 1

Σύσταση

Η συμφωνία δύο ενήλικων ετερόφυλων προσώπων με την οποία οργανώνουν τη συμβίωση τους (σύμφωνο συμβίωσης) καταρτίζεται αυτοπροσώπως με συμβολαιογραφικό έγγραφο. Η ισχύς της συμφωνίας αρχίζει από την κατάθεση αντιγράφου του συμβολαιογραφικού εγγράφου στον ληξίαρχο του τόπου κατοικίας τους, το οποίο καταχωρείται σε ειδικό βιβλίο του Ληξιαρχείου.

Άρθρο 2

Προϋποθέσεις

1. Για τη σύναψη συμφώνου συμβίωσης απαιτείται πλήρης δικαιοπρακτική ικανότητα.
2. Δεν επιτρέπεται η σύναψη συμφώνου συμβίωσης:
  - α) αν υπάρχει γάμος ή σύμφωνο συμβίωσης των ενδιαφερόμενων προσώπων ή του ενός από αυτά,
  - β) μεταξύ συγγενών εξ αίματος σε ευθεία γραμμή απεριορίστως και εκ πλαγίου μέχρι και τον τέταρτο βαθμό, καθώς και μεταξύ συγγενών εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή απεριορίστως και
  - γ) μεταξύ εκείνου που υιοθέτησε και αυτού που υιοθετήθηκε.
3. Η παράβαση των διατάξεων του παρόντος άρθρου συνεπάγεται την ακυρότητα του συμφώνου συμβίωσης.

Άρθρο 3

Ακυρότητα του συμφώνου

Την κατά το προηγούμενο άρθρο ακυρότητα του συμφώνου συμβίωσης μπορεί να επικαλεσθεί, εκτός από τους συμβληθέντες, και όποιος προβάλλει έννομο συμφέρον οικογενειακής ή περιουσιακής φύσης. Ο εισαγγελέας μπορεί να ζητήσει αυτεπαγγέλτως την αναγνώριση της ακυρότητας, αν το σύμφωνο συμβίωσης αντίκειται στη δημόσια τάξη.

Άρθρο 4

Λύση

1. Το σύμφωνο συμβίωσης λύεται: α) με συμφωνία των συμβληθέντων, που γίνεται αυτοπροσώπως με συμβολαιογραφικό έγγραφο, β) με μονομερή συμβολαιογραφική δήλωση, αφότου αυτή κοινοποιηθεί με δικαστικό επιμελητή στον άλλον και γ) αυτοδικαίως, αν συναφθεί γάμος είτε μεταξύ των συμβληθέντων είτε μεταξύ ενός από αυτούς και τρίτου.

2. Η λύση του συμφώνου συμβίωσης ισχύει από την κατάθεση του συμβολαιογραφικού εγγράφου ή της μονομερούς δήλωσης στον ληξίαρχο, όπου έχει καταχωρηθεί και η σύσταση αυτού.

Άρθρο 5

Επώνυμο

Το σύμφωνο συμβίωσης δεν μεταβάλλει το επώνυμο των συμβληθέντων. Ο καθένας μπορεί, εφόσον συγκατατίθεται ο άλλος, να χρησιμοποιεί στις κοινωνικές σχέσεις το επώνυμο του άλλου ή να το προσθέτει στο δικό του.

Άρθρο 6

Περιουσιακές σχέσεις

Με το σύμφωνο συμβίωσης ή και με μεταγενέστερο συμβολαιογραφικό έγγραφο μπορεί να ρυθμίζονται οι περιουσιακές σχέσεις των συμβληθέντων και ιδίως η τύχη των περιουσιακών στοιχείων που θα αποκτηθούν κατά τη διάρκεια του συμφώνου (αποκτήματα). Αν δεν υπάρχει συμφωνία για τα αποκτήματα, το κάθε μέρος έχει, μετά τη λύση του συμφώνου, αξίωση κατά του άλλου για ό,τι αυτό απέκτησε και με τη δική του συμβολή. Η αξίωση αυτή δεν γεννάται στο πρόσωπο των κληρονόμων του δικαιούχου, δεν εκχωρείται ούτε κληρονομείται από αυτούς, στρέφεται όμως κατά των κληρονόμων του υπόχρεου. Η αξίωση παραγράφεται δύο έτη μετά τη λύση του συμφώνου.

Άρθρο 7

Διατροφή μετά τη λύση

1. Στο σύμφωνο συμβίωσης ή και σε μεταγενέστερο συμβολαιογραφικό έγγραφο μπορεί να περιέχεται συμφωνία με την οποία αναλαμβάνεται, είτε από το ένα ή το άλλο μέρος είτε και αμοιβαίως, υποχρέωση διατροφής μόνο για την περίπτωση κατά την οποία, μετά τη λύση του συμφώνου, το ένα από τα μέρη δεν μπορεί να εξασφαλίσει τη διατροφή του από τα εισοδήματα του ή από την περιουσία του. Δεν έχει υποχρέωση διατροφής εκείνος που, εν όψει και των λοιπών υποχρεώσεων του, δεν είναι σε θέση να τη δώσει χωρίς να διακινδυνεύσει η δική του διατροφή. Η υποχρέωση αυτή δεν βαρύνει τους κληρονόμους του υπόχρεου.
2. Ο δικαιούχος διατροφής από το σύμφωνο συμβίωσης συμπορεύεται, ως προς το δικαίωμα διατροφής, με τον διαζευγμένο σύζυγο του υπόχρεου.
3. Ο υπόχρεος διατροφής, μετά τη λύση του συμφώνου συμβίωσης, δεν μπορεί να επικαλεσθεί την υποχρέωση του αυτή, προκειμένου να απαλλαγεί, εν όλω ή εν μέρει, από την υποχρέωση συνεισφοράς ή διατροφής συζύγου ή ανήλικων τέκνων του.
4. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 2 και 3, η συμβατική υποχρέωση της παραγράφου 1 προηγείται της εκ του νόμου υποχρέωσης διατροφής άλλων προσώπων απέναντι στον δικαιούχο, που βρίσκεται σε αδυναμία, μετά τη λύση του συμφώνου, να διατρέφει τον εαυτό του με τις δικές του δυνάμεις.

Άρθρο 8

Τεκμήριο πατρότητας

1. Το τέκνο που γεννήθηκε κατά τη διάρκεια του συμφώνου συμβίωσης ή εντός τριακοσίων ημερών από τη λύση ή την αναγνώριση της ακυρότητας του, τεκμαίρεται ότι έχει πατέρα τον άνδρα με τον οποίο η μητέρα κατάρτισε το σύμφωνο. Το τεκμήριο ανατρέπεται με αμετάκλητη δικαστική απόφαση. Τα άρθρα 1466 επ. ΑΚ, καθώς και τα άρθρα 614 επ. ΚΠολΔ, εφαρμόζονται αναλόγως.
2. Η ακυρότητα ή η ακύρωση του συμφώνου δεν επηρεάζει την πατρότητα των τέκνων.

Άρθρο 9

Επώνυμο τέκνων

Το τέκνο που γεννήθηκε κατά τη διάρκεια του συμφώνου συμβίωσης ή εντός τριακοσίων ημερών από τη λύση ή την αναγνώριση της ακυρότητας του, φέρει το επώνυμο που επέλεξαν οι

γονείς του με κοινή και αμετάκλητη δήλωση τους που περιέχεται στο σύμφωνο ή σε μεταγενέστερο συμβολαιογραφικό έγγραφο, πριν τη γέννηση του πρώτου τέκνου. Το επώνυμο που επιλέγεται είναι κοινό για όλα τα τέκνα και είναι υποχρεωτικά το επώνυμο του ενός από τους γονείς ή συνδυασμός των επωνύμων τους. Σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερα από δύο επώνυμα. Αν η δήλωση παραλειφθεί, το τέκνο θα έχει σύνθετο επώνυμο, αποτελούμενο από το επώνυμο και των δύο γονέων του. Αν το επώνυμο του ενός ή και των δύο γονέων είναι σύνθετο, το επώνυμο του τέκνου θα σχηματισθεί με το πρώτο από τα δύο επώνυμα.

Άρθρο 10

Γονική μέριμνα

1. Η γονική μέριμνα τέκνου που γεννήθηκε κατά τη διάρκεια συμφώνου συμβίωσης ή μέσα σε τριακόσιες ημέρες από τη λύση ή την αναγνώριση της ακυρότητας του ανήκει στους δύο γονείς και ασκείται από κοινού. Οι διατάξεις του ΑΚ για τη γονική μέριμνα των τέκνων που κατάγονται από γάμο εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση αυτή.

2. Αν το σύμφωνο συμβίωσης λυθεί, για τους λόγους που αναφέρονται στα άρθρα 2 και 4 του παρόντος, για την άσκηση της γονικής μέριμνας εφαρμόζεται αναλόγως το άρθρο 1513 του ΑΚ.

Άρθρο 11

Κληρονομικό δικαίωμα

1. Με τη λύση του συμφώνου συμβίωσης λόγω θανάτου, αυτός που επιζεί έχει κληρονομικό δικαίωμα εξ αδιαθέτου, το οποίο ανέρχεται στο έκτο της κληρονομιάς, αν συντρέχει με κληρονόμους της πρώτης τάξης, στο τρίτο, αν συντρέχει με κληρονόμους άλλων τάξεων και σε ολόκληρη την κληρονομιά, αν δεν υπάρχει συγγενής του κληρονομούμενου, που να καλείται ως εξ αδιαθέτου κληρονόμος.

2. Αυτός που επιζεί έχει δικαίωμα νόμιμης μοίρας στην κληρονομιά, το οποίο ανέρχεται στο ήμισυ της εξ αδιαθέτου μερίδας, που του αναλογεί. Κατά το ποσοστό αυτό μετέχει ως κληρονόμος.

3. Τα άρθρα 1826 επ., 1839 επ. και 1860 του ΑΚ εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση αυτή.

Άρθρο 12

Αναστολή παραγραφής

Το άρθρο 256 του ΑΚ περίπτωση 1 αντικαθίσταται ως εξής:

"1. μεταξύ συζύγων κατά τη διάρκεια του γάμου, έστω και αν ύστερα ακυρωθεί, καθώς και μεταξύ προσώπων που έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης, όσο αυτό ισχύει".

Άρθρο 13

Πεδίο εφαρμογής

Ο νόμος αυτός εφαρμόζεται σε κάθε σύμφωνο συμβίωσης, εφόσον αυτό έχει καταρτισθεί στην Ελλάδα ή ενώπιον ελληνικής προξενικής αρχής. Σε κάθε άλλη περίπτωση, εφαρμόζεται το δίκαιο που ορίζεται από τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

Άρθρο 14

Ισχυρός κλονισμός

Η τρίτη παράγραφος του άρθρου 1439 του ΑΚ αντικαθίσταται ως εξής:

"Εφόσον οι σύζυγοι βρίσκονται σε διάσταση συνεχώς από δύο τουλάχιστον χρόνια, ο κλονισμός τεκμαίρεται αμάχητα και το διαζύγιο μπορεί να ζητηθεί, έστω και αν ο λόγος του κλονισμού αφορά στο πρόσωπο του ενάγοντος. Η συμπλήρωση του χρόνου διάστασης υπολογίζεται κατά το χρόνο συζήτησης της αγωγής και δεν εμποδίζεται από μικρές διακοπές που έγιναν ως προσπάθεια αποκατάστασης των σχέσεων μεταξύ των συζύγων."

Άρθρο 15

Τέκνα χωρίς γάμο των γονέων τους

Το άρθρο 1515 του ΑΚ αντικαθίσταται ως εξής:

"Τέκνα χωρίς γάμο των γονέων τους. Η γονική μέριμνα του ανήλικου τέκνου που γεννήθηκε και παραμένει χωρίς γάμο των γονέων του, ανήκει στη μητέρα του. Σε περίπτωση αναγνώρισης του, αποκτά γονική μέριμνα και ο πατέρας, που όμως την ασκεί αν υπάρχει συμφωνία των γονέων

κατά το άρθρο 1513 ή αν έπαυσε η γονική μέριμνα της μητέρας ή αν αυτή αδυνατεί να την ασκήσει για νομικούς ή πραγματικούς λόγους.

Με αίτηση του πατέρα, το δικαστήριο μπορεί και σε κάθε άλλη περίπτωση να αναθέσει και σε αυτόν την άσκηση της γονικής μέριμνας ή μέρους της, εφόσον αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του τέκνου.

Σε περίπτωση δικαστικής αναγνώρισης, στην οποία αντιδίκησε ο πατέρας, αυτός δεν ασκεί γονική μέριμνα ούτε αναπληρώνει τη μητέρα στην άσκηση της, εκτός αν υπάρχει συμφωνία των γονέων κατά το άρθρο 1513. Το δικαστήριο μπορεί, αν το επιβάλλει το συμφέρον του τέκνου, να αποφασίσει διαφορετικά με αίτηση του πατέρα, εφόσον έπαυσε η γονική μέριμνα της μητέρας ή αυτή αδυνατεί να την ασκήσει για νομικούς ή πραγματικούς λόγους ή υπάρχει συμφωνία των γονέων."

Άρθρο 16

Δικαστική αναπλήρωση της συναίνεσης

Το άρθρο 1552 του ΑΚ αντικαθίσταται ως εξής: "Δικαστική αναπλήρωση της συναίνεσης. Η συναίνεση των γονέων για υιοθεσία του τέκνου τους αναπληρώνεται, με ειδικώς αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου, στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) αν οι γονείς είναι άγνωστοι ή το τέκνο είναι έκθετο, β) αν και οι δύο γονείς έχουν εκπέσει από τη γονική μέριμνα ή βρίσκονται σε καθεστώς στερητικής δικαστικής συμπαράστασης που τους αφαιρεί και την ικανότητα να συναινούν για την υιοθεσία του παιδιού τους, γ) αν οι γονείς έχουν άγνωστη διαμονή είτε πριν είτε μετά την παροχή της γενικής εξουσιοδότησης του άρθρου 1554, δ) αν το τέκνο προστατεύεται από αναγνωρισμένη κοινωνική οργάνωση, έχει αφαιρεθεί από τους γονείς η άσκηση της επιμέλειας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1532 και 1533, και αυτοί αρνούνται καταχρηστικά να συναινέσουν και ε) αν το τέκνο έχει παραδοθεί με τη συναίνεση των γονέων σε οικογένεια για φροντίδα και ανατροφή, με σκοπό την υιοθεσία, και έχει ενταχθεί σε αυτήν επί χρονικό διάστημα ενός τουλάχιστον έτους, οι δε γονείς εκ των υστέρων αρνούνται καταχρηστικά να συναινέσουν. Αν οι περιπτώσεις α' έως ε' συντρέχουν μόνο στο πρόσωπο του ενός εκ των γονέων, η απόφαση του δικαστηρίου αναπληρώνει τη συναίνεση μόνο αυτού.

Με απόφαση του δικαστηρίου αναπληρώνεται και η συναίνεση του επιτρόπου για την υιοθεσία του ανηλίκου, εφόσον ο τελευταίος προστατεύεται από αναγνωρισμένη κοινωνική οργάνωση και ο επίτροπος αρνείται καταχρηστικά να συναινέσει."

Άρθρο 17

Ακρόαση συγγενών

Το άρθρο 1553 του ΑΚ αντικαθίσταται ως εξής: "Ακρόαση συγγενών. Στις περιπτώσεις υπό στοιχεία β' έως ε' της πρώτης παραγράφου, καθώς και στην περίπτωση της δεύτερης παραγράφου του προηγούμενου άρθρου, το δικαστήριο μπορεί να ζητήσει την ακρόαση των πλησιέστερων συγγενών, αν αυτή είναι εφικτή."

Άρθρο 18

Προσθήκη ή απάλειψη κύριου ονόματος

Το άρθρο 1565 του ΑΚ αντικαθίσταται ως εξής: "Προσθήκη ή απάλειψη κύριου ονόματος. Το δικαστήριο μπορεί, με την απόφαση του περί υιοθεσίας, να επιτρέψει στον υποψήφιο θετό γονέα, ύστερα από αίτηση του, να προσθέσει στο κύριο όνομα του θετού τέκνου και άλλο όνομα. Στην περίπτωση αυτή το δικαστήριο μπορεί, ύστερα από αίτηση του θετού γονέα, που υποβάλλεται μετά τη συντέλεση της υιοθεσίας αλλά το αργότερο εντός ενός έτους από αυτήν, να επιτρέψει την απάλειψη του κύριου ονόματος που έφερε το θετό τέκνο πριν την υιοθεσία, εφόσον τούτο επιβάλλεται από το συμφέρον του τέκνου.

Αν το θετό τέκνο έχει συμπληρώσει το δωδέκατο έτος της ηλικίας του, είναι απαραίτητη, σε κάθε περίπτωση, για τη χορήγηση της άδειας του δικαστηρίου η συναίνεση του ίδιου. Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 1555 εφαρμόζεται και εδώ."

Άρθρο 19

Ποιοι τελούν υπό επιτροπεία

Το άρθρο 1589 του ΑΚ αντικαθίσταται ως εξής: "Ποιοι τελούν υπό επιτροπεία. Ο ανήλικος τελεί υπό επιτροπεία όταν κανένας γονέας δεν έχει ή δεν μπορεί να ασκήσει τη γονική μέριμνα, όταν το δικαστήριο διορίσει επίτροπο κατά τα άρθρα 1532 και 1535 ή αναθέσει την άσκηση της γονικής μέριμνας σε τρίτον κατά τα άρθρα 1513, 1514, καθώς και όταν συντρέχουν οι περιπτώσεις των άρθρων 1660 και 1661." (Υπουργείο Δικαιοσύνης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, www.ministryofjustice.gr)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΜΕ ΤΟ Ν.Δ. 795/1970

Σύμφωνα με το 795/1970 αναγνωρισμένες υπηρεσίες και οργανισμοί για την διεξαγωγή κοινωνικής έρευνας, εφόσον έχουν Κοινωνικούς Λειτουργούς ειδικευμένους σε θέματα υιοθεσίας και με νόμιμη άδεια ασκήσεως επαγγέλματος ορίζονται:

- Το Κέντρο Βρεφών “Η Μητέρα”
- Δημοτικά Βρεφοκομεία Αθηνών ,Πατρών, Θεσσαλονίκης
- Ο Ε.Ο.Π.(Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας)
- Το Π.Ι.Κ.Π.Α
- Οι Διευθύνσεις Κοινωνικής Πρόνοιας ανα Νομαρχία

Απο τις παραπάνω συνεχίζουν:

- Το Κέντρο Βρεφών “Η Μητέρα”
- Το Δημοτικό Βρεφοκομείο Θεσσαλονίκης “Ο Άγιος Στυλιανός”.Τα Δημοτικά Βρεφοκομεία Αθηνών και Πατρών πραγματοποίησαν τις τελευταίες υιοθεσίες κατα το έτος 1985 και σταμάτησαν.
- Ο Ε.Ο.Π έχει σταματήσει και τις υποθέσεις του τις συνεχίζει το “Μητέρα”
- Το Π.Ι.Κ.Π.Α
- Διευθύνσεις Κοινωνικής Πρόνοιας

(Υπουργείο Δικαιοσύνης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, www.ministryofjustice.gr)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

Το ενημερωτικό σημείωμα για το Σύμφωνο ελεύθερης Συμβίωσης, έχει ως εξής:

Σύμφωνο Ελεύθερης Συμβίωσης

• Ένα μέτρο βαθιά κοινωνικό

Η ελεύθερη συμβίωση ετερόφυλων ζευγαριών, και μάλιστα επί πολλά χρόνια, αποτελεί και στην Ελλάδα μία πραγματικότητα. Συνήθως μάλιστα, χωρίς καμία ανθρώπινη, κοινωνική και νομική υποχρέωση. Περίπου 5% των παιδιών σήμερα στην Ελλάδα, υπολογίζεται (Eurostat 2004) ότι προέρχονται από αυτές τις ελεύθερες συμβιώσεις, χωρίς κανενός είδους γάμου –θρησκευτικό ή πολιτικό. Στις άλλες χώρες του Ευρωπαϊκού νότου, το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 10% και στις Σκανδιναβικές χώρες φθάνει στο 50%, ενώ στην Ελλάδα παρατηρούνται αυξητικές τάσεις. Σύμφωνα με υπεύθυνους υπολογισμούς, τα παιδιά που γεννήθηκαν εκτός γάμου τα τελευταία έτη, ξεπερνούν τα 120.000, ενώ μείζονα προβλήματα-πληγές αποτελούν πλέον οι απροστάτευτες γυναίκες, μετά από χρόνια ελεύθερης συμβίωσης, και γενικά οι μονογονεϊκές οικογένειες, οι οποίες φθάνουν σε αρκετές χιλιάδες και συνεχώς αυξάνονται.

Στις άλλες χώρες του Ευρωπαϊκού νότου, το ποσοστό των παιδιών εκτός γάμου ανέρχεται στο 10% και στις Σκανδιναβικές χώρες φθάνει στο 50%, ενώ στην Ελλάδα παρατηρούνται αυξητικές τάσεις στις γεννήσεις αυτές. Ακόμα και με βάση το 5% των παιδιών, η απολύτως ελεύθερη συμβίωση έχει κοινωνικές διαστάσεις και συνέπειες και αντικειμενικά συνιστά «οικογένεια».

Σημειώνουμε πως το ποσοστό των γυναικών, στη χώρα μας, που επιλέγουν να συμβιώσουν, έστω και μία φορά, στην ηλικιακή ομάδα 18-24, έχει τριπλασιαστεί τα τελευταία 30 χρόνια (έρευνα ΕΚΚΕ). Όλο και περισσότερο, ο γάμος στην Ελλάδα, ακόμα και ο θρησκευτικός, αποτελεί την κατάληξη ενός προγενέστερου και μακροχρόνιου δεσμού, με συχνά τα φαινόμενα της ελεύθερης συμβίωσης.

• Ένα μέτρο που ρυθμίζει υπαρκτές καταστάσεις, που διαφορετικά θα υπήρχαν προβλήματα

Το σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης, έχει σκοπό να ρυθμίσει μία πραγματικότητα, ένα υπαρκτό κοινωνικό φαινόμενο. Να περιορίσει τις αρνητικές του συνέπειες και επιπτώσεις στην κοινωνία και να τις μετατρέψει σε υποχρεώσεις. Να κάνει τους πολίτες περισσότερο υπεύθυνους ως προς τα θέματα και τα κοινωνικά προβλήματα που προκύπτουν από την κοινή τους συμβίωση. Η Πολιτεία παρεμβαίνει και δημιουργεί τις προϋποθέσεις να δοθούν λύσεις σε πρακτικά προβλήματα και ανάγκες και να υπάρξουν εις στο εξής δεσμεύσεις. Δεν ακολουθούμε τα αντίστοιχα Ευρωπαϊκά νομοθετήματα σε ότι αφορά στην ελεύθερη συμβίωση, αλλά αντίθετα, οι δικές μας ρυθμίσεις περιλαμβάνουν περισσότερες δικλίδες ασφαλείας και προστασίας. Τόσο σε νομικό, όσο και δικαστικό έλεγχο πλέον. Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις, η ελεύθερη συμβίωση συναρτάται με συγκεκριμένες συνέπειες, οι οποίες δεν θα μεταβάλλονται –όπως μέχρι σήμερα– σε ατομικά και κοινωνικά δράματα, αλλά θα αντιμετωπίζονται με αίσθημα ευθύνης, όπως η προστασία των παιδιών και της εξαρτημένης οικονομικά γυναίκας. Με το Σύμφωνο, αφαιρούνται όλα τα προσχήματα από όσους συζούν, μέχρι σήμερα αδέσμευτα και ελεύθερα, προκειμένου ν' αναλάβουν τις υποχρεώσεις τους. Η πολιτεία, με το Σύμφωνο, ασκεί πίεση προς την κοινωνία και τα ζευγάρια που επιλέγουν να συμβιώνουν απολύτως ελεύθερα. Παράλληλα, γίνεται σεβαστή η ελευθερία της προσωπικότητας και τα ατομικά δικαιώματα όσων δεν επιθυμούν να συνάψουν γάμο για λόγους ιδεολογικούς, θρησκευτικούς, ατομικούς και άλλους.

• Το Σύμφωνο δεν θίγει το γάμο

Ασφαλώς η αξία του θρησκευτικού γάμου είναι και παραμένει μεγάλη και ασύγκριτη και μαζί με τον πολιτικό γάμο αποτελούν την καλύτερη επιλογή για τα ζευγάρια που θέλουν να δημιουργήσουν οικογένεια με όλες τις νομικές, οικονομικές και κοινωνικές εγγυήσεις και προστασίες.

Αποτελεί μια εναλλακτική μορφή μόνιμης συμβίωσης και όχι μια μορφή «χαλαρού γάμου» και αφορά αποκλειστικά την ελεύθερη συμβίωση προσώπων. Οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν τα ζευγάρια εκτός γάμου, δεν είναι προσχηματικές, ακόμα και όταν το Σύμφωνο μπορεί να τερματιστεί οποιαδήποτε στιγμή. Συγκεκριμένα, οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται με το Σύμφωνο, δεν είναι ανακλητές, ακόμα και όταν καταγγελθεί αργότερα, από το ένα μέρος, το οποίο θα επιθυμεί να τερματίσει τη συμβίωση αυτή. Δεν θα είναι ανακλητές λ.χ. οι αναγνωρίσεις και τα δικαιώματα των παιδιών, οι οικονομικές και περιουσιακές υποχρεώσεις που έχουν συμφωνηθεί, το δικαίωμα της εξαρτημένης γυναίκας στην ασφάλιση και μέρους της σύνταξης.

Η διαφορά μεταξύ του γάμου και της ελεύθερης συμβίωσης είναι σημαντική και θα ενεργήσει υπέρ του γάμου και ιδιαίτερα του θρησκευτικού. Κατ' αρχήν το Σύμφωνο βάζει πλαίσια στήριξης στις σημερινές απολύτως ελεύθερες συμβιώσεις. Τις κάνει 'λιγότερο ελεύθερες'. Τις συνδέει με όρους, συμφωνίες και προϋποθέσεις. Από την άποψη αυτή, το Σύμφωνο οδηγεί τελικά πιο κοντά στην ιδέα του πραγματικά έγγαμου βίου, όπως έχει οδηγήσει ήδη η ιδέα του πολιτικού γάμου, στον θρησκευτικό γάμο, σύμφωνα με τα στοιχεία. Δεν απομακρύνει από το γάμο, όπως φοβούνται ορισμένοι, αλλά διευκολύνει την προσέγγιση προς την ιδέα του γάμου. Μειώνει την απόσταση από τον γάμο.

- **Σχετικοί νόμοι εφαρμόζονται σ' όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες**
Το αίτημα για τη νομοθετική ρύθμιση της ελεύθερης συμβίωσης προσώπων, έχει οδηγήσει, ήδη, τις περισσότερες ευρωπαϊκές νομοθεσίες στη θέσπιση σχετικών νόμων –πλην της Παπικής Ιταλίας. Συγκεκριμένα, το Σύμφωνο Ελεύθερης Συμβίωσης έχει καθιερωθεί, μεταξύ άλλων, σε: Ολλανδία, Ισπανία, Βρετανία, Βέλγιο, Δανία, Ισλανδία, Νορβηγία, Ελβετία, Φινλανδία, Σουηδία, Γαλλία, Κροατία, Πορτογαλία, Γερμανία, Ανδόρα, Πολωνία.

- **Το Σύμφωνο Ελεύθερης Συμβίωσης αφορά αποκλειστικά ετερόφυλα ζευγάρια**
Οι νόμοι αυτοί των ευρωπαϊκών χωρών αφορούν είτε την αναγνωρισμένη εξώγαμη συμβίωση ετερόφυλων και ομόφυλων προσώπων, είτε μόνο σε ομόφυλα ζεύγη. Στην Ελλάδα όμως, το προτεινόμενο σχέδιο, αφορά αποκλειστικά ετερόφυλα.

- **Ο χαρακτήρας του Συμφώνου**
Το σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης προσώπων, συστήνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο, που καταχωρίζεται σε ειδικό ληξιαρχικό βιβλίο. Με αυτό αναγνωρίζεται η δυνατότητα στα μέρη να ρυθμίσουν συμβατικά τις περιουσιακές τους σχέσεις και το ελευθέρως διαλυτό του συμφώνου τους. Όταν υπάρχει γάμος ή άλλο σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης των ενδιαφερομένων δεν μπορεί αυτοί να συνάψουν γάμο ή σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης πριν λυθούν, αμετάκλητα, ο γάμος ή το σύμφωνο.

Επίσης, δεν μπορεί να συναφθεί αυτό μεταξύ προσώπων, που έχουν κώλυμα να συνάψουν γάμο. Δηλαδή, δεν μπορεί να συναφθεί τέτοιο σύμφωνο μεταξύ προσώπων ανίκανων για δικαιοπραξία, συγγενών εξ αίματος, από αγχιστεία ή από υιοθεσία.
Λύεται:

- α. με τον ίδιο τρόπο, με τον οποίο συστήνεται (δηλαδή με συμβολαιογραφικό έγγραφο), και,
- β. με τη σύναψη γάμου είτε μεταξύ των προσώπων που συμβιώνουν είτε μεταξύ ενός από αυτά και

τρίτου.

Το Σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης, δεν είναι σε καμία περίπτωση τρίτη μορφή γάμου ή τρίτης κατηγορίας γάμος, αλλά μία συμβολαιογραφική συμφωνία, στην οποία ο άνδρας και η γυναίκα που συμβιώνουν αναλαμβάνουν ορισμένες κοινές υποχρεώσεις και αλληλοαναγνωρίζουν ορισμένα δικαιώματα, όπως τα περιουσιακά. Κατ' αυτό τον τρόπο, γίνονται περισσότερο υπεύθυνοι άνθρωποι και πολίτες.

- **Καθιστά υπεύθυνους πολίτες. Δεν δίνει το δικαίωμα της υιοθεσίας στα ζευγάρια αυτά.**

Ενώ το Σύμφωνο περιλαμβάνει τα ίδια κωλύματα του γάμου, συνδέεται όμως με λιγότερα δικαιώματα ως προς τον θρησκευτικό και πολιτικό γάμο. Είτε αυτά αφορούν το θεσμό της Υιοθεσίας, που δεν θα υπάρχει στο Σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης, είτε άλλα, όπως τα περιουσιακά και τα κληρονομικά δικαιώματα. Μάλιστα, σύμφωνα με απόψεις έγκριτων νομικών, η καθιέρωση του Συμφώνου και οι νομικές δεσμεύσεις που συνεπάγεται (όπως η αμοιβαία αξίωση διατροφής, η συμμετοχή στα αποκτήματα κλπ.), οδηγεί στον χαρακτηρισμό της ελεύθερης συμβίωσης, ως ψευδεπίγραφης, πλέον. Πραγματικά ελεύθερη συμβίωση, μέχρι σήμερα, ήταν η νομικώς αρρυθμιστή συμβίωση, στα πλαίσια μιας απολύτως αδέσμευτης συμπεριφοράς της προσωπικότητας. Τώρα, προέχει το κοινωνικό κριτήριο και οι δεσμεύσεις του. Η όλη φιλοσοφία του Συμφώνου είναι να υπάρξει μια κατάσταση νέας ισορροπίας, εναρμόνισης, ανάμεσα στα δικαιώματα της ελεύθερης συμβίωσης και στις υποχρεώσεις που δημιουργεί. Ανάμεσα στα ατομικά δικαιώματα και στα δικαιώματα του άλλου και της κοινωνίας. Ανάμεσα στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας και στο νομικό και κοινωνικό μας πολιτισμό. Υλοποιεί με την εναρμόνιση αυτή, τον παιδευτικό ρόλο της Δικαιοσύνης στην κοινωνία, ένα καθήκον της Δικαιοσύνης, στο οποίο ο αρμόδιος υπουργός δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα.

- **Η Πολιτεία εφαρμόζει μια ηθική πολιτική**

Με το νομοσχέδιο αυτό, υλοποιούνται οι δύο έννοιες της Καντιανής ελευθερίας, σύμφωνα με τις οποίες, κανείς δεν μπορεί να λάβει μέρος σε αναγκαστική ευτυχία, αλλά ο καθένας έχει το δικαίωμα στην ευτυχία, με τον τρόπο που επιλέγει, με την ελεύθερη βούλησή του. Ελευθερία είναι επίσης η επιδίωξη ενός σκοπού που μπορεί να συνυπάρχει με την ελευθερία οποιουδήποτε άλλου, ο οποίος επιδιώκει επίσης έναν παρόμοιο σκοπό. Η αρχή της αμοιβαίας εξάρτησης σημαίνει μεν την δικαϊκή ισότητα όλων των ανθρώπων, υπό την έννοια της κοινής υποταγής στο νόμο της Πολιτείας. Προχωρούμε λοιπόν μπροστά στον 21ο αιώνα. Η Ελληνική Πολιτεία βαδίζει μπροστά, εφαρμόζοντας μια «ηθική πολιτική», βασισμένη στα αναφαίρετα ανθρώπινα δικαιώματα της

ελευθερίας και της ισότητας των πολιτών της.

Μια ηθική που έχει επιβληθεί μέσα στους αιώνες από τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, έως τον Θωμά Ακινάτη και τον Καντ.

Οι πολίτες και κυρίως οι νέοι, πείθονται με τις ρυθμίσεις μας και προσχωρούν στη λογική και στην αγάπη που αναδύεται μέσα από τις γραμμές και το πνεύμα του νομοσχεδίου μας. (Υπουργείο Δικαιοσύνης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, www.ministryofjustice.gr)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

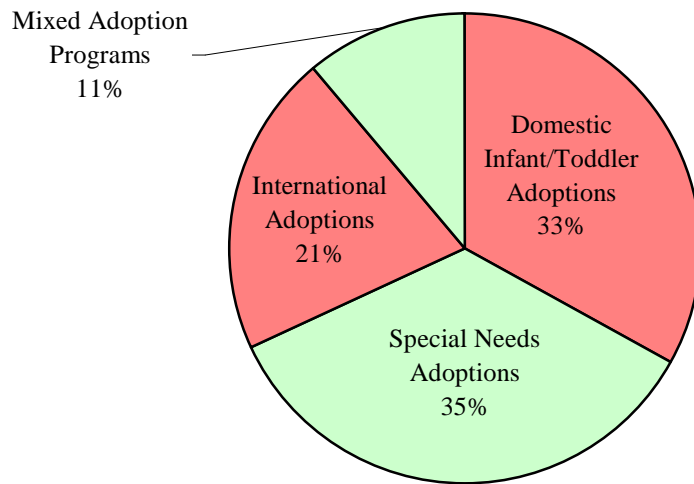
ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΑΠΟ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Figure 1: Number of Respondent Adoption Agencies by State

STATE	# OF AGENCIES	% OF AGENCIES	STATE	# OF AGENCIES	% OF AGENCIES
AK	4	100%	MS	0	0%
AL	4	44%	MT	2	67%
AR	1	9%	NC	5	45%
AZ	9	53%	ND	3	38%
CA	30	56%	NE	2	40%
CO	9	47%	NH	2	33%
CT	6	40%	NJ	12	57%
DC	4	44%	NM	0	0%
DE	5	55%	NV	2	33%
FL	13	33%	NY	18	34%
GA	10	63%	OH	7	21%
HI	3	43%	OK	5	36%
IA	2	14%	OR	7	50%
ID	2	33%	PA	22	32%
IL	13	52%	RI	4	50%
IN	11	52%	SC	3	30%
KS	9	47%	SD	2	33%
KY	6	40%	TN	4	19%
LA	3	25%	TX	11	35%
MA	10	38%	UT	6	38%
MD	4	22%	VA	13	45%
ME	5	71%	VT	7	78%
MI	16	26%	WA	7	64%
MN	8	35%	WI	6	50%
MO	9	32%	WV	1	20%
			WY	1	33%

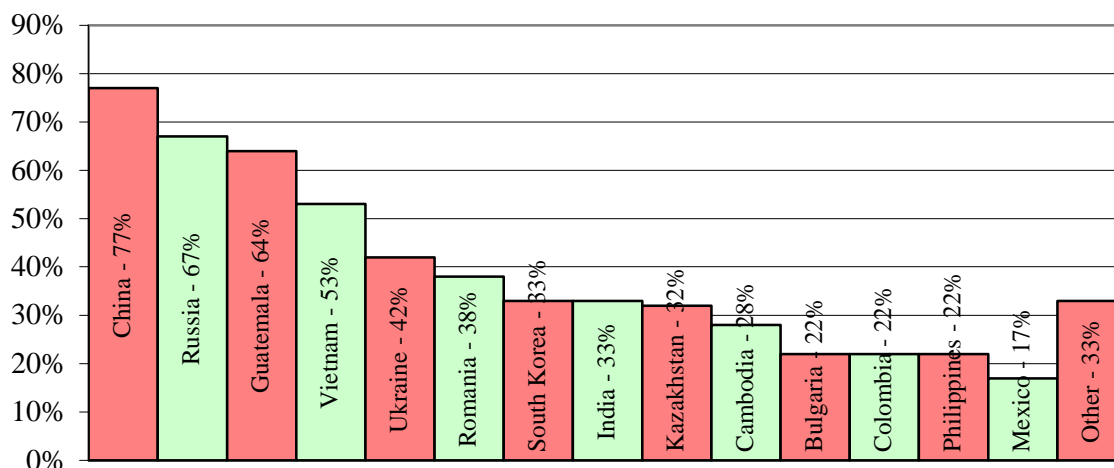

Figure 3: Primary Focus of Adoption Agencies

(Ινστιτούτο Υιοθεσίας Evan B. Donaldson,2000)

Figure 4: Countries From Which International Adoption Agencies Place Children

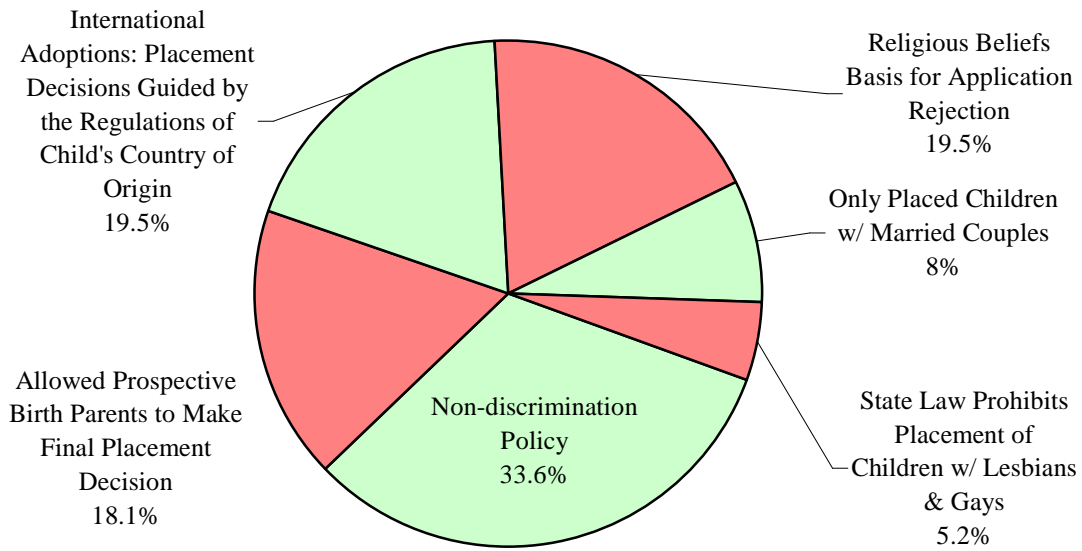

(Ινστιτούτο Υιοθεσίας Evan B. Donaldson, 2000)

Figure 6: Reasons for Nonparticipation in the Research

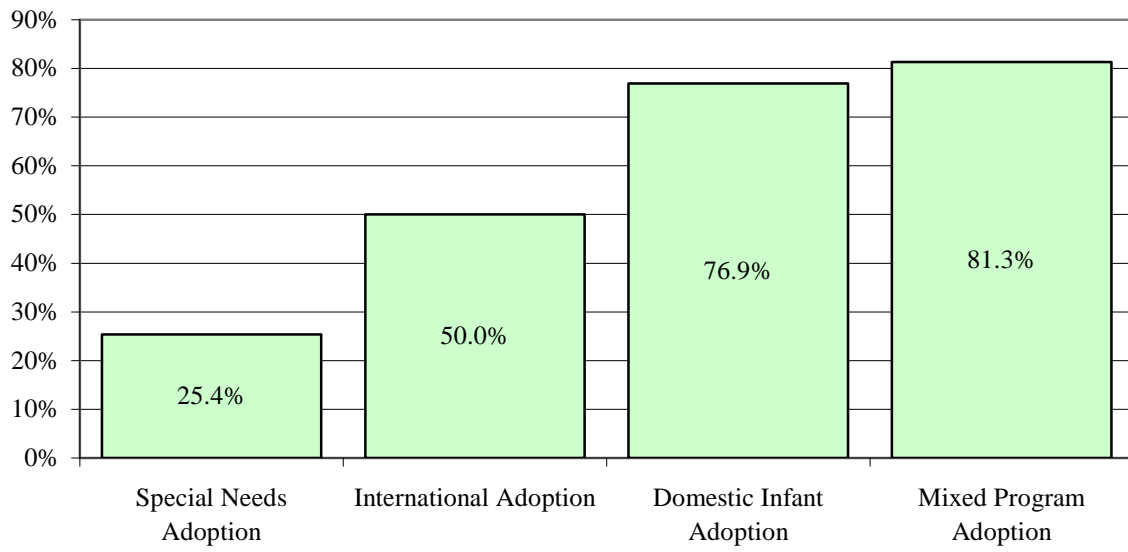
Agency Does Not Make Adoption Placements	36.7%
Agency Does Not Work With Homosexual Clients	34.1%
Interested But Agency Director Too Busy	13.3%
No Reason Given; Not Interested In The Study	12.5%
Incomplete Data from Returned Survey	3.0%

Figure 7: Agency Policy Regarding Homosexual Adoptions

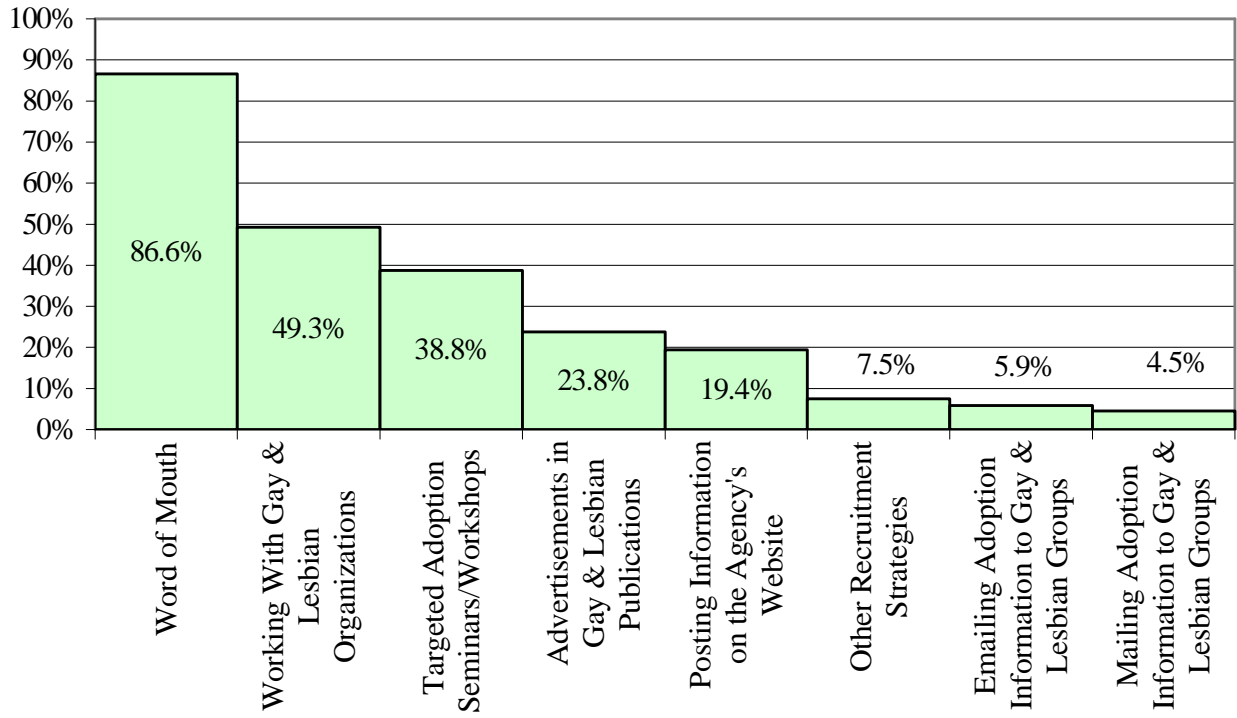
(Ινστιτούτο Υιοθεσίας Evan B. Donaldson, 2000)

**Figure 14: Placement with Homosexuals - Information Sharing
With Prospective Birth Parents**

(Ινστιτούτο Υιοθεσίας Evan B. Donaldson, 2000)

Figure 15: Recruitment of Lesbian and Gay Adoptive Parents

(Ινστιτούτο Υιοθεσίας Evan B. Donaldson,2000)

Figure 20: Training Topics of Interest in Relation to Adoption by Lesbians and Gays	
Psychological Issues in Children Raised by Homosexuals	88.7%
Social Casework Issues in Working with Homosexual Clients	88.1%
Psychological Issues in Adoptive Parenting by Homosexuals	81.5%
Attitudes, Biases, and Stereotypes About Homosexuality	75.0%
Legal Issues in Adoption by Homosexuals	68.5%
Other Issues	3.0%

(Ινστιτούτο Υιοθεσίας Evan B. Donaldson, 2000)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Ατταλίδης, Μιχάλης, Κιτρομηλίδου - Ζήρα, Χριστίνα, Πύργου, Βάσος, Μουστερή, Ντίνα, Θεοδωρακόπουλος, Λουκάς (1982), “Παγκύπρια εταιρία ψυχικής υγιεινής, ομιλίες και συζητήσεις που έγιναν στο σεμινάριο “η ομοφυλοφιλία” 20 – 21 /3 /1982, Λευκωσία.
2. Ασκητής, Ε., Θάνος (1997), “Η σεξουαλική αφύπνιση της εφηβείας”, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα.
3. Μουσούρου, Λουκία (2003), “Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας”, Gutenberg, Αθήνα.
4. Βαϊδάκης, Νίκος (2005), “Η σεξουαλική συμπεριφορά του ανθρώπου”, Βήτα- Ιατρικές εκδόσεις, Αθήνα.
5. Θωμαΐδης Θ.Σ. (1989), “Θέματα κοινωνικής παιδιατρικής”, Αθήνα.
6. Τσιάντης, (1994), “Βασική παιδοψυχιατρική”, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα.
7. Τρισελιώτης Γ. – Κουσίδου Τ.,(1989), “Η κοινωνική εργασία στην υιοθεσία και στην αναδοχή”, Κέντρο Βρεφών “Η Μητέρα”, Αθήνα.
8. Κουσίδου Τ.,(1988), “Η Υιοθεσία: υπηρεσία παιδικής προστασίας”, εκλογή αρ.77 Απρίλιος-Μαΐος-Ιουνιος, Αθήνα.
9. Σταθόπουλος Π.,(1995), “Κοινωνική πρόνοια, μια γενική θεώρηση”, εκδόσεις Ελλήν, Αθήνα.
10. Σπυριδάκης Ι.,(1997), “Η μεταρρύθμιση του οικογενειακού δικαίου(υιοθεσία, επιτροπεία, αναδοχή, δικαστική συμπαράσταση, δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων, συναφείς τροποποιήσεις)”, εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα.
11. Τρισελιώτης Γ. “Ανοιχτή υιοθεσία”, εκλογή Οκτώμβριος-Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1991.
12. Λαγουμίδου Μαριάννα,(1996), “Gay! Γιατί; τα αίτια της ομοφυλοφιλίας”, εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα.
13. Μαλικιώση – Λοΐζου,(1999), “Συμβουλευτική ψυχολογία 2”, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Δ' έκδοση συμπληρωμένη, Αθήνα.
14. Μάντη Π. - Αγραφιώτης Δ.,(1929-1994), “Πρότυπα σεξουαλικότητας στη σύγχρονη

Ελλάδα, προέρουνα”, ερευνητική μονογραφία Νο 9 κοινωνιολογία της υγείας, τομέας κοινωνιολογίας, παρατηρητήριο: AIDS και σεξουαλικότητα, εθνική σχολή Δημόσιας Υγείας, Υγειονομική σχολή Αθηνών.

15. Χουρδάκη Μ., Μαρούδα, Αίθρα, Σταύρου, Μελίνα,(1985), “Θέματα προετοιμασίας για γάμο, συμβίωση και σχέσεις στην οικογένεια”, εκδόσεις Ψυχογιός, Αθήνα.
16. Περιοδικό Ιατρικής,(1974), “Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού, εις προγράμματα βοήθειας παρ' οικογένεια δημόσιων ή ιδιωτικών κοινωνικών οργανώσεων”, τόμος 25ος, τεύχος τρίτο, Αθήνα.
17. Ιωσηφίδης,(2003), “Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις Κοινωνικές Επιστήμες”, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
18. ΠΙΚΠΑ Πάτρας,(2010), Σεβαστή.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Mayfield W.(2001). The development of an internalized homonegativity inventory for men.
2. Nicholson, W.D.& Long ,B.C(1990).Self-esteem, social support, internalized homophobia and coping strategies of HIV+ gay men. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*(6),873-876
3. Shildo A.(1994) Internalized homophobia: Conceptual and empirical issues in measurement. In Greene, B.& Herek, G.M(Eds.), *Psychological perspectives on lesbian, gay issues: Vol 1 Lesbian and gay psychology: Theory, research, and clinical application*.(pp.176-205). Sage Publications: Thousand Oaks, CA.
4. Le Vay, Simon (1999), «Ο σεξουαλικός εγκέφαλος», Σύναλμα , Αθήνα.
5. Thio, Alex (2003), «Παρεκκλίνουσα συμπεριφορά», Έλλην, Αθήνα.
6. Bandman, Beatrix (2000), «Σύντομη ιστορία του σεξ», Καστανιώτη, Αθήνα
7. Hellinger, Bert, Weber, Gunthard, Beaumont, Hunter (2002), «Η κρυφή συμμετρία της αγάπης, αναπαράσταση των ανθρώπινων 136 συστημάτων: εμπλοκές και λύσεις, νέοι προσανατολισμοί στην αυτογνωσία», μετάφραση: Κούτρα, Λήδα, Ηλέκτρα, Medicum, Ελληνικό Ινστιτούτο Συστημικής Αναπαράστασης, Αθήνα.
8. Strong, Bryan, De Vault, Christine, Werner - Sayad, Barbara (1996), “Core concepts in human sexuality”, Mayfield Publishing Company, Mountain view, California
9. Adams W.E.(1996) Whose family is it anyway? The continuing struggle for lesbian and gay men seeking to adopt children. *New England Law Review*, 579-621
10. Appell A.R. (2001), Lesbian and Gay adoption. *Adoption Quarterly* 475-478
11. Brodzinsky , D.M, Patterson C.J and Vaziri M.(2002), Adoption agency perspectives on lesbian and gay prospective parents, A National Study.
12. Brodzinsky DM and Pinderhughe E.(2002). Parenting and child Development in adoptive families.
13. Petterson C.J.(1996) Lesbian and Gay Parenthood, in M.H Bornstein, ed *Handbook of Parenting* 255.
14. Gay and Lesbian adoptive parents recourses for Professionals and Parents(2000)
15. Sullivan A. “A policy issues in Gay and Lesbian Adoption (1995)
16. American Academy of Pediatrics, Technical Report:Co-Parent of Second-Parent Adoption

by Same-Sex Parents, 109 Pediatrics 341 (2002).

17. Rousse I.W., (1974), “Διακρατική υιοθεσία”, πρόλογος-διασκευή Θωμαΐδου Ελένη, εκλογή Ιούνιος.αρ.31, Αθήνα.
18. Dominique Fernandez,(1995), “Η αρπαγή του Γανυμήδη”, εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα, σελίδες 9-11.
19. Massimo Consoli,(2001), “Ίδου ο άνθρωπος – η ομοφυλοφιλία στη Βίβλο”, μετάφραση Κλειτσίκας Ν.([http:// www.nikosklitsikas.gr](http://www.nikosklitsikas.gr)), εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα.
20. Lemperiere T., Feline A. & συνεργάτες,(1995), “Εγχειρίδιο ψυχιατρικής ενηλίκων, στοιχεία κοινωνικής ψυχιατρικής και εφαρμογές της στην Ελλάδα”, εκδόσεις Παπαζήση, Α'-Β' τόμος, Αθήνα.
21. Περιοδικό DW – WORLD DE DEUTSCHE WELLE, Sabine Ripperger, (2009), μετάφραση Παπαναγιώτου Β., Αθήνα.

ΛΕΞΙΚΑ

1. Τεγόπουλος – Φυτράκης,(1993), “Ελληνικό λεξικό”, εκδόσεις Αρμονία Α.Ε., Αθήνα.
2. Εγκυκλοπαίδεια “Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα”,(1991), εκδοτικός οργανισμός Πάπυρος, τόμοι 20ος-47ος-53ος, Αθήνα.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. Θανος Ασκητής www.askitis.gr
2. www.jsears.com
3. www.omofovia.htm
4. www.nytimes.com
5. National.Center for Lesbian Rights www.ncflrights.org
6. Evan B. Donaldson Adoption Institute www.adoptioninstitute.org
7. <http://el.wikipedia.org>
8. www.gaycenter.org
9. www.ministryofjustice.gr ,Υπουργείο Δικαιοσύνης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, εφημερίδα κυβερνήσεως Ν.Α. 795/1970
10. www.lesbian.gr
11. www.ilga-europe.org
12. www.france.qrd.org
13. www.opsi.gov.uk
14. www.portugalgay.pt
15. www.iglhrc.org

16. www.gouvernement.lu

17. www.sapphida.winhost.gr

18. www.e-social.gr